Gheorghe Brătescu

BRAȚUL DREPTĂȚII

GHEORGHE BRĂTESCU

BRAȚUL DREPTĂȚII

Roman

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREȘTI,
1984

Personajele și acțiunea acestui roman sînt zugrăvite în limitele ficțiunii. Ceea ce nu exclude existența unor întîmplări absolut reale care să-l fi inspirat pe autor.

CAPITOLUL 1

Norii cenușii alergau zburătăciți peste oraș, mereu spre vest, ca o amenințare, stîrnită de vuietul surd și sacadat ce nu contenea de undeva, dinspre dealurile ondulate. Un vînt rece se strecura printre crengile castanilor sălbatici, spulberînd frunzele ce împodobeau firea într-o mantie galbenă, spre a vesti, fără nici o îndoială, apropierea toamnei. Fusese un septembrie superb, cu soare mult, romantic, făcut parcă spre a fi dăruit poeților. Dar cine avea timp de versuri în acele teribile zile ale sfîrșitului verii anului 1944, și mai ales de romantism, cînd tăvălugul năprasnic de foc al frontului se apropia implacabil ?

Orașul era neschimbat la chip, căci nici o bombă nu fusese pînă atunci aruncată asupra-i, deși avioanele românești își făcuseră un obicei de a trece zilnic în recunoaștere. De la periferii, tunurile nemțești trăgeau atunci în neștire după ele, încercînd zadarnic să le doboare, irosind muniția pe niște bondari de bună seamă vrăjiți, de care fierul nu se lipea. Clopotnițele catedralelor și bisericilor, turnul primăriei, acoperișurile poleite străluceau în eleganța lor, adesea trufașă, căci urbea fusese anume refăcută la începutul secolului, într-un bizar elan de grandoare provincială și efort costisitor, spre a concura marile orașe apu-

sene. Și acest avînt avea să schimbe din temelii vechea localitate, clădită pe ruinele unei antice fortărețe.

Sigur, aspectul acesta nepăsător la scurgerea timpului și la vîltoarea evenimentelor, conferit de aglomerarea construcțiilor reci de piatră splendid dăltuită, era înșelător în acel început de toamnă sîngeroasă a anului 1944. Căci nici într-o casă nu domnea calmul, ci mai degrabă teama neprevăzutului și incertitudinii pe care întotdeauna o dă apropierea pericolului. În așteptarea încleștării pe viață și pe moarte dintre combatanți, cei care mai rămăseseră prin oraș stăteau ascunși în pivnițe, ferindu-se să iasă pe străzile burdușite de convoaie militare nesfîrșite și jandarmi cu fețe amenințătoare, gata să ucidă cu focuri de armă pe oricare suspect. Prăvăliile zăceau cu obloanele trase, iar cîrciumile și cafenelele fuseseră de mult părăsite, chiar și de cei mai înrăiți clienți.

Era în amurg. Pe o străduță din marginea orașului, un băiețandru de vreo treisprezece ani, cu trupul ca de trestie, ai cărui ochi negri, vii și strălucitori, adăpostiți sub fruntea bombată, trădau o inteligență ieșită din comun, își făcea de lucru, întărîtînd în joacă un cățel zburdalnic, bulgăre de blană sură, ce nu ostenea alergînd pe trotuarul îngust, lătrînd scurt din cînd în cînd, așteptînd și iar fugind, cu urechile-i fluturînd ca două aripi de catifea. Băiatul îl chema, apoi cînd venea gudurîndu-se, îl ciupea ușurel de ceafă, trîntindu-l și asmuțindu-l după aceea asupra unui vrăjmaș închipuit.

— Pe el, Azorică ! striga în șagă, aruncînd înainte o piatră rotundă, atît cît putea de departe.

Și Azorică zvîcnea ascultător, ca un proiectil viu, gata, gata să se prăbușească împiedicat în propriile-i labe, care se mișcau mai încet decît dorința de a îndeplini voința stăpînului. Ajungea piatra, o prindea între dinți triumfător și aștepta cuminte, cu boticul ridicat, întrebător. Atunci băiatul îl chema ferm :

— Aici, aici, Azorică !

Bulgărele de blană pornea din nou, venind înapoi, ca o vijelie, oprindu-se, într-un lunecuș caraghios, exact la picioarele micului său stăpîn, arătînd trofeul adus, dînd iute din codița-i scurtă ca și cum ar fi spus : „Vezi ce cuminte și deștept sînt, hai să ne jucăm în continuare !" Sigur lui Azorică îi ardea de zbenguială. Dar nu și lui Dan Barbu, căci acesta era numele băiatului, care atunci, pe strada aceea dosnică, nici gînd nu avea să ia în serios bietul cățel ce-i servea doar ca simplu pretext, dacă cineva l-ar fi întrebat ce căuta acolo.

Dan Barbu stătea de veghe. El păzea de ochii indiscreți o dugheană prăpădită, pe care patronul, al cărui nume — Petrovics Mihaly — se vedea pe firmă de la depărtare, o botezase atelier mecanic de reparat obiecte casnice și biciclete.

— Nu pierde din vedere nimic, îi spusese de cîteva ori tatăl său, Silviu Barbu, încredințîndu-i acea însărcinare, care se vădea foarte importantă din moment ce-l sfătuise cu atîta grijă asupra a ceea ce avea de făcut. Să stai cu băgare de seamă, insistase. Dă imediat de știre, dacă-i primejdie.

Pentru Dan Barbu a face de pază nu era un fapt neobișnuit în acele vremuri tulburi. Căci adesea bunul său tată, pe care îl adora, îl punea să stea de gardă în fața vreunei case, unde se adunau o mulțime de bărbați, spre a pune la cale ceva ; ce el nu știa, dar bănuia. Iar acel *ceva* nu putea fi decît o răscoală, deoarece acest cuvînt îl auzise adesea rostit de tatăl său. De bună seamă o răscoală împotriva asupritorilor, cum era polițaiul Varga Janos, care-l lovea fără milă cu bastonul de cauciuc de cîte ori îl întîlnea. Apărea ca din pămînt, cînd nu se aștepta, cu mustățile lui mari, slinoase, dînd din brațele-i lungi, ca două prăjini, rînjind, dezvelindu-și dinții mari, cabalini și negri.

— Pui de valah puturos, ia-ți porția ! atît știa să spună polițaiul, cărăbănind lovituri grele unde apuca.

Varga Janos o făcea, desigur dintr-un imbold al răului ce-i stăpînea mintea slabă, dar și al urii bolnăvicioase nutrită împotriva oricărui copil. Pentru Dan Barbu, unul ca polițaiul mustăcios din mahala reprezenta modelul ticălosului, gata oricînd să asuprească fioros un nevoiaș sau un om lipsit de apărare. Îl asemuia pe nemernic cu acei sîngeroși călăi ai bravului Horea, despre care tatăl său adesea îi povestise atîtea minunate istorioare, ce le ținea secrete în inima lui.

— Poveștile acestea, fătul meu, să le păstrezi cu sfințenie, ca pe niște odoare, pentru tine și copiii tăi, căci ele sînt ale trecutului nostru !... îl povățuia tatăl său ori de cîte ori i le spunea.

Bineînțeles, pentru Dan Barbu, o răscoală împotriva unora ca de-alde Varga Janos nu numai că o găsea prea bine întemeiată, dar dorea din toată inima lui nevinovată să fie și el părtaș la ea. Iată de ce, în acel amurg de toamnă, jucîndu-se cu năzdrăvanul de Azorică, de care nu se despărțea niciodată, era mai atent ca oricînd la tot ce se petrecea, gata să anunțe printr-un șuierat ascuțit pe vizitatorii dughenei lui Pietrovics Mihaly, de s-ar fi ivit cumva bătosul Varga Janos. Din cînd în cînd, Dan Barbu privea prin vitrina plină, bazarul cu piese vechi de bicicletă și mașini de cusut, trăgînd în același timp cu urechea la ce se auzea prin ușa întredeschisă din încăperea întunecată.

Trei duzini de bărbați, pe fețele cărora nu surprindeai nicidecum teama, ci neînfricarea și dîrzenia, stăteau așezați cum apucaseră, unii pe scaune, alții direct pe dușumeaua din lemn de brad sau chiar pe o firavă masă ce trosnea sub apăsarea cîtorva. Oricare privitor din afară ar fi intuit imediat în adunarea aceea o conjurație, bănu-

ială ce constituia un adevăr. Căci toți cei din micuța prăvălie erau patrioți, membri ai unei formații de luptă gata de a porni la acțiune împotriva horthyștilor.

Înăuntru tocmai vorbea tatăl său.

— A sosit momentul libertății noastre, fraților ! spunea Silviu Barbu urcat pe un piedestal improvizat. Astăzi, cel mai tîrziu mîine, trupele române vor fi aici. Să le netezim calea eroilor, chiar cu prețul vieții noastre. Să nu așteptăm ca frumosul nostru oraș să fie ruinat de hitleriști și de horthyști.

— Așa-i, frate Silviu Barbu, aprobă pe vorbitor amfitrionul, a cărui față fină și barbă stufoasă, cu grijă pieptănată, nici pe departe nu-i trădau profesiunea de mecanic.

Ceilalți au fost și ei de acord, într-un glas. Apoi, cu toții au făcut planul luptei, în victoria căreia credeau cu înflăcărare. Fiecare știa perfect cum avea să acționeze împotriva dușmanului, dar mai cu seamă să-și ajute tovarășul, dacă acesta s-ar fi aflat la nevoie.

La sfîrșit, Petrovics Mihaly dezbrăcă fără grabă halatul, îl puse în cuierul de lîngă ușă, după care se aplecă în genunchi și pipăi cu băgare de seamă dușumeaua. Apăsă pe un anume nod dintr-o scîndură, se auzi declicul unui mecanism ascuns și, imediat, podeaua cedă sub presiunea palmelor bravului mecanic, lăsînd a se vedea o deschizătură tocmai potrivită pentru a se putea strecura prin ea un om. Petrovics Mihaly coborî cu băgare de seamă, intrînd mai întîi pînă la brîu, într-o poziție chinuită, și, căutînd un sprijin pentru picioare, se lăsă cu totul înăuntru. Începu să scoată din văgăuna aceea, una cîte una, cîteva carabine, revolvere, un pistol automat, pe care cei de sus le preluau cu grijă.

Dan Barbu urmărea toate acestea cu ochii mari, deschiși de mirare. Azorică îl supraveghea curios, adulme-

cînd ceva ce numai el simțea, poate mireasma dură a luptei sau neliniștea apăsătoare ce plutea în aer. A lătrat ascuțit de două ori, întrebător și a tăcut așteptînd.

— Tu n-ai voie să spui ceva, Azorică. Aici sînt secrete mari, înțelegi sau ești copil neascultător ?

Azorică scînci ușurel, nemulțumit.

— Ia te uită, ai nas să-mi răspunzi, neobrăzatule. Acum plecăm la răscoală, cuțule, așa să știi. Dar ce-ți vorbesc eu despre răscoală, pricepi tu despre ce-i vorba ?

Cățelul se uită piezîș, așezîndu-se cuminte pe labele din spate.

— Aha, vrei să-ți spun eu ? Bine, cuțulică ! Află că o răscoală este un război mare împotriva celor răi și asupritori ca polițaiul Varga Janos.

Azorică fîțîi coada în semn că s-a lămurit. Dar se opri deodată, zburlindu-și părul de pe ceafă, temător. Mîrîi prelung, cu privirea țintă spre colțul străzii. Dan Barbu, cunoscîndu-și cîinele, sesiză o amenințare. Lipindu-se de zidul prăvăliei, una cu el, ca o umbră, așteaptă nemișcat, prevedere înțeleaptă, deoarece aproape imediat apăru însuși Varga Janos. Dan Barbu nici nu așteptă o clipă măcar să se apropie mizerabilul individ și bătu de două ori în geamul vitrinei, semnalul convenit. Azorică, pornit pe lătrat, furios și crunt ca un tigru, în pofida staturii sale nu prea impunătoare, îl făcu pe polițai să se oprească descumpănit.

— Ține puțin cîinele, băiete ! spuse vardistul cu o voce mieroasă, care nu i se potrivea deloc, observîndu-l pe Dan Barbu, acolo, lîngă dugheană.

Băiatului nu-i venea să creadă urechilor auzindu-l tocmai pe temutul Varga Janos adresîndu-i-se atît de smerit. „Nu o fi punînd oare la cale vreun șiretlic ?“ gîndi bănuitor. Însă polițaiului nu-i ardea de nimic altceva, decît să-și ia cît mai iute tălpășița din oraș, speriindu-l de

moarte apropierea frontului, deoarece pricepea bine că, rămînînd, ar fi trebuit să dea negreșit socoteală în fața eliberatorilor pentru infamiile sale. Abia atunci observă Dan Barbu mutra pleoștită și speriată a acestuia, ca și ditamai geamantanul ce-l căra după el.

— Treceți, vă rog, domnule ! făcu băiatul, liniștindu-se deodată. Cîinele nu vă va face nimic.

Însă Azorică nu prea avea de gînd să se potolească, ba chiar repezindu-se furios la turul pantalonilor polițaiului reuși să-i smulgă un urlet de spaimă. Tîrîndu-și din greu bagajul, Varga Janos o luă la fugă, cum putea, bălăbănindu-se, ca o jucărie stricată, țopăind caraghios, spre a se pierde în josul străzii, dispărînd cu totul, urmărit de hămăitul nemilos al cîinelui.

Dan Barbu se dumiri. Lașul dezerta. Începu să rîdă sănătos, cum nu rîsese niciodată. Era ca o descătușare, ca o răzbunare a tuturor ghionturilor, loviturilor și vînătăilor suferite pe nedrept. O bucurie imensă îl cuprinse la gîndul că, în sfîrșit, nemernicilor le venise ceasul socotelilor.

Sigur, ridicolul episod al polițaiului nu împiedicase adunarea din prăvălia lui Petrovics Mihaly să-și continue treburile ei serioase, căci nu de un idiot ca Varga Janos aveau a se teme acei bărbați curajoși. Cînd totul a fost bine chibzuit au pornit la luptă, neînfricați. Dan Barbu i-a urmat tăcut, ținînd strîns de zgardă pe jucăușul Azorică, devenit și el solemn și grav.

Atunci, cînd cei vreo treizeci de bărbați din dugheana lui Petrovics Mihaly se pregăteau de luptă, comandantului depozitului de arme al comenduirii orașului nici prin gînd nu-i trecea că, doar peste cîteva ore, flacăra războiului avea să-l ajungă imediat și încă într-un mod cît se poate de ciudat. Evenimentul l-a luat pe neașteptate. Tocmai se canonea să prindă legătura telefonică cu comandamentul militar, al cărui fir părea întrerupt, ceea ce-l făcea să bată furios în furca receptorului, cînd ușa biroului

se deschise cu violență și, în cadrul ei, văzu un uriaș bărbos înarmat, iar în spatele acestuia alți cîțiva civili cu pistoale automate îndreptate amenințător.

— Mîinile sus ! i-a strigat bărbosul, iar el s-a executat imediat holbînd ochii a mirare amestecată cu o frică nespusă.

Civilii, care nu erau alții decît cei din dugheana lui Petrovics Mihaly, cunoșteau de bună seamă locul pentru că, după ce l-au legat fedeleș pe comandant, au alergat fără ezitare direct la magazii, golindu-le de toate armele și munițiile, spre a le expedia cu un camion militar unde era nevoie.

Totul nu a durat mai mult decît un sfert de oră. Suficient pentru ca sute de luptători să-și capete armele necesare. Grupuri, grupuri, ei s-au răspîndit în oraș, furișîndu-se în lungul străzilor, ca niște umbre.

Luați prin surprindere, horthyștii se predau unul cîte unul, lăsînd nedetonate minele puse la poștă, uzina de apă, uzina electrică, plănuite a fi aruncate în aer în clipa retragerii din oraș.

Noaptea coborîse încet dar cerul rămînea roșu undeva la orizont, spre coline. Într-acolo era frontul. Răpăitul neîntrerupt al armelor automate și bubuitul prelung al tunurilor se apropiau mereu mai amenințătoare, mereu mai aproape. Aerul apăsător era de nerespirat și ploaia stătea să cadă peste soldații obosiți, cu puștile la spate, ce-și tîrau picioarele amorțite într-un lung marș, ce nu se mai sfîrșea, venind de undeva, spre a se duce undeva, spre acel undeva neștiut de nimeni. Pe lîngă ei vuiau camioane și ambulanțe, automobile de stat major ticsite cu ofițeri nebărbieriți și murdari, pînă mai ieri floarea armatei horthyste. Cîte un soldat, cătrănit de soartă, mai scuipa în urma lor, cu năduf. Atîta doar. Întîmplare banală, într-o lume disperată și abrutizată. Ei treceau absenți, marionete,

în pas mecanic, printr-un oraș ce le era indiferent și care încetase să le mai aparțină. Le rămăsese doar drumul retragerii, supravegheat din umbră.

Acolo, în imediata apropiere a șoselei largi, înțesată de mulțimea umană, se aflau nevăzuți neînfricații patrioți, ce-și străjuiau cu dîrzenie, în spatele zidurilor caselor, avutul, onoarea, țara.

Spre miezul nopții, din dreapta rîului, a prins a se auzi uruit înfundat de motoare. Tunurile au tăcut o vreme. Cînd bubuitul a reînceput, zumzetul grav s-a oprit. După care iar se liniștea tunurile și din nou mîrîiau mașinile, într-o perfectă alternanță.

— Tancurile ! ! Vin tancurile ! au strigat niște pifani dintr-un camion, ce gonea orbește.

Și imediat convoiul a intrat în convulsiuni. Întîi la dreapta, apoi în față, oamenii s-au îmbulzit unii într-alții. Iată-i forfotind bezmetic, călcîndu-se, strivindu-se, amestecați printre tunuri și căruțe, strigînd, înjurînd, urlînd de furie, de groază sau de durere. Fugeau, dar nu era fugă, ci un adevărat torent al morții, fără liman. Era imaginea disperării, a groazei ce pusese stăpînire pe toți, amplificată de vuietul tancurilor ce veneau din răsărit, veneau în valuri din urmă, ca o urgie, ca o răzbunare. Delirul a durat o oră, nu mai mult. După care s-a făcut liniște. O liniște apăsătoare. Doar vîntul înfiora frunzele arborilor, șuierînd prelung și grav, în unison cu fîșîitul monoton al rîului. Așezarea părea un oraș al nălucilor, o aglomerare de case fără viață. Nimeni nu-și mai purta pașii pe străzile pustii și nici chiar din dosul obloanelor nu privea vreun curios.

Animație se afla doar la cazărmile ocupate de companiile de pușcași ale patrioților. Oamenii stăteau rînduiți în șiruri drepte, ordonate. Venise fiecare îmbrăcat cu ce avea acasă. Unii purtau elegante haine de stofă, alții jachete de dimie sau tunici militare, ghicindu-se lesne după înfățișare profesiunile, ocupațiile lor cotidiene. Dar acolo,

pe locurile de adunare, ei nu erau nici muncitori, nici intelectuali și nici meseriași sau țărani din jurul orașului, ci simpli soldați, gata să-și dea și viața pentru patrie, pentru libertatea celorlalți. Toți aveau arme; cum le apucaseră: carabine nemțești, cu țeava scurtă, carabine „Hungaria", cu baionetă, revolvere italienești „Beretta", pistoale automate „Mauser". Cîteva mitraliere și pușți automate tronau în fața rîndurilor, iar alături un mic tun antitanc, inspirînd toate cu prezența lor o stare de siguranță, de invincibilitate.

Lui Dan Barbu nu i-au dat nici o armă.

— Tu ești prea mic pentru așa ceva, băiete, iar cu pușca nu-i de joacă! îl povățui tatăl. Stai prin preajma mea, să te simt aproape, pînă trece primejdia.

Sigur, Silviu Barbu ar fi dorit nespus să-și știe băiatul la adăpost, departe de focul luptei ce se apropia. Însă cui să-l încredințeze, cînd acolo, în oraș, ei doi nu mai aveau pe nimeni? Dealtfel, Dan era obișnuit să-și urmeze mai tot timpul tatăl, de cînd rămăsese orfan. Chipul mamei îi revenea mereu în amintire. Căci ea fusese singura și cea mai bună dintre toți oamenii, ființă minunată pe care nu o putea uita. Știa că mama plecase departe, unde toți trebuie să meargă cîndva și nu pricepea de ce tocmai ea făcuse aceasta, lăsîndu-i, pe el și pe tata, singuri. Un mic fior îi străbătu trupul, smulgîndu-l din gînduri. Azorică, simțindu-i neliniștea, ridică boticul umed, cu ochii întrebători, lingîndu-l ușurel pe mîna dreaptă.

— Ascultă, Azorică! îl certă Barbu. Ție nu-ți mai vine mintea la cap? Ce sînt fasoanele astea de fetiță alintată? Ia, te rog să fii serios! Aici nu sîntem la joacă, de-a soldații, ci chiar militari adevărați.

Azorică se potoli, cam necăjit de apostrofarea primită, fapt destul de evident după coada care încetă să se mai bițîie.

Plutoanele stăteau în poziție de drepți, în blocuri compacte, nemișcate. Comandantul, care nu era altul decît Silviu Barbu, acel falnic viteaz ce-și îndemnase tovarășii adunați în prăvălioara lui Petrovics Mihaly să pornească la luptă, trecea printre rînduri, cu pași rari, apăsați, surîzînd tuturor, ca unor prieteni vechi. Dar, sub acest zîmbet molipsitor, liniștitor, nici unul dintre combatanți nu bănuia defel îngrijorarea celui pe care ei îl aleseseră a le fi conducător. Numai Dan, ce-și cunoștea atît de bine tatăl, înțelegea că-l frămîntă ceva. Ceva oricum destul de grav, deoarece doar în asemenea ipostaze strîngea pumnii. Or acum, observa bine, gestul acela de trădare al frămîntărilor tăinuite era mai ferm ca oricînd. Silviu Barbu avea temerile lui ascunse, pe care le aștepta confirmate sau mai curînd infirmate de către cercetașii săi. Unul dintre aceștia chiar atunci sosise, aducînd vești neliniștitoare, ce conturau o situație primejdioasă.

— Ei, ce spui de asta, frate Petrovics ? spuse el bunului său tovarăș de luptă. Ia auzi ce-mi raportează cercetarea. Infanteria inamică s-a oprit nu departe de oraș. Aeroportul militar, înțesat cu „Stukas"-uri nemțești, este în fierbere și avioanele fac plinul cu benzină. Iar dinspre nord-vest, două coloane de tancuri nemțești „Tiger" și artilerie grea din rezerva horthystă s-au pus în mișcare spre front. Ținta lor fiind fără îndoială orașul nostru, pe care — de bună seamă — inamicul dorește să-l recucerească cu orice chip.

— Mda, mormăi Petrovics Mihaly, chibzuind ce aveau de făcut în fața pericolului iminent. Oricum, continuă el reflecțiile, de astă-dată cu voce tare, nu avem dreptul să ascundem nimic tovarășilor noștri, care ne-au urmat credincioși, înfruntînd pericolele.

Petrovics Mihaly știa că adevărul are într-însul întotdeauna o forță de nebiruit, că el iese la lumină oriunde.

— Sigur, continuă dialogul Silviu Barbu, putem să le comunicăm chiar și această realitate neplăcută, îngrijorătoare, după cum ar fi în puterea noastră să și tăcem, să tăinuim faptele...

— Dar n-ai s-o faci tu, care ești un om onest. Doar mișeilor li se năzare să mintă în orice împrejurare.

Silviu Barbu strînse mai bine pumnii.

— Amenințarea-i prea apropiată și necunoașterea ei ar putea duce la pierzanie chiar pe cei mai curajoși ! îl mai auzi Dan, șoptind. Prin urmare, adaugă ridicînd glasul, spre a fi pe deplin auzit, am să le spun tot adevărul.

Pași hotărît înainte, oprindu-se în fața plutoanelor, mîngîindu-le cu privirea. Tăcea, și oamenii tăceau și ei, cu armele pe umăr, cuminți, așteptînd un ordin, o chemare. Silviu Barbu își potrivi cu un gest reflex pistolul automat încins peste piept.

— Fraților, eu știu că bărbații adevărați, călîți în focul luptei, nu se tem de primejdii. Orașul este al nostru. Dar inamicul se va întoarce. Stă aici la porțile urbei și primește întăriri. Lupta nu poate fi ocolită. Prin urmare nu ne rămîne decît să-l înfruntăm curajos. Care se teme, liber este să se ducă. Fără opreliști, fără supărare. Cine-i viteaz adevărat să rămînă. Așa că rupem rîndurile și, după o jumătate de oră, ne regrupăm.

Silviu Barbu răsuflă ușurat ca de o povară grea, strîngînd patul armei, pe care-o simțea rece, străină.

— Tată, ce o să mai fie ? îndrăzni Dan Barbu, prinzîndu-i mîna într-a sa.

Silviu Barbu îl privi tandru, mîngîindu-l delicat pe creștet.

— Dragule, ce-ți pot spune eu ție ? Uite, în străfundul inimii mele, sînt convins de inutilitatea războaielor, vărsările de sînge îmi provoacă oroare. Dar, în același timp,

injustiția, îngrozitoarea hăituială a românilor, rămași în această nefericită parte transilvană oferită horthyștilor de către hitleriști, la sfîrșitul lui august 1940, mi-a trezit deodată irezistibila dorință de a mă împotrivi cu arma în mînă. Știu că dreptatea, adevărul, învinge întotdeauna, indiferent de sacrificii. Așa am intrat în vîltoarea rezistenței. De aceea nu mi-e teamă nici acum.

Dan era încredințat că idealurile tatălui său ca și ale sale se vor înfăptui. Speranța îl făcea nerăbdător, iar amarul care-l sfredelise patru ani încheiați se transformase într-o bucurie fără opreliști. Niciodată nu încercase un astfel de sentiment. Semăna cu o durere fizică difuză, ce-l mistuia din interior. Nu, nu se înfricoșa de durere, însă tocmai o asemenea neobișnuită tulburare a sufletului, în fața finalului atît de apropiat, îl surprindea și-l intriga totodată. Fericirea așteptată avea chipul incertitudinii, ceea ce îl făcea să fie prudent, într-un fel temător.

Duduitul eșapamentului unei motociclete îl smulse din gînduri. Un „Saharian" masiv, greoi ca un tractor, tocmai intra pe poarta căzărmii, condus de un ofițer subțirel, care — cu abilitate — opri zgomotosul vehicul exact în mijlocul platoului, după un viraj elegant.

Silviu Barbu urmărea și el manevra încîntat, dar destul de surprins de acea apariție motorizată neașteptată. Înainte de a spune ceva, ofițerul i se înfipse drept înainte cu mîna la chipiu.

— Sublocotenent Ștefan Armașu ! se prezentă acesta, în poziție reglementară. La dispoziția dumneavoastră ! continuă fără a-i păsa cîtuși de puțin că el purta uniforma infanteriei ungare, iar cel din fața lui era un simplu civil. Am părăsit armata horthystă ca să lupt pentru orașul meu, mai adăugă. Vă rog să mă primiți în rîndurile dumneavoastră ca simplu ostaș, fiind gata să îndeplinesc imediat orice misiune, să-mi pun la contribuție toate cunoștințele mele de militar.

Silviu Bărbu rămase nemișcat, examinînd atent, fără grabă, pe noul venit. Stînd acolo, în spațiul acela larg înconjurat de clădirile cazărmii, sublocotenentul avea aerul unui elev de liceu, ușor intimidat, ca în fața unei comisii de examen. Dealtfel, întreaga-i înfățișare era aidoma cu cea a unui adolescent. Doar fața sa arătă deosebita lui bărbăție. Semăna într-un fel cu Dan. Tot atît de înalt, tot atît de firav, deși băiatul era un școlar, iar ofițerul, probabil, avea douăzeci de ani.

— Ștefan Armașu vă numiți ? Nu cumva sînteți rudă cu Iacob Armașu, cel care a stat închis în lagăr ?

— Sînt chiar fiul lui ! răspunse sublocotenentul.

— Așa deci ! Dar cu bătrînul Armașu ce mai este ? Nu l-am văzut de trei ani. De cînd am fost întemnițați acolo, în lagărul pentru români. Este sănătos ?

Sublocotenentul tăcu, întristat. Apoi murmură :

— S-a prăpădit, domnule. Sînt cinci luni de cînd l-am petrecut pe ultimul drum. A murit cu plămînii distruși de mizeria și de bătăile îndurate în închisoare. Mult s-a chinuit sărmanul. Nu a mai apucat ziua să vadă tricolorul românesc peste toată Transilvania, așa cum o dorea. Eu de aceea v-am căutat, să vin alături de cei ce luptă pentru dreptate. Să-mi răzbun părintele.

Comandantul îl îmbrățișă, bătîndu-l în același timp ușor, părinteşte, pe spate, cu brațul drept.

— Ești viteaz, dragule. Te-om ruga să ne spui cîte ceva despre front, că de acolo sosești, nu-i așa ?

— Drept este, domnule ! După asaltul tancurilor noastre, grosul trupei inamicului s-a retras spre vechea frontieră, dar ariergărzile au rămas în jurul orașului.

— Prin urmare ne aflăm între două focuri, cu orașul pe jumătate împresurat la vest, de inamic, în timp ce ai noștri s-au oprit la periferiile din est.

— Dacă românii vor întîrzia înaintarea, hitleriștii vor reveni, chiar și numai spre a distruge podurile și celelalte obiective strategice. Îi cunosc eu.

— Ne-am gîndit și noi tot astfel. S-ar mai putea ca ai noștri să evite intenționat orașul, de teamă ca inamicul să nu-l ruineze cu artileria. Atunci ne-or ocoli. Eu la aceasta tot cuget. Apoi, de s-or întoarce nemții, îi vom primi cum se cuvine ! se încruntă Silviu Barbu.

— Datoria noastră ar fi să dăm de veste românilor că hitleriștii au fugit și se întăresc în afara orașului.

— Mda, mormăi comandantul grupului de patrioți. Dar cine și cum să ajungă la ei ? Că doar nu-s aici la doi pași, ci departe, peste dealuri.

Sublocotenentul tăcu.

— Oare ce general va fi comandînd la ei ? reîncepu preocupat Barbu.

— Cine știe ? Dar ce importanță are ?

— Are, deoarece, de priceperea și voința lui atîrnă acum eliberarea orașului. Ah, de-am putea ajunge la el, să-l convingem să vină mai repede ! continuă Barbu îngrijorat.

— Eu v-aș propune ceva, spuse hotărît sublocotenentul.

Silviu Barbu îl privi cu interes.

— Spune, dragule.

— Încredințați-mi mie misiunea de a ajunge la general.

Comandantul îl cîntări din ochi.

— Ai putea dumneata să te strecori pînă la liniile românești ?

— Încerc ! răspunse hotărît sublocotenentul. Contați, vă rog, pe mine !

Silviu Barbu nu zise nimic, bătînd cu degetul ritmic în catarama centironului cu care era încins. Într-un tîrziu, decise :

— Să mergi, dacă vrei dumneata. Dacă socotesc mai bine, ești omul nimerit. Așa că eu îți mulțumesc. Ah, de-ai reuși să-i aduci aici, mi s-ar lua o piatră grea de pe suflet.

— Plec imediat, domnule.

— Ba nu. Să mai zăbovim cîteva ore. Poate nemții vor lăsa orașul în pace, evitînd luptele de stradă. Cine știe ce clocește statul lor major ?

— Nu m-ar mira totuși un contraatac nemțesc. În cazul acesta, ca militar, aș fi de părere să trecem cu toții linia frontului, la ai noștri. Altcum, domnule, pericolul este teribil dacă ne vom angaja în luptă directă cu o forță superioară, fără a primi ajutoare. Căci nu văd să putem rezista prea mult, cu bruma de muniție pe care o avem.

Silviu Barbu se încruntă.

— Să trecem dincolo ? Uiți, tinere, că noi avem o singură misiune aici, aceea de a apăra orașul, adică pămîntul strămoșesc, unde cu toții am văzut lumina zilei ? Nimic și nimeni nu ne vor clinti. Și de va trebui, vom muri cu arma în mînă. Căci ce poate fi mai înălțător decît să-ți dai viața pentru țară, dragule. Oricine moare în patul lui. Știi prea bine. Însă numai vitejii pe cîmpul de luptă. Vie chiar urgia, ea ne va găsi gata s-o înfruntăm, s-o hărțuim.

Ca și cum ar fi dat un răspuns vorbelor sale, de undeva, dintre colinele din apropierea orașului izbucni pe neașteptate un potop de explozii. Văzduhul se învîrtoșa în icniri huruitoare, înflăcărat în vîlvătăi imense, sub torentul revărsărilor de foc al artileriei.

Ștefan Armașu păli.

— Nemții, strigă el. Trag cu aruncătoare de 120, nemernicii. Pesemne acolo sînt pozițiile rusești.

— Ruseşti, românești, nu mai contează acum, reflectă Silviu Barbu. Rău este că le-au sosit întăririle, adăugă el, ordonînd adunarea.

Plutoanele s-au strîns în pas alert. Nimeni nu lipsea la apel. Erau toți acolo, la locul lor, un singur trup, o singură hotărîre. Privind acești oameni viteji, cărora teama, lașitatea și ezitarea le erau străine, îndîrjiți în crezul lor de libertate, decișii să lupte și să învingă, or să moară, dar cu nici un chip să fie îngenunchea ți, Silviu Barbu lăcrimă de emoție. Înțelegea acum mai bine că dorința de libertate crește ca munții, oțelind cugete. Că nedreptății i se pot opune voințe neclintite, capabile să zdrobească și cele mai teribile forțe.

Vuietul bombardamentului plesnea ca un ecou violent, neîntrerupt, mereu acolo pe dealuri, fără să se îndepărteze, fără să se apropie, pisînd pămîntul în cadență. Era evident că hitleriștii puneau ceva la cale.

Pe platoul cazărmii, ordinele s-au împărțit în liniște, oamenii pornind grupuri-grupuri spre punctele de luptă stabilite. În umbra nopții ce se destrăma, biruită de soarele ce încerca să se trezească la orizont, oamenii, cu puștile pe umăr, semănau toți între ei, în statura și mersul lor cadențat, făpturi negre, anonime.

Micul stat major al apărătorilor orașului se stabilise în clădirea primăriei, un imobil impozant în stil secession, cu ferestre sumbre.

Silviu Barbu, Armașu, Petrovics și alți cîțiva patrioți chibzuiau acolo în biroul larg, aproape somptuos al ajutorului de primar, planul apărării. Într-o cameră alăturată, schimburile sentinelelor moțăiau pe birourile tari, mai mult cu ochii deschiși, în așteptarea marii încleștări.

De două ori s-au schimbat gărzile postate la intrări. Lumina zilei pătrundea acum lăptoasă prin ferestrele largi, ireală. Totul devenea clar în încăperile pe care, cu cîteva ore înainte, umbrele nopții le învăluiseră cu voaluri de mister. Draperiile filtrau discret sclipirile moi ale

soarelui, ce se bănuia pe firmament ; disc palid, fantomatic, îngrămădit printre norii subțiri, cenușii, spulberați în goana lor nebună de vînturi iuți, spre a închipui figuri grotești.

Din turnul primăriei, ce domina orașul cu înălțimea sa amețitoare, ei păreau mai aproape, înfricoșători prin imensitatea văzduhului pe care-l acopereau într-o mișcare necurmată. Panorama era largă, văzută de sus. Localitatea se așternea calmă, întovărășind rîul, care venea, de undeva, dintre dealurile ce-și rotunjeau coamele, vălurind spre orizont. De acolo, din depărtare, răzbăteau tunetele luptei teribile, izbucneau trîmbe groase de fum, semne întunecate ale încleștării.

În dimineața aceea mohorîtă, Dan Barbu se furișase cu Azorică în balconul strîmt al turnului primăriei, neștiuți de nimeni. Un tainic îndemn îl stîrnise pe băiat să urce scările lungi, cu trepte de piatră, pînă sus. Nu fusese niciodată acolo. Și iată, o priveliște uluitoare i se înfățișa jur-împrejur. Privea, cu ochii mari, clădirile din piață, în ipostazele nebănuite ale unghiurilor pe care numai înălțimea le conferă. Drept în fața sa se profila silueta complicată a clădirii aceleia minunate, cu fațade înflorite ca un palat din povești ; cu magazine înșirate ca mărgelele, ale căror vitrine îl fascinaseră întotdeauna. Mai alături recunoscu turla zveltei biserici cu acoperiș poleit. „De cîte sute de ani o fi strălucind astfel ?“ se întrebă, dar gîndul i se frînse, alungat de trosnetul unei colosale explozii și instinctiv privi într-acolo, spre gară, de unde alte și alte bubuituri se repetau ca un ecou infernal. Inima începu să-i bată repede și teama îl cuprinse cu încetul. Ca într-un joc de-a ascunsul, se pitulă după parapetul balconului. A stat așa o vreme, după care s-a înălțat binișor, biruit de curiozitate. La gară ardea și uriașul incendiu îl fascina. Niciodată nu privise grozăvia flăcărilor. Se înălțau, în izbucniri vio-

lente, spre cer, mistuitoare. Vîlvătăile pulsau, scădeau și iar creșteau năvalnic, se lățeau, apoi reveneau subțiratice, într-o zbatere haotică, de infern. Spectacolul distrugerii i se arăta pe de-a întregul. Își dădea seama că era martor al unor neasemuite evenimente, a căror desfășurare schimba destine, pecetluia vieți. Acum se simțea și mai mult un orfan, căruia tristețea și mizeria anilor din urmă îi furaseră mîngîierea blîndă a mamei, bucuria jocurilor nevinovate. Învățase însă de la tatăl său să rabde, cu mîndrie, sfidîndu-și asupritorii cu tăcerea sa calmă. Se știa superior lor, căci el avea ceea ce ei nu posedau. Comoara lui era speranța.

Dan Barbu stătea nemișcat. Aștepta ceva, dar nu știa ce, încordat într-o pîndă pe viață și pe moarte. Totul îl îndîrjea. Totul i se părea nedrept. Simțea cum îl înfierbîntă dorința răzbunării. Ar fi vrut să ceară socoteală cîtorva. De pildă domnului director Kalman, ce nu pierduse nici un prilej să-l lovească la școală pentru vini imaginare, sau domnului Feher, brutarul, ce-l acuzase de hoție, numai așa, fiindcă era feciorul unuia închis în lagăr. De unde să-i ia ? O șterseseră.

Clopotele catedralei din preajmă începură deodată să bată grav. Vibrau melodios, umplînd văzduhul, ca întotdeauna, ca și cum nimic nu se petrecea acolo, în localitatea asediată. Dan Barbu reveni din gîndurile sale. Își zise că era, probabil, ora prînzului, știut fiind că atunci se porneau clopotele orașului. Și nu greșea. Un stol de porumbei, stîrniți din culcușurile lor de dangătul clopotelor, se învîrtea larg deasupra pieții, spre a se așeza în cele din urmă pe frontonul primăriei. Dan Barbu urmări zborul lor, ușor absent, surprinzîndu-se examinînd, în treacăt, coloanele clădirii și statuile ce tronau deasupra acestora. „Pe cine or fi reprezentînd ele ?“ se întrebă. Mai aruncă o privire dea-

supra orașului, apoi peste dealurile întunecate, unde se bănuia încleștarea luptelor și se hotărî să coboare. Dar, chiar atunci auzi zgomot de pași și, în canatul ușii, apăru tatăl său, însoțit de sublocotenentul Armașu.

— Aici erai ! începu Silviu Barbu, ușor încruntat. Măi băiete, te-am povățuit să-mi spui unde gîndești să-ți porți picioarele, ca să știu și eu de urma ta. Ei ?

Dan tăcu, rușinat.

Cei doi bărbați nu-l mai luară în seamă. Priveau, amîndoi, preocupați, spre dealurile înnegurate, ca și cum le-ar fi fost cu putință să vadă totul, acolo departe, să descopere unde se aflau românii.

— Cred că ai noștri, începu Silviu Barbu, trebuie să fie în marginea pădurii, sau între dealuri.

Sublocotenentul mormăi aprobativ, socotind că pînă la pozițiile trupelor românești erau pe puțin șase kilometri.

— O oră de mers întins, aprecie el, gîndind că drumul era liber, de vreme ce inamicul se retrăsese dincolo de oraș.

— Apoi, dragule, să nu mai zăbovim. Mergi degrabă. Cu cît mai repede, cu atît mai bine pentru toți.

Cei doi se îmbrățișară, despărțindu-se sobru.

Nici unul dintre ei nu-l văzu pe Dan Barbu, ascuns, între timp după colțul primăriei. Și nu știau cît de mult simțea băiatul nevoia de a face ceva care să dovedească tuturor că nu mai era un copil mic și neajutorat. El dorea să fie efectiv părtaș, alături de tatăl lui și de ceilalți, la lupta ce i se desfășura sub ochi. Un sentiment necunoscut, pe care nu și-l explica, îl îndemna să-l însoțească pe ofițer, chiar fără voia acestuia, dincolo de linia frontului. Nu era nici curiozitate, nici spirit de aventură în dorința lui, ci doar o pornire sinceră, pură și de nestăpînit. Și atunci, chiar acolo, hotărî, fără să pregete, fără să bănuiască o clipă imensitatea gestului său, să plece și el la români.

CAPITOLUL 2

Dan Barbu îl întovărăși cu ochii pe Armașu care traversă piața, pînă ce silueta acestuia se pierdu după clădirile paralele cu malul rîului.

— Acum, după el ! spuse lui Azorică, așezat pînă atunci cuminte cu burta pe caldarîm.

Azorică se ridică în picioare, tupilîndu-se de-a lungul zidurilor, imitîndu-și stăpînul fără ezitare. Se țineau aproape de cel urmărit, ca două umbre, fără a-și descoperi prezența. Armașu pășea grăbit, dar calm. Trecu pe partea opusă străzii, în dreptul sinagogii, cu fațadele ei galbene și ferestre încadrate în rame vișinii, se strecură de-a lungul clădirilor, depășind podul mic, spre a ajunge chiar în apropierea zidurilor vechii cetăți a orașului. Bastioanele acoperite cu pămînt, deasupra cărora creștea în voie iarba, i-au întîmpinat pustii și reci, dar nu-l mai impresionau ca altădată prin duritatea arhitecturii lor marțiale. Le privi în treacăt, atît cît se vedeau ele printre casele coșcovite, continuîndu-și calea neabătut pe șoseaua care se deschidea largă, ușor șerpuind, drept înainte, lăsînd să se zărească, pe stînga, hangarele negricioase și barăcile dreptunghiulare ale cazărmii nemțești. Se opri o clipă, ca și cum s-ar fi simțit privit, examinînd locul atent. Nimeni nu se vedea. Bariera de la poartă, vopsită în dungi colorate, negru, alb și roșu, stătea răstignită, ca un semn de mirare lîngă ghereta goală a santinelei. Prin gardul des de sîrmă ghimpată, curtea betonată a cazărmii avea aspectul unui depozit de vechituri, năpădită de lăzi mari de lemn, anvelope de camion, uniforme militare, o sumedenie de scule, vase de bucătărie, ba chiar și arme, aruncate la întîmplare. Și peste toată această dezordine, ce trăda spaima care cuprinsese pe ocupanți și fuga lor precipitată,

se înșira o lungă frînghie, de care atîrnau cămăși albe, fluturînd, jalnice stindarde în adierea vîntului. O canonadă îndepărtată, iscată deodată, undeva spre podgorii, sau poate mai departe, îl zori. Șoseaua pustie urca ușor și Armașu, mărind pasul, asudă, ștergîndu-și fața încet cu o batistă mare. Se opri să răsufle o clipă și iar porni. Se uită de cîteva ori în spate, cercetă cu grijă fiecare intersecție. Totul stătea nemișcat, nefiresc de imobil. Nici frunzele castanilor ce mărgineau străzile, pietruite frumos, nu fremătau. Parcă întreaga lume încremenise ca într-un basm. Casele, vopsite îngrijit în culori vii, galben, roșu ori verde, cu porți mari, în spatele cărora se bănuiau curți și oameni ascunși, păreau rînduite anume acolo ca, prin prezența lor mută, să amplifice nefireasca stare. Chiar și cîrciuma cu pereții roșii, vadul tuturor chefliilor de pe drumul Clujului, zăcea cu ușile ferecate, de mult trădată de clienții zgomotoși.

Ștefan Armașu trecu repede peste podețul așternut deasupra canalului din marginea suburbiilor, aruncînd o privire spre dealurile și rîpele din stînga sa, ascunse în orizont de negura bizară stîrnită de exploziile bombelor.

„Acolo sînt nemții !“ își spuse Dan Barbu, observînd din spate gestul celui urmărit, aplecîndu-se ușor, ca și cum ar fi vrut să treacă nevăzut, prin fața inamicului, deși nimeni nu l-ar fi putut observa. O mitralieră țăcănea grăbită, cine știe unde, acompaniată de pocniturile dese, grave ale carabinelor. Ca un ecou răspundeau pădurile vuind des, într-un dialog aprig.

În față, destul de aproape, dincolo de cîmp, se înălțau clădirile unei fabrici și, în spatele lor, răsăreau parcă, din vegetația încă bogată în acel mijloc de toamnă, căsuțele aspre țărănești. Armașu alergă peste drum, intrînd în curtea unei bisericuțe să-și tragă puțin răsuflarea. Cu

batista ce-o strîngea mereu în pumn își tampona alene fruntea. De acolo, printre dăliile albe, cărnoase, el vedea clar șoseaua. Abia acum începea greul, căci locul devenea deodată neted ca în palmă, și oricine ar fi traversat grădinile pline de verze încă neculese de gospodari, nu putea să nu fie descoperit de la mare depărtare. Nu era alt mijloc decît să se tîrască, lipit pămîntului, pînă la o lizieră de salcîmi, ce mărginea un drum de țară după care urmau lanurile întinse de porumb, tocmai nimerite spre a-l ascunde de privirile indiscrete. Acest mod ciudat de călătorie pe coate și genunchi l-a consumat teribil, într-atîta încît, ajuns sub salcîmi, Armașu rămase cu fața în jos, gîfîind epuizat. Și în acea poziție, el nu simți nici vreascurile rupte, nici pașii ce se apropiau.

— Mîinile sus ! se auzi pe neașteptate o voce stridentă, răcnind nemțește.

Ștefan Armașu tresări dar rămase locului, amorțit de uimire și spaimă, căutînd o cît de infimă soluție spre a ieși din această îngrozitoare situație, care nu-i putea aduce decît sfîrșitul. Căci, oricare militar în situația lui, indiferent dacă se opunea sau nu, avea soarta pecetluită. Bineînțeles, neamțul din spate îl recunoscuse ca fugar din armata horthystă, așa cum îi apărea neînarmat, fără centiron și epoleți, cu toate insemnele militare scoase de pe uniforma de ofițer. O năduşeală rece i se prelingea pe obraz, înnodîndu-se sub bărbie.

— Mîinile sus, faci pe mortul, domnule dezertor !... bubui din nou același glas antipatic, zbîrnîindu-i în timpane.

Dădu să se ridice și chiar atunci un trăsnet asurzitor îl țintui. O fracțiune de secundă avu impresia că fusese împușcat, așteptînd resemnat umbrele morții. Totuși nimic nu se întîmplă. Clipi iute și retina i se umplu cu imaginea unui fir de iarbă, pe care urca repede o gîză. Trăia, deci, și o bucurie imensă îl cuprinse. Se întoarse, ridicîndu-și privirea împăienjenită, nu într-atît încît să

nu vadă, chiar lîngă el, pe hitlerist căzut în genunchi, tremurînd cu fața albă de frică, lîngă carabina ce-i fusese distrusă de un glonț nimerit chiar în țeavă.

— Sus mîinile ! îl somă cineva iarăși, din spate, de data aceasta în românește.

Buimăcit, Ștefan Armașu se execută imediat, întrebîndu-se cine era omul, apărut ca din senin acolo, apoi își spuse că trebuia să fie cel care, în mod atît de neașteptat, îl scăpase de neamț. Ceea ce nu greșea deloc. Schiță gestul de a se întoarce spre a-și privi salvatorul și a-i mulțumi. Însă, în fracțiunea de secundă următoare, un glonț slobozit din arma soldatului, pe care nu-l vedea, îi șuieră amenințător pe deasupra capului, făcîndu-l să priceapă că situația sa nu era încă liniștitoare.

Și atunci, din frunzișul grădinilor de zarzavat, prin care se tîrîse nu de mult, răsări o mogîldeață, un copilandru.

— Stați, nu trageți, domnilor soldați. Nu-l omorîți ! strigă băiatul. Sîntem români. Numai acela-i neamț ! adăugă arătînd spre soldatul inamic rămas inert, uimit de cele ce se întîmplau în jur.

Armașu descoperi, ieșind mai la vedere, drept în fața lui, ținînd în mînă o batistă mare, albă, pe Dan Barbu, care începuse să alerge spre el, în salturi, fără a se teme cu nimic de pericolul la care se expunea. Firește, o astfel de apariție îl uimi, pentru moment, dar abia acum își lămuri inexplicabila senzație de nesiguranță și de permanentă supraveghere pe care o simțise tot timpul. Așadar, fără îndoială, Dan Barbu se ținuse după el, ca o umbră. Și această umbră, iată, îl salva acum.

Soldatul cu arma nu ripostă, văzînd desigur în fața sa un băietan neînarmat, care — pe deasupra — mai flutura și o batistă albă, semn evident că avea gînduri pașnice.

— Ia te uită ! exclamă acesta cu mirare, țiițiind limba în cerul gurii. Cu tine ce naiba mai este mă, țîcă, pe aici ?

— Nu trageți, sîntem români ! repetă Dan Barbu mai puțin speriat.

— Fă-te încoace, măi copile ! îl încurajă militarul, pe care Armașu nu-l vedea, dar care nu putea fi decît un om bun, după felul cum decurgea dialogul.

Dan Barbu alergă din nou înainte, oprindu-se chiar lîngă Ștefan Armașu. Azoricâ apăru și el din bălării, gudurîndu-se.

— Și zici că sînteți români ? Ia să te văd și pe tine, șefule, la față, ordonă soldatul, ca și cum obrazul prizonierului i-ar fi dezvăluit naționalitatea.

Ștefan Armașu se întoarse, cu mîinile deasupra capului, privind abia atunci pe cel care-l scosese din încurcătura cu neamțul acela de lîngă el. Românul, un lungan cît plopul, continua să țină amenințător arma spre ei, încă nedumerit de toată întîmplarea.

— Atunci cum se face că dumnealui poartă uniformă ungurească ? Hai ? întrebă soldatul, arătînd spre Ștefan Armașu. Iar celălalt, se vede bine că-i neamț, adăugă țintind cu privirea pe hitleristul care tremura întruna.

— Așa ! zise simplu Dan, neștiind cum să răspundă, ca să nu încurce treburile. Însă vreau să vă spun că pe dînsul îl cheamă domnul Armașu și-i român. Iar aceasta este batista dînsului, pe care și-a pierdut-o în grădină, adăugă precipitat, fluturînd obiectul alb ce-l ținea în mînă, ca și cum acesta putea constitui o mărturie de nădejde. Cît despre neamț să vă spună el cum a ajuns aici.

Soldatul începu să rîdă, amuzat de argumentul băiatului.

— Iar tu ai alergat cu limba scoasă să aduci o batistă ! spuse el printre hohote.

— Nu, domnule. Ba da, vă rog să mă credeți, nu mint deloc, se fîstîci Dan. Domnul Armașu trebuie să ajungă la români și eu m-am ținut după dînsul.

— Într-adevăr așa este, confirmă sublocotenentul. Am misiunea de a transmite un mesaj domnului general.

Lunganul se opri din rîs, devenind serios.

— Parola ! ordonă el.

— Nu o cunoaștem, domnule. Eu vin de la patrioții din oraș. De aceea vă rog să mă duceți degrabă la domnul general.

Militarul îl măsură oarecum neîncrezător, înțelegînd totuși că prizonierul său nu era un ofițer oarecare.

— Atunci să mergem, hotărî, îndrumînd cu arma pe cei trei spre lanul de porumb din apropiere. Fluieră apoi un semnal melodios și, dintre tulpinile înalte, apărură niște militari, cam nerași, în frunte cu un caporal rotofei. Azorică îi privea cuminte.

— Ia uitați ce mai păsărele a prins fratele nostru Pelin, un neamț, un dezertor ungur, un pușțan și un cățel ! făcu acesta scuipînd în iarbă un chiștoc de țigară meșterită din hîrtie de ziar, pe care-l ținuse în colțul gurii.

— Două păsărele ciripesc românește și vor să le ducem la domnul general ! începu lunganul.

— Ei nu mai spune, iar cățelul scheaună, te pomenești, pe franțuzește ! se schimonosi caporalul, în hazul soldaților, examinînd curios prizonierii. Am mai văzut noi d-alde păsărele d-astea, care — pînă la urmă — s-au dovedit a fi spioni, continuă comandantul patrulei, dînd din cap, cu buzele țuguiate. Leagă-le mîinile, Peline, să n-avem surprize, adăugă sever, scoțînd din buzunarul tunicii cîteva cureluțe. Și ascultă, mă' Lungilă — își aminti ceva, în timp ce soldatul îi îndeplinea grăbit ordinul, imobilizînd mîinile prizonierilor — pentru ăștia ai stricat tu cartușele statului ? S-au împotrivit cumva ?

— Nu, domnule caporal, am plesnit pe neamț, spuse lunganul, povestind întregul episod.

— Oare așa să fie ?

— Nemții și ungurii s-au retras dincolo de oraș, spuse Armașu, căutînd să-i informeze pe soldați.

— Hm ! mormăi rotofeiul. Atunci fă bine dumneata și explică-ne cine trage acolo pe dealuri, dacă zici că ungurii dumitale și-au luat zborul ?

— Nemții, cred, care s-au reîntors.

— Păi vezi cum te încurci, frumosule ? Cînd au plecat ; cînd s-au întors ?

— E spion, ai dreptate, domnule caporal. Să terminăm cu ei, interveni un soldat, ridicînd pușca spre pieptul ofițerului.

Ștefan Armașu simți un fior rece la gîndul că moartea îl pîndea, adusă chiar de glonțul alor săi, tocmai atunci cînd se crezuse atît de aproape de îndeplinirea misiunii. Blestemă în gînd neșansa și tăcu neputincios, fără a încerca nimic întru apărarea sa.

— Potolește-te, soldat, ordonă prompt caporalul. Asemenea găinușe trebuiesc predate nejumulite. Cine știe ce mai cotcodăcesc. Așa că, băieți, să mergem acasă.

Armașu se liniști treptat, privindu-l pe Dan care părea senin, escortați amîndoi de patrulă. Amîndoi erau siguri că vor ajunge negreșit acolo unde doreau.

Au trecut prin lanul de porumb, unul după altul, fiecare cu gîndurile lui.

CAPITOLUL 3

Drumul de întoarcere al patrulei continua pe un povîrniș, de unde întregul oraș se desfășura sub privirile lor, ca un joc de cuburi, spre a se opri la liziera unei păduri dese.

— Culcat ! comandă sever caporalul rotofei. Nu mișcă nimeni ! continuă, inspectînd cu ochii trupa care se exe-

cută pe loc. Acum să vedem cum ne primesc ai noștri, bombăni el, ca pentru sine, lansînd în văzduh un glonț trasor, ce se înălță ca o dîră de foc spre infinit. Era semnalul convenit că misiunea patrulei se încheiase, avertizîndu-se trecerea ei printre liniile frontului.

Dinspre pădure zbură imediat în sus un glonț similar, confirmîndu-se primirea mesajului.

— De mirare, mai că-mi vine să cred că ăștia au stat cu revolverul ridicat de cînd am pornit noi în cercetare, atît de prompt s-au executat ! constată ironic caporalul, ordonînd plecarea.

Pădurea i-a întîmpinat răcoroasă. Dan Barbu o cunoștea prea bine, căci nu o dată hoinărise cu Azorică pe potecile-i întunecate, alergînd după fluturi sau înfundîndu-se în desișuri, spre a căuta plante pentru ierbar. Codrul îi primea tot atît de misterios cum îl știa dintotdeauna, cu lumea lui de ființe nemaipomenite despre care-i povestise de atîtea ori buna lui mamă. Dan Barbu privea copacii groși, închipuindu-și încă zmeii aceia din basme, care se ascundeau în spatele lor, așteptînd să treacă vreo copilă neștiutoare, spre a o fura și a o duce departe, la „Șura zmeilor". Unde se va fi aflat acea grozavă șură nimeni nu știa. Doar lui îi spusese în taină, odată, mama, într-o iarnă cu zăpadă multă, cum că șura din poveste ar fi negreșit pe un deal la hotarul județului Bihor, ales de zmei spre a încinge ospețe cu mîncăruri și băutură curgînd pe mese ca rîurile, după care petrecăreții se așezau la jucat, tropotind ca armăsarii. Dan Barbu zîmbi, amintindu-și poveștile mamei. Odinioară se temea îngrozitor de zmei, dar acum, cum să-i mai fie frică de asemenea arătări nevăzute de nimeni, dacă el nici de hitleriști și de horthyști nu se mai înspăimînta ?

Patrula, cu prizonierii săi, mergea mai repede în spatele liniilor infanteriștilor, căci nu mai avea a se feri de pericole neprevăzute. Curînd au ajuns la postul compa-

niei, un bordei încropit în grabă, peste care soldații aruncaseră crengi și buturugi, fără nici o ordine. Pe neamț, caporalul rotofei l-a dat pe mîna unui tîlmaci.

— Eu rămîn cu păsărelele acestea care ciripesc românește ! se justifică, dînd a înțelege că nemțește nu pricepea o iotă.

Cînd Dan Barbu și Ștefan Armașu au intrat în micul adăpost săpat rudimentar, locotenentul Mihai, un bărbat bine legat, oacheș, tocmai raporta, telefonic, comandantului rezultatul incursiunii patrulei.

— Am prins doi civili. Unul pretinde că este trimisul patrioților din oraș. Nu are documente, dar cere comandamentului să ordone intrarea imediată în localitate, spunînd că inamicul s-a retras. Ce să fac cu ei ?

— Trimite-i sub pază la divizie, măi Mihai ! se auzi în aparat. Îmi par suspecți tipii. Am informații că nemții au deplasat acolo unități blindate și artilerie. Sînt în oraș, băiete !

Locotenentul puse gînditor receptorul în furcă, consternat de știrile primite, deși îi venea greu să creadă că oamenii aceia, atît de tineri, cu fețe cinstite și destinse, puteau fi mincinoși. Dar pe front, nu o dată aparențele înșelau. Și, indiferent de părerile sale, el trebuia să se supună ordinelor superiorului. I-a urcat deci într-o mașină, expediindu-i la statul major al diviziei.

— Și insistați să susțineți că orașul a fost părăsit de inamic ? repetă acolo întrebarea, un căpitan roșcovan, cu accent moldovenesc.

Ștefan Armașu confirmă.

— Hm ! dădu din cap neîncrezător ofițerul. Ceva nu-i în regulă ! continuă acesta, bătînd în tăblia mesei din încăperea strîmtă, care servea drept sediu serviciului de contrainformații. Știți pentru care cauză am întrerupt înaintarea ? se adresă el sublocotenentului Ștefan Armașu, a cărui expresie de copil trăda nedumerirea.

Captivii tăcură, neștiind ce să răspundă.

— Deoarece hitleriștii sînt în oraș ! strigă iritat căpitanul.

— Și-i lăsați să ucidă acolo oameni nevinovați ? izbucni sublocotenentul. Cu atît mai mult trebuie să interveniți, să dați ajutor alor noștri ! adăugă el avîntat.

Căpitanul găsi logic raționamentul. Dar ce putea face altceva, decît să raporteze mai sus toată întîmplarea ? Doar generalul avea puterea de decizie. Or, hotărîrile — știa prea bine — se luau numai în funcție de mersul întregului front, potrivit tacticii generale indicate de comandament și nicidecum subordonată cine știe cărui mobil subiectiv, necîntărit suficient în balanța șanselor.

— Deci trebuie să vă cred că spuneți adevărul, reluă dialogul căpitanul roșcovan, căutînd într-un sertar o foaie de hîrtie, pe care a întinse cu un gest grăbit sublocotenentului Armașu. Dumneata ai să scrii tot ce știi, aici ! mai făcu el, arătînd cu degetul, imperativ, coala albă. După care scoase, din buzunarul de la piept al tunicii, un stilou burduhănos, negru, oferindu-l prizonierului său.

Ștefan Armașu se așeză pe un scaun rudimentar din scîndură de brad și începu să aștearnă, ascultător, cuvintele care se înșiruiau repede, albastre, și mici, ca mărgelele, unul după altul. Cerneala mirosea vag a migdale, ca în vremea copilăriei lui. Se văzu elev, prinzînd fluturi prin curtea catedralei și după el popa cu o nuieluș㠄 în mînă, supărat că-i strică florile. Surîse. De cîte ori tropotise în copilăria lui pe-acolo ? Nu era zi să nu-l tragă de perciuni taică-său, la urechile căruia se spărgeau reclamațiile. „Mai iartă și tu, omule !“, intervenea blîndă, mama. Tatăl se oprea o clipă. „De o sută de ani, de pe vremea episcopului Samuil Vulcan, n-a îndrăznit să joace tontoroiul prin curtea bisericii altul decît diavolul acesta al nostru !“ îi era mereu replica în astfel de împrejurări și parcă-l auzea aievea. Armașu visa cu ochii deschiși și zîmbea întruna, fără voie, ceea ce-l intriga pe căpitan care socotea că tînărul

își bate joc de el, cu atît mai mult cu cît observa că acesta se oprise din scris, cu privirea pierdută.

Soneria telefonului de companie sparse strident liniștea modestei încăperi, făcîndu-l pe roșcovanul ofițer să se repeadă peste masă la receptor. Era generalul la aparat.

— Sînt informat că cercetezi doi civili, care spun că sînt trimișii grupelor armate din oraș ! începu comandantul direct. Așa este ?

— Da, domnule general.

— Și de ce nu mi-ai raportat aceasta dumneata pînă acum ? Adu-i imediat la mine ! Fiecare minut e prețios.

Buimăcit de reproșul comandantului, dar și de ciudata situație, căpitanul nu prea înțelegea ce se petrecea, dar se grăbi să execute cu promptitudine ordinul primit. Generalul îi aștepta pe cei doi captivi ușor nervos, privind mereu la ceas. El știa că momentul asaltului asupra orașului din fața sa se apropia clipă de clipă și în lupta ce va urma fiecare localnic îi putea servi drept călăuză pentru trupele sale. Cu atît mai mult dacă acesta era și un om hotărît, neînfricat. Văzîndu-l pe Dan Barbu, ezită. Cum putea să aibă încredere într-un băiețandru ?

— Dumneata, se adresă el sublocotenentului Ștefan Armașu, vei călăuzi coloana principală de blindate exact pe drumul pe care ai ajuns aici din oraș. Nu te abați un pas la dreapta sau la stînga. Te strecori înainte, în așa fel încît să fii observat de noi, dar ascuns de inamic. Dacă se deschide focul, stai pe loc și adăpostește-te. Băiatul rămîne aici. Nu-i putem primejdui viața. E un copil.

— Domnule general, nu mă pedepsiți, — sări necontrolat Dan — vreau să merg și eu cu tancurile ! Sînt mare. Știu să trag cu pușca, mai încercă el să-l convingă pe comandant.

Acesta rămase neînduplecat și, pentru a fi mai sigur că băiatul nu va dispare, într-un moment de neatenție, îl pofti să se urce împreună cu jucăușul Azorică în mica lui mașină decapotată, condusă de un caporal bătrîn. Dan se

instală pe bancheta din spate chiar în momentul în care, din pădurea deasă de fag, coloana lungă de blindate se punea în mișcare. Sublocotenentul Ștefan Armașu, cățărat pe tancul din frunte, își salută fericit prietenul, urmărit de privirile invidioase ale acestuia care, de necaz, lăcrimă. Din stînga, dincolo de liziera pădurii, cu vuiet mare, începu să tragă artileria, revărsînd un potop de foc peste oraș. Coloana de oțel rulă mai întîi repede, ieșind din pădure pe un drum prăpădit de care, traversînd calea ferată, pustie, spre a se opri cu băgare de seamă în fața unei porumbiști. Ca din senin, dintre lanuri apărură infanteriștii cu căștile lor verzi, mînjite cu noroi, bărboși și crunți la privire ținînd în mîini pistoale automate, gata de a se înclești într-o bătălie pe care o simțeau în nări. Tancurile zvîcniră iar înainte, ușurel, adăpostind în spatele lor companiile de asalt. Au trecut prin preajma unei biserici, cu turlă înaltă, zugrăvită cenușiu și, după tancul îndrumat de Ștefan Armașu, au coborît pe lîngă școală drept în șosea, mărșăluind cu băgare de seamă de-a lungul curților caselor mici, colorate țipător. Totul părea pustiu. În ograzi erau doar cîinii ce lătrau îngroziți. Dincolo de sat se întindeau alte lanuri ruginii de porumb încă neculese de bietele țărănci, rămase pe-acasă. Localitatea se vedea limpede, ca în palmă, cu coșurile fabricilor și clădirile sale înalte, care se ridicau deasupra puzderiei de acoperișuri de țiglă brună și tinichea lucitoare. Tancurile avansau încet, implacabil, urmate de militari cu fețele roșii, transpirați, ce suflau greu după efortul marșului prelungit pe aproape șase kilometri. Coloana s-a oprit pe liziera unui pîlc de salcîmi, dînd răgaz soldaților să-și tragă sufletul. Armașu sări de pe tanc și, potrivit consemnului, se tupilă de unul singur prin vărzăriile de la marginea orașului. Nici picior de om. Era ca și cum o forță nevăzută aspirase întreaga populație, toți hitleriștii și horthyștii care mișunaseră deunăzi pe străzi, înarmați pînă în dinți. Pătrunse nestingherit pe șoseaua largă, făcînd semn cu batista lui

mare, albă, spre coloana de blindate, ce se aşternu imediat la drum, comandantul înţelegînd că au calea liberă.

Artileria încetase focul. Şi peste dealuri, peste oraş, coborîse o linişte grea, zgîriată doar de huruitul spart al motoarelor şi de scrîşnetul şenilelor, ce veneau într-o ameninţare dură, din toate părţile. Lui Ştefan Armaşu vuietul torentului metalic îi dădea un sentiment de putere, de invincibilitate, ceea ce îl exalta, făcîndu-l să nu se teamă, ca şi cum el însuşi ar fi fost îmbrăcat într-o cuirasă. Gîndul forţei armate pe care o călăuzea, conştiinţa vie că foarte curînd oraşul său drag va fi descătuşat, erau atît de fierbinţi, încît pierduse orice simţ al prudenţei alergînd mereu înainte, drept în mijlocul şoselei, fără a se feri cîtuşi de puţin. S-a trezit din această beţie, pe care numai imprudenţa carbă o poate lăsa neînfrînată, abia cînd mitralierele au început să clănţăne de undeva din faţă. Se aruncă instinctiv pe caldarîm, lăsînd vuietul plumbilor să-i treacă pe deasupra, rostogolindu-se imediat spre şanţul drumului, în care căzu ca un bolovan. Cu o mişcare lentă, de astădată bine chibzuită, îşi potrivi în aşa fel poziţia, încît să poată observa limpede locul de unde se trăgea. Vedea perfect cuibul mitralierei, ascuns sub buza canalului ce tăia şoseaua, recunoscînd fără greutate tipul armei, după pocnetul ei ascuţit şi sacadat. Sublocotenentul Ştefan Armaşu ştia acum că acolo se aflau horthyştii. Se întrebă cum de nu-i observase cînd ieşise din oraş şi — în acelaşi timp — din spatele său răbufni trăsnetul unui proiectil. Lîngă tancul ce deschidea coloana explodă o bombă. Maşina icni răsucindu-se iute pe loc, într-o şenilă, neputincioasă. Rămase acolo, drept în faţa podului, ca o stavilă de oţel, împiedicînd cu trupul său mătăhălos trecerea coloanei. Soldaţii, tupilaţi pînă atunci în spatele tancului, se răvăşiră pe loc, care încotro, simple furnici, descărcînd continuu spre inamic încărcătoarele pistoalelor lor automate. Şi tunurile plesneau mereu, acompaniind grav dansul mortal al gloanţelor ce nu contenea o clipă. Blindatele

manevrau acum scurt, intrînd năvalnic prin ogrăzile ascunse după porțile înalte de lemn, învăluind pozițiile inamicului, pe un front larg, urmate îndeaproape de infanteriștii ce se mișcau iute, în salturi lungi, aplecați. Cîte unul cădea secerat, însă ceilalți înaintau năvalnic. Dar se opreau cu toți, în fața canalului adînc, stăviliți de snopii de foc ai mitralierelor inamice. Lupta se prelungea oarbă, cu jertfele ei. Și tancuri, și oameni, și tunuri, și carabine, de-a valma, se încleștau să răzbească dincolo, spre oraș.

Ștefan Armașu, acolo în șanț, privea întruna țeava ucigașă a mitralierei horthyste. O vedea, ca o dungă de foc și o ura, auzind în jurul său gemetele răniților și horcăitul muribunzilor. Și atunci, o forță irezistibilă prinse a-l stăpîni. Era dorința teribilă de a frînge cu propriile-i brațe, ca pe o surcică, mașina aceea a morții care-i ținea în loc. Un gînd îl fulgeră și imediat se ridică de acolo, înalt ca un zid de cetate, alergînd fără să-i pese de nimic. Gemu, lovit de gloanțe, dar nu se opri. O arsură îi chinuia pieptul. Nu auzea nimic, doar țeava aceea ca o gură de infern îi era în toată ființa. Un pas, încă unul și se prăbuși, aruncînd o grenadă peste ea. Țeava amuți imediat. „Te-am învins!“ murmură Ștefan Armașu.

Uralele prelungi, izbucnite din mii de piepturi, ale soldaților porniți la atac i-au dat o liniște necuprinsă. Nu simțea durerea rănii. Un zîmbet larg stătea zugrăvit pe obrajii săi albi și trupul îi rămînea culcat.

Odată distrus punctul de rezistență, orașul își deschidea porțile învingătorilor.

La nici un kilometru depărtare de acest punct, micul automobil amfibiu staționa camuflat sub coroana uriașă a unui stejar bătrîn. Generalul desfășurase larg harta, chiar pe capota plată a motorului, examinînd-o tăcut, împreună cu doi ofițeri superiori. Dan Barbu socoti momentul tocmai bun pentru a-și lua tălpășița. Gîndul său

era numai acolo, unde se auzea vuietul bătăliei. Se ascunse binișor în spatele automobilului și, cu pași ușori, reuși să ajungă la șosea.

— Hei, tu de colo! strigă după el un soldat, care păzea prin preajmă. Aici nu-i joacă de copii. Fugi acasă, la maică-ta, că te omoară careva.

Dar băiatul se făcu că nu-l aude, întinzînd pasul, spre a lua-o în cele din urmă la fugă, urmat de credinciosul Azorică, drept înainte, spre oraș, unde își știa tatăl, pe care inima lui temătoare îl simțea în pericol.

Uruitul șenilelor și urletul motoarelor tancurilor ce înaintau fără răgaz într-un val de oțel pe străzi, prin zidurile gardurilor ce le străpungeau cu trupurile lor greoaie, prăfuite, aduceau panică inamicului.

În iureș năvalnic, ca o ploaie de foc, ca un trăsnet răzbunător, nimic nu le stătea în cale biruitorilor.

Dan Barbu era cu ei, însoțit de viteazul Azorică, ce-l urma oriunde fără să simtă oboseala efortului, dominat de speranța regăsirii alor săi. Îi știa aproape, foarte aproape, și aceasta îi dădea forțe nebănuite. Fugea întruna, căutîndu-și tatăl, pe bărbații aceia curajoși ce-i lăsase acolo. Dar iată că nu erau și o presimțire grea i se îngrămădi în suflet. Vijelia luptei cobora dinspre dealuri drept asupra localității, grămădindu-se spre centrul acesteia. Aerul era greu, înăbușitor, colbuit, răscolit de explozii. Purtat de avalanșa atacului, Dan Barbu avea strania impresie că alerga de-a lungul unor străzi străine, pe care niciodată nu le cunoscuse și nu le dorise. Craterele bombelor căzute, arborii retezați sau smulși cu rădăcini cu tot, clădiri dărăpănate fără ferestre, incendiile violente, îl amețeau. Avea mereu impresia că trăia un coșmar, de care voia din tot sufletul să scape. Dar nu se trezea, căci visul acela îngrozitor era aievea. Și atunci chiar, acolo, în piațeta aceea sinistră, și-a regăsit tatăl. L-a văzut, cu fața în jos, cum zăcea năclăit de sîngele proaspăt ce se scurgea din răni, prăvălit lîngă rigola tro-

tuarului. L-a strigat dintr-un reflex al groazei. Dar Silviu Barbu nu i-a răspuns. Trăia, însă forțele îl părăsiseră cu totul. S-a trezit o clipă, din agonia lui, cînd Dan l-a întors ușurel. A deschis ochii mari, privindu-și cu nesaț feciorul, apoi a tras aer în piept. Atît doar a putut face, după care s-a pierdut, lăsînd capul pe spate.

„Tată, tată !" striga, plîngînd băiatul, culcînd cu smerenie trupul iubit al părintelui său. Îi mîngîia în neștire părul prăfuit și fața-i tumefiată de lovituri, înlemnit de durere și furie. „De ce, de ce ?" repeta el în genunchi, fără a primi nici un răspuns.

Azorică linse cu blîndețe și credință dreapta muribundului, scheunînd dureros.

Un soldat bătrîn se opri lîngă ei, asudat, sprijinindu-se în carabină, precum ciobanii în bîtă, într-un gest de mult învățat. După care se căută la brîu spre a desprinde din centiron un bidonaș metalic. Deșurubă tăcut căpăcelul, se aplecă deasupra muribundului și-i picură pe buze cîțiva stropi de apă. Rănitul clipi rar, deschizînd din nou, cu greutate, ochii.

— Ni-ks ! șopti el aproape imperceptibil. Ma-io-rul !... adăugă, silabisind rar și greu.

— Aiurează, sărmanul ! spuse soldatul, udînd din nou gura bietului om.

— Ba nu. Numele trebuie să aibă un sens. Sînt sigur ! se încăpățînă Dan să creadă. Tată, spune cine-i maiorul Niks ? insistă el, aplecîndu-se la urechea acestuia.

— Nu-l mai chinui, lasă-l să se sfîrșească în pace ! interveni soldatul, punînd mîna compătimitor pe umărul băiatului.

Însă Dan continua să-și roage părintele cu tenacitate, convins în presupunerile sale.

— El m-a ucis !... mai făcu muribundul, după care răsuflă o dată adînc, pentru ultima oară.

Dan Barbu se aruncă peste el, hohotind disperat, zgîlțîindu-l în neștire, ca și cum prin aceasta ar fi putut să-l

readucă la viață. Plîngea întruna, fără a se putea opri, chinuit de spasme dese. Bătrînul soldat își scoase casca și-și făcu semnul crucii, după care plecă tăcut într-ale războiului.

CAPITOLUL 4

Avalanșa de foc a luptelor trecuse de patru zile peste oraș. Cerul plumburiu făcuse loc soarelui, care încerca să încălzească cu razele sale așezarea încă nedezmeticită din lovitura violentă cu care se confruntase. Oamenii îndrăzneau să se arate, să se caute, să se numere, sleiți de spaime și neodihnă. Venise vremea păcii, așteptată și primită cu atîtea jertfe. Știau că ce a fost nu va mai fi; că viața lor luase un alt curs, a cărui desfășurare nu o puteau întrevedea. Căci cine are depline certitudini în vreme de război?

Pe Dan Barbu, tot acest delir al distrugerii și al morții îl îndîrjise, îl răzvrătise. Băuse din veninul amărăciunii și durerii, pe care trista moarte a tatălui său i-o oferise fără milă. Jurase, pe mormîntul proaspăt al părintelui său, pedeapsă dreaptă pentru criminal. Și acest jurămînt îl chinuia fără răgaz, cu atît mai mult cu cît era deplin conștient de greutatea extraordinară a îndeplinirii lui. Frontul era acum destul de departe, iar despre acel enigmatic maior Niks nu știa absolut nimic. El se afla undeva, ocrotit de ai săi, dincolo de linia frontului. Dan era aici în orașul fumegînd. Dar toate acestea nu păreau să aibă importanță. Era hotărît să facă dreptate; să împlinească justiția.

A pornit deci de acasă cu Azorică. Avea doar o traistă petrecută peste piept, o pîine, cîteva cepe și slănină. Acesta-i era tot avutul.

Șoseaua avea un singur sens: spre Budapesta. Așa scria pe autocamioane, pe căruțe, pe tunuri, pe indicatoarele de lemn. Ca și cum toate drumurile, fără deosebire, într-acolo se îndreptau și sfîrșeau. Acest cuvînt părea un țel, însă el era mai curînd o deviză, ba chiar un simbol al dorinței victoriei, care însuflețea pădurea umană ce mărșăluia, fără întrerupere, mereu înainte către front. Dan Barbu, prins în această avalanșă vie, se încăpățîna să meargă și mai repede, ceea ce reușea adesea, agățîndu-se de vreun vehicol, fără să-i pese de sudalmele cătanelor ce-l alungau. Ziua trecea cum trecea. Dar noaptea se așternea grea, întotdeauna, căci somnul îi toropea trupul ostenit și el dormea pe unde apuca, într-o căpiță, prin ruine sau case părăsite, ba chiar sub cerul liber, adăpostit în vreo groapă.

Trupele române pătrunseseră adînc în pustă, dincolo de Debrețin, spre Tisa, după lupte grele. Frontul se oprise, ceea ce îl supăra nespus pe băiatul care știa că trebuie să afle o cale de a trece în partea cealaltă, unde spera să-l găsească pe maiorul Niks.

Scurgerea fluviului uman se întrerupsese, spre înserat, cînd canonada artileriei reîncepuse violent, prevestind lupte îndîrjite. Dan Barbu se strecură la dreapta din șoseaua principală, în lanul de floarea soarelui, care acoperea — pe toată întinderea — pusta dreaptă. A mers tupilat, fără zgomot, mînat de gîndul că, poate din întîmplare, se va fofila prin linia frontului, fără a fi observat. Era atent la orice mișcare, gata să se ascundă, sau să o ia la sănătoasa, ca un iepure. Lanul s-a oprit într-un drum de țară, pe care un nechibzuit l-ar fi traversat imediat, dar el știa cîte pericole ascundea o asemenea aventură. Rămase deci nemișcat și așteptă. Nimic nu trăda prezența omului. Locul era liniștit, înconjurat de vuietul înfundat

al proiectilelor ce cădeau întruna, ceva mai departe, spre stînga. Peste drum, tulpinile lungi se înălțau ca o pădure uscată, oferindu-și inert păloșele mari, pleoștite, pline de semințe negre, neculese de agricultorii ocupați acum cu treburile războiului. S-a hotărît într-un tîrziu să treacă dincolo, nu fără o oarecare teamă, dar încercarea s-a terminat cu bine. Curînd ajunse la rambleul unei căi ferate. Era chiar în spatele ogrăzii casei picherului, o clădire mică, cu pereți negricioși, nu prea arătoasă, înconjurată de copaci pe jumătate desfrunziți și de răzoare, pe care se lăfăiau șiruri de verze mari. Cotețele goale și lanțul aruncat în bătătură, cu zgardă cu tot, al cîinelui, lăsau să se bănuiască lipsa celor ai casei, ascunși cine știe pe unde. Azorică adulmeca liniștit, semn că totul era în ordine. Prinzînd curaj, băiatul a pătruns aproape fără teamă în curte, mergînd încet pe lîngă un maldăr de traverse uzate de stejar, ocolind casa, spre a se îndrepta spre grajdul pustiu, cu ușa larg deschisă, în care intră ca la el acasă.

— Uite ce-i, Azorică, în noaptea asta o să dormim aici. Ai înțeles ?

Azorică făcu semn din coadă că era de acord.

Fînul îngrămădit în iesle umplea cu un parfum proaspăt mica încăpere clădită simplu, din vălătuci, văruită cu grijă. Parcă respira acolo întreg cîmpul înverzit și zîmbeau toate florile pămîntului. Era înăuntru o atmosferă caldă, patriarhală, de vremuri liniștite și însorite, pe care fierberea gravă a morții, adusă din afară de război, apărut ca un vîrtej, nu avea puteri să o destrame. Dan Barbu simți o căldură blîndă învăluindu-i sufletul și trupul i se moleși. Se trînti destins, cît era de lung, în ieslea largă, întinzîndu-și oftînd picioarele obosite, adormind, cu Azorică, tot atît de frînt, lipit de el.

Tîrziu l-a trezit din somnul adînc și fără vise vocea baritonală a unui bărbat, pe care nu-l putea vedea, căci acesta stătea în spatele unui felinar de vînt a cărui lumină i-o înfigea drept în ochi.

— Ce cauți în grajdul meu ? îl întrebă picherul, stăpînul casei, căci el era, zgîlțîindu-l puternic, ca și cum ar fi vrut să-l scoată dintr-un leșin adînc.

Dan Barbu se ridică în genunchi, în timp ce Azorică mîrîia prelung, nemulțumit de această întîmplare.

— Mă odihnesc, domnule ! răspunse el, pe ungurește, ușor buimăcit.

— Ești un vagabond pornit după furtișaguri, ia spune ? continuă omul cu lampa.

— Nu, domnule, nu puteți să mă bănuiți de așa ceva. Sînt orfan și încerc să ajung la Budapesta, la o veche cunoștință ! ascunse el adevărul, neștiind cu cine are de-a face.

Azorică lătră scurt, confirmînd.

— La Budapesta, într-o vreme ca aceasta, băiete, nu te văd ajungînd teafăr. Nu ești în siguranță nicăieri, nici chiar aici, unde te-ai culcușit. Așa că, fă bine de mergi cu mine într-un ascunziș mai sigur pînă nu dau peste tine românii.

Prinzînd curaj, Dan Barbu îl urmă pe binevoitorul om, a cărui siluetă o distingea acum net, după ce acesta stinsese felinarul, suflînd cu putere în flacăra gălbuie. Au ieșit din curte, au mers puțin de-a lungul lanului de floarea soarelui, ajungînd în cele din urmă la un bordei a cărui intrare cu greu ar fi bănuit-o în spatele stogului mare de paie, înnegrite de ploi, ce o astupa. Încăperea subterană, luminată slab de o feștilă, era destul de mare spre a adăposti pe picher și femeia lui, o ființă palidă, suptă, aproape scheletică, ce privea mirată, cu mîna la gură, cînd la băiat, cînd la cățel.

— I-am găsit în grajd, începu picherul, prevenind întrebarea nevestei, pe care o ghicea din priviri. Un orfan, bietul de el, adăugă, arătînd spre Dan Barbu, care-și spuse numele aproape șoptit.

— Tu trebuie să fii român, nu-i așa, băiete ? zise femeia cu un glas bărbătos, care contrasta puternic cu trupul firav. De unde vii, și cum ai ajuns aici, la noi ?

— Lasă-l în pace ! interveni bărbatul, ușor răstit, dîndu-i a înțelege că întrebările ei nu-și aveau rostul.

— Ba nu ! se răți aceasta. Dacă-i vreun fugar din lagărul de la Püspökladany, intrăm în belea, măi omule.

— Tu, femeie, n-ai minte ! Lagărul acela a fost, că românii au ajuns încă de ieri dincolo de baraci. Nu auzi tunurile cum bat peste Karcag ? Apăi, de la Püspökladany la Karcag mai mergi cale bună. Așa-i ?

— Așa-i. Dar dacă dau jandarmii peste el ? Ei ? Atunci să te văd cît de viteaz ești...

— Jandarmii au fugit, muiere, nu le-ar mai veni decît numele !

Însă, ca și cum l-ar fi contrazis, de afară se auzi un glas răgușit, care-i soma, pe ungurește, să iasă afară. Au înghețat de spaimă cu toții, dar s-au supus, știind că altcum erau sortiți morții.

— Ia privește ! rînjea un subofițer, văzîndu-i. Mai să cred că vorbesc stafiile din pămînt, auzindu-vă acolo în bordei ! adăugă, adresîndu-se celor trei civili. Voi cine naiba sînteți și pentru ce nu v-ați supus ordinului de evacuare ? se încruntă el, fioros.

— Eu sînt picher la calea ferată, ca este femeia mea, iar băiatul, nepot, minți, căutînd să-l scape pe băiat.

— Zici că ești picher ? Ai uitat că trebuie să servești armata ungară, nu să te ascunzi ca o cîrtiță, mizerabile ? Vai de zilele tale ! îl amenință pe bietul om, care intrase în necaz, numai datorită bunătății sale.

Oricum nimic nu mai era de îndreptat, acum cînd intraseră în mîna horthyștilor, pe care picherul îi crezuse departe. Patrula pătrunsă, nu se știe cum, printre linii în recunoaștere, i-a dus pe toți trei la comandant, un maior care era ascuns într-o gaură de bombă.

— Pe nemernic să-l împuști imediat ! hotărî acesta arătînd spre picher, care tremura tot. Iar pe ceilalți doi trimite-i în spate să sape tranșee.

— Iertare, iertare ! izbucni femeia, hohotind, auzind cumplita sentință, și se azvîrli la picioarele comandantului, care o împinse, fără milă, cu cizmele.

— Executarea, ce stai ? strigă maiorul, adresîndu-se subalternului.

— Am înțeles, domnule maior ! făcu indispus și fără elan subofițerul.

Se vedea bine că subalternul nu avea nici un chef să pună în aplicare sentința draconică a mai marelui său, ceea ce-l înfurie de-a binelea pe ofițer.

— Ia lasă că-l judec eu chiar acum ! strigă răgușit maiorul, repezindu-se asupra picherului cu brațul drept întins. Două gloanțe porniră unul după altul, înfigîndu-se în scoarța unui copac. Eșecul loviturilor îl înfurie teribil, cu atît mai mult cu cît se știa privit de soldații săi. Or, el, maiorul, nu concepea să greșească și să se facă de rîs. Alte două gloanțe țîșniră din țeava pistolului, pierzîndu-se în spațiu.

Soldații, gata să intre în focul luptei ce se apropia, se mișcară într-o unduire de copaci plecați de vînt. Oamenii se temeau și se fereau, înțelegînd că acum pericolul era lîngă ei, stîrnit de însuși comandantul lor, pe care-l urau, blestemîndu-i cruzimea și relele ce le făptuia dintr-o plăcere sadică. Azorică o zbughi, chelălăind, pierind din fața zmintitului.

— Lăsați-l în plata Domnului ! interveni un sublocotenent tinerel, căutînd să pună capăt acelei acțiuni irresponsabile.

Îndrăzneala era să-l coste viața, deoarece maiorul, auzindu-l, schimbă pe loc direcția armei, slobozind un foc asupra lui. Din fericire, glonțul nu-l nimeri pe imprudentul ofițer, care fugi, fără a mai da putința zănaticului să-l ochească.

— O să ne ucidă căpitanul ăsta ! mormăi în barbă un sergent cu părul cărunt, scuipînd scîrbit.

— Taci, omule ! Ăsta n-are nici o milă. Dacă te aude ? Ţi s-a făcut de rău, îl potoli pe cît putu un soldat, trăgîndu-şi casca mare de oţel peste ochi, ferindu-şi privirea de spectacolul pe care-l oferea dezlănţuitul maior.

Maiorul continua să urle, reîncărcîndu-şi în acelaşi timp arma. Dar picherul şi femeia lui se făcuseră nevăzuţi în beznă ascunşi de soldaţi.

— Hei, mişcă-te şi tu de aici, nătărăule ! îl îndemnă pe Dan Barbu, împingîndu-l cu arma un militar, căutînd să-l scape de mînia maiorului.

Dan Barbu o tuli imediat, aruncîndu-se fulgerător într-un şanţ, icnind la contactul cu pămîntul tare.

— Ai grijă să nu te loveşti, puiule ! auzi glasul unui bărbat.

— Lasă măi gluma, nu vezi că-i un copil ? interveni altul. Băiete, vino aici să te ascunzi sub mantaua mea !

Treptat Dan Barbu se acomodă cu întunericul ce stăpînea şanţul, astfel încît reuşi să-şi observe bine tovarăşii cu care împărţea micul adăpost. Nerăşi, cu uniformele de infanterişti mai mult zdrenţe, aveau aspectul unor vagabonzi, nicidecum de soldaţi. Nu iubeau războiul şi cu atît mai mult pe maior.

— Afurisit mai e maiorul ăsta Niks Aladar ! oftă militarul sub mantaua căruia se cuibărise.

La auzul acestui nume, Dan Barbu tresări violent. Soarta îi scotea în cale, în împrejurări atît de dramatice, tocmai pe cel căutat ? Dacă era însuşi criminalul urmărit de el, cum se va putea răzbuna ?

— Mai aveţi şi un alt ofiţer cu numele acesta de Niks ?

— Da de unde ! În toată divizia numai unul este Niks Aladar, băiete. A ajuns vestit prin fărădelegile sale. Poartă veşnic o cravaşă în mînă şi loveşte în toţi, chiar fără pricină, din plăcerea de a vedea suferinţa altuia. Te-ai mira

să vezi asta la un om foarte tînăr, căci nu a împlinit 26 de ani... De cînd a fost avansat ultima oară, soldații se tem cumplit de el, ocolindu-l pe cît pot, pentru că, nu o dată, a trimis în fața plutonului de execuție oameni absolut nevinovați, pentru pricini inventate, numai din dorința de a-și dovedi autoritatea. Ah, să-l vezi numai și te sperii ! Are ochii roșii ca de cîine turbat. Însă pe cît este de bățos și rău, maiorului tot i s-a înfundat o dată. Eu eram chiar de gardă la un tribunal, de fapt o amărîtă de odaie lungă, mobilată doar cu o masă și cîteva scaune, adunate de mine, ca să aibă judecătorul, domnul colonel Kelemen Arpad, pe ce sta, căci știi, dînsul îi om subțire, nu ca maiorul nostru.

„Atențiune, intră tribunalul, drepți !" a comandat, ca de obicei, un ofițer și toată adunarea a încremenit. „Stați jos, vă rog, domnilor ! a spus zîmbind, colonelul amabil și politicos. Cu aceștia ce-i ?" arătă spre arestații bătuți rău de maiorul Niks, care zăceau pe dușumea. Erau doi bărbați, un român și un sîrb, partizani — cum se spune — răniți în timpul luptei din oraș, și aduși de jandarmi să-i judece Curtea Marțială. „Criminalii, domnule colonel !" a îndrăznit grefierul. „Ridicați-i în picioare, doar nu o să-i judecăm culcați ! Unde s-a mai văzut așa ceva ?" „Raportez că au fracturi amîndoi !" a replicat iarăși subordonatul. „Atunci chemați infirmierul să-i pună în atele." „Nu merită atîta osteneală, asemenea trădători, domnule colonel", a sărit maiorul Niks Aladar, care juca rolul de procuror, tremurîndu-și mustața pleoștită și mai tare pe buzele-i subțiri.

Kelemen Arpad a scos ochelarii cu ramă de metal din buzunarul tunicii, le-a șters lentilele insistent cu o batistă fină de mătase, după care i-a potrivit fără grabă la ochi, măsurîndu-l neîncetat pe maior. „Măcar așezați-i pe scaune !" a insistat colonelul.

Grefierul și cei doi soldați s-au grăbit să execute dorința președintelui tribunalului, chinuindu-se din greu să

ridice și să țină cît de cît trupurile aproape inerte ale acuzaților. Vuietul luptei care împresura orașul din ce în ce mai strîns ascuțea nervii celor adunați acolo, în acea tristă sală, botezată, de ocazie, tribunal. Fiecare dorea să se termine mai repede judecata, ce — oricum — prea puțin îi privea, acum cînd nimeni nu se gîndea decît cum să scape din acel vulcan pe care-l reprezenta orașul, jumătate înconjurat de front. Se știa că domnul colonel Kelemen Arpad îndeplinea toată această mascaradă din ordinul generalului, ce poruncise ca toți civilii prinși cu arma în mînă pe străzile orașului să fie mai întîi judecați, de formă, apoi uciși în piețe.

Procesul a început imediat. S-a citit acuzația, un avocat de ocazie a bîlbîit ceva, după care a pornit să vorbească maiorul Niks Aladar. Și-a luat rolul în serios, rostind cuvinte grele. Colonelul Kelemen Arpad era din ce în ce mai nervos, ascultînd aiurerile maiorului, neștiind cum să-l facă să-și încheie cuvîntarea. Se tot uita la cesaul pe care-l scotea din buzunarul tunicii, tușea, se foia pe scaun.

„Prin urmare, domnule acuzator, ce pedeapsă cereți ?“ a izbucnit în cele din urmă, pe de-a întregul înfuriat și plictisit.

Niks Aladar s-a oprit surprins de intervenția atît de categorică a președintelui tribunalului, care-i tăia plăcerea ascultării propriului său glas. „Vă rog să nu mă întrerupeți ! a șuierat, încruntîndu-se amenințător. Avem de-a face cu doi criminali, față de care nu trebuie să păstrăm milă.“

„Domnule maior, tribunalul insistă să audă ce pedeapsă cereți pentru acuzați. Nu vă supărați, nu ținem discursuri, ci aplicăm legea !“ a continuat autoritar, colonelul. „Protestez !“ a urlat Niks Aladar. „Ce faci dumneata, domnule ? Împotriva cui protestezi ? Împotriva justiției ?“

Maiorul a amuțit o clipă, surprins. Apoi, revenindu-și, a bătut cu palma în masă.

Înfuriat la culme, a simțit pe dată nevoia să tragă o duşcă de aer, deschizînd gura larg.

„La zid cu toții !“ a izbucnit răgușit.

Kelemen Arpad l-a măsurat pe de-a întregul, batjocoritor. „Chiar și cu noi, domnule ?“ a spus el pe un ton comic, stîrnind hazul asistenței. Toată lumea l-a văzut atunci, pentru prima oară, pe maiorul Niks fierbînd neputincios de mînie, înfundat de batjocura președintelui tribunalului.

Dan Barbu, bănuind că prizonierii aceia judecați de colonelul Kelemen Arpad nu puteau fi alții decît bietul său tată și Petrovics Mihaly sări ca ars :

— Spune-mi, domnule, te rog, ce s-a întîmplat cu cei doi oameni ? îl întrebă timid pe soldat.

Acesta a stat o clipă pe gînduri și a continuat, încet, scoțîndu-și în acest timp de pe cap casca mare de oțel.

— După cîte îmi amintesc, n-au mai avut timp să-i condamne căci s-a primit ordinul de retragere. Se auzea vuietul asurzitor al tancurilor care veneau, bubuitul neîntrerupt al bombelor care cădeau ca o grindină, pretutindeni. Ofițerii dădeau comenzi, dar cine le mai asculta, cînd fiecare era preocupat să-și salveze pielea, alergînd din calea urgiei ? Maiorului Niks însă îi stătea gîndul numai la partizanii aceia, că-i știut cîtă răutate a adunat în el, iar suflet n-are deloc. Ce crezi că a făcut, măi băiete ?

— Știu eu ?

— Mai mare nelegiuirea. A tîrît în stradă pe sărmanii prizonieri și i-a împușcat cu mîna lui.

— Ah, dar aceasta-i o crimă ! Trebuie pedepsit !

— Ce naiv ești, băiete ! Cine are timp acum de așa ceva ?

— Am să-l fac eu pe Niks acesta să primească ce merită !

Soldatul, surprins de îndîrjirea cu care vorbea micul lui interlocutor, îl privi mai bine, țiițiind din limbă, a mirare.

— Nu înțeleg ce te-ai înfuriat așa tocmai pe nebunul acesta de maior, cînd sînt din păcate și alții ca el.

Dan Barbu izbucni, fără să se mai stăpînească.

— Am să vă spun un secret. Ei bine, unul dintre prizonierii aceia, despre care mi-ai vorbit dumneata, era tocmai tatăl meu. Iar eu chiar pe maiorul Niks îl caut, ca să-l dau pe mîna jandarmilor.

— Sărmane copil, eu te sfătuiesc să fugi de aici cît mai este vreme ! îl povățui soldatul. Dacă află maiorul cine ești, s-a zis cu tine. Doar ai văzut singur de ce este în stare. Cît despre jandarmi, ia-ți gîndul. Nu știi că nici un corb nu scoate ochii altui corb ? Și, la urma urmei, unde vezi tu aici, jandarmi ?

— N-am să mă las nici mort, pînă nu-l voi vedea primindu-și osînda. M-am jurat și mă voi ține de cuvînt, fie ce-o fi !

— Treaba ta, însă acum dispari cît mai iute ! trase concluzia soldatul, speriat de perspectiva unei confruntări între dîrzul băiat, a cărui hotărîre o înțelegea, și periculosul maior.

Drept urmare, pîndind ca nu cumva Niks să bage de seamă, l-a scos afară binișor din șanț pe băiat. Dan Barbu a ezitat puțin. Furia neputinței îi copleșea sufletul. O imensă dorință de a se azvîrli asupra asasinului, pe care-l știa atît de aproape, acolo în groapa aceea, îl cuprinse deodată, însă se stăpîni, reflectînd la povețele soldatului. Socoti că nu venise încă momentul oportun al răzbunării, că brațul dreptății încă nu putea să cadă atît de puternic, precum îl dorea, asupra criminalului.

— Hei, care-i acolo ? plesni o voce spartă, venind chiar din direcția locului unde se adăpostise maiorul.

Dan Barbu se aruncă la pămînt, ascunzîndu-se. Un lătrat ascuțit pe care-l recunoscu a fi al credinciosului său Azorică, îl salvă din încurcătură.

— Marș, javră ! bodogăni Niks, aruncînd cu un bulgăre de pămînt după cățelul care-i stîrnise vigilența.

Fața lui Niks, luminată puternic de razele albe ale lunii, se vedea limpede, așa cum stătea ieșit pe jumătate din adăpost. Era ca un monstru. Iar masca aceasta inumană se întipări adînc în mintea lui Dan Barbu. Încrîncenat simți lacrimile podidindu-l și inima strînsă. Doar Azorică, bucuros că-și regăsise stăpînul, îl mai liniști întrucîtva.

— Lasă că vine și vremea noastră, cuțule ! îi șopti Dan Barbu. Acum să ieșim din văgăuna asta ! O să-l prindem cînd ne-o veni mai bine...

Azorică îl linse tandru pe mînă, aprobator.

CAPITOLUL 5

Regimentul comandat de Niks Aladar, sau ce mai rămăsese din el, se retrăgea în dezordine, ceea ce îl înfuria pe maior, oarecum dezorientat, deoarece pierduse legătura cu comandantul diviziei. De aceea el căuta să stea cît mai aproape de infanteria română care înainta pas cu pas. Trupa condusă de el, cu toate pierderile grele, se regăsi după cîtva timp, pe malul drept al Tisei, acolo unde mii și mii de țărani, mai curînd femei, copii, invalizi și bătrîni, tîrîți cu forța, săpaseră în grabă gropi pentru infanteriști și șanțuri antitanc.

Pierdut în mulțimea de salahori, aduși la muncă forțată, de-a lungul lizierei unei păduri, Dan Barbu păstra

în ochi imaginea ucigașului tatălui său. Și fiecare lovitură de cazma o vedea înfiptă în dușmanul său de moarte. Tranșeele se adînceau repede, ca o rană, în pămîntul reavăn. Cu sufletul greu, mai mult se prefăcea că lucrează, așteptînd momentul cel mai potrivit spre a scăpa de sub paza jandarmilor, ce pîndeau cu armele încărcate. Frontul se apropia. Îl auzea, ba i se părea că și vede, dincolo de rîul lat, cu ape mîloase, lucirile căștilor infanteriștilor români.

Era ora prînzului cînd soldații unguri începeau să ocupe poziția pregătită de civili. Veneau agale, obosiți, intrînd în gropile înguste, ca în morminte. Amărîții de țărani, bucuroși că scapă de corvoadă, alergau acum bezmetici spre casele lor, aruncînd uneltele, fiecare unde nimerea.

— Opriți, opriți-vă, netrebnicilor ! striga un ofițer, înălțat în picioare, pe capota motorului unui autocamion, agitînd în neștire un revolver.

Dar oamenii nu-l ascultau și nu s-au supus nici cînd acesta a început să tragă, foc după foc, în aer.

Gloata s-a năpustit pe șoseaua îngustă ce ducea în oraș, intrînd ca o cireadă sălbatică, pe strada mare mărginită de copaci desfrunziți, cu crengile negre, ca niște sperietori ; alergînd întruna, spre a se opri nehotărîtă în piața largă, pentru ca din nou să pornească, în pîlcuri, după cum se cunoșteau, fiecare spre satele lor.

Dan Barbu nu s-a lăsat prins în acel vîrtej uman, rămînînd undeva, foarte aproape de periferie, în preajma tranșeelor ocupate de soldați, cu speranța că-l va regăsi, într-o situație favorabilă, pe maiorul Niks, spre a-l da pe mîna justiției.

— Ia, cară-te mai repede de aici, băiete, că acum încep să curgă bombele ! îl sfătui un jandarm.

— Nu plec, domnule jandarm, pînă nu-l găsesc pe maiorul Niks. Cu el am eu treabă.

— Ia mai lasă gura ! Vrei s-o pățești ? Nu mă înfuria că te bag la beci. Hai, dă-i drumul, ce stai ! Sau ești cumva spion ?

Dan o sfecli.

— Nu, domnule ! Dar chiar dacă mă băgați la închisoare, tot am să-l caut pe maiorul Niks.

Jandarmul ridică din umeri, potolindu-se, îndrumîndu-l să-l caute pe Niks într-o clădire scundă din marginea orașului, unde se instalase intendența diviziei. O întîmplare extraordinară făcea ca maiorul să se afle chiar atunci, acolo. Cînd i-a recunoscut chipul, Dan a rămas țintuit locului. Ura și emoția, dorința teribilă de a-l pedepsi imediat pe asasin se amestecau în sufletul lui derutîndu-l. Era conștient că trebuia să acționeze, să împlinească dreptatea, dar calmul i se frînsese. S-a liniștit cu greu, fără a-l scăpa din ochi pe individul care, așezat pe o ladă, golea cu încetul o sticlă de rachiu. Dan Barbu crezu că momentul răzbunării sosise. Fiecare pas îl aducea mai aproape, mereu mai aproape de asasinul tatălui său, și — pe măsură ce înainta — el se îndîrjea mai puternic. Acum era aproape. Atît de aproape încît vedea limpede ceafa lui Niks și dungile negre de jeg care i-o brăzdau. Trebuia doar să-l apuce de tunică, să nu-l scape din mînă și să-l predea jandarmilor. Așa gîndea el cu naivitate, socotind că aceștia îi vor face dreptate, uitînd poveștele soldatului din noaptea aceea pe front. Dar mai înainte de a ajunge lîngă criminal, acesta îi simți prezența, întorcîndu-se fulgerător.

— Vrei să mă ataci, banditule ! urlă Niks Aladar.

Dan Barbu, cu ura desenată limpede pe față, nu răspunse. Buzele îi erau încleștate și trupul rigid. Văzu cum maiorul scoase fulgerător arma, dar nu ripostă nicicum. O flacără roșie înflori în țeava revolverului și o lovitură trăsnet îl doborî.

CAPITOLUL 6

S-a trezit în noapte și cu încetul a început să deslușească prin preajmă. O durere surdă îi sfîșia umărul stîng. Brațul îi era pe jumătate amorțit și capul îi țiuia. Stătea întins într-un maldăr de paie mirosind ascuțit, cu capul pe desagă, în fundul unui vagon de marfă mizerabil. Nu se vedea aproape nimic, deoarece lumina abia pătrundea prin crăpăturile obloanelor bine închise, dar își dădu repede seama că era înconjurat de o mulțime de oameni, a căror prezență o percepea limpede. Îl simțea aproape și pe Azorică, după răsuflarea agitată. Toată acea atmosferă neobișnuită îl intriga, căci el nu-și putea explica cum și pentru ce se afla acolo. Cu greu reconstitui întîmplările anterioare, chinuindu-și mintea, pînă în acel moment în care maiorul a îndreptat asupra lui revolverul. Prin urmare, fusese împușcat în umăr de același Niks Aladar, ucigașul tatălui său, concluzie pe care și-o confirmă singur, pipăindu-și cu mîna dreaptă locul unde-l înțepa, strașnic bandajat, în fețe late de pînză. Dar efortul cu care își satisfăcu curiozitatea îi depășea puterile slăbite și trupul întreg i se contractă într-un spasm ce-l săgetă. Gemu adînc, crispîndu-și degetele.

— Nu te mișca, stai liniștit, prietene ! spuse un bărbat, cu voce tînără, de lîngă el, al cărui chip nu-l putea distinge în semiîntuneric.

— Ce se petrece cu mine ? Unde sîntem ? întrebă stins Dan.

— Liniștește-te, băiete ! continuă necunoscutul, punîndu-i grijuliu mîna pe frunte. Iată, ne-au înghesuit în vagoane și ne trimit... naiba știe unde, păziți de nemți. Aici, în marfarul ăsta nenorocit, sînt numai deținuți. Unii cred că ne duc la muncă, la săpat tranșee, dar bănuiesc

că jandarmii ne-au dat pe mîna lui Hitler, ca să scape de noi. Ce lucrări or mai avea nevoie să facă ? Într-o lună, două, frontul trece ca vîntul peste Ungaria.

— Și eu cum am ajuns în vagonul acesta ? insistă Dan, căruia vorbele bărbatului de lîngă el i se păreau fără noimă, deși, nu mult mai tîrziu, avea să le înțeleagă în toată grozăvia lor.

— Te-au aruncat aici doi soldați, cine știe din al cui ordin. Și după tine a sărit înăuntru un cățel, care nu s-a mai dezlipit o clipă de la picioarele tale. Uite-l, așa cum stă acum a rămas nemișcat privindu-te tot timpul.

Dan Barbu se întoarse ușurel încercînd să descopere ceea ce era, dealtfel sigur că este, anume, pe micul Azorică. Într-adevăr, el era cel care-l veghease întruna, fără odihnă, devotatul lui prieten. Surîse cu drag, chemîndu-l încetișor. Cîinele se ridică imediat, tresărind, apropiindu-se spre a se lăsa mîngîiat pe ceafă, după care se cuibări mai bine lîngă stăpînul său, fericit că-l aude.

— Aha, deci este cîinele tău, băiete. Am bănuit eu de la început. Dar, cum nu vorbeai, zăcînd fără simțire, l-am lăsat să te păzească. Nu-ți povestesc cum mîriia de amenințător cînd mă aplecam să-ți șterg fruntea de sudoare, căci, drept să-ți spun, ai avut febră mare. Întîi am crezut că ești mort, așa plin de sînge și fără simțire cum stăteai. Dar, ascultîndu-ți inima, mi-am dat seama că trăiai. Cînd trenul s-a oprit prima oară, am și cerut apă santinelei. Ți-am spălat rana, apoi te-am bandajat cu fețe făcute dintr-o cămașă veche. Ce mai ! Ai fost împușcat în umăr. Norocul tău că rana nu-i prea urîtă, dar tot m-am temut să nu te infectezi cumva. Acum, cînd criza a trecut, pot să te asigur că ai scăpat !

— Ah, vă voi fi întotdeauna recunoscător. Probabil sînteți medic.

— Ha, ha ! rîse interlocutorul — un tînăr de vreo nouăsprezece ani. Sînt croitorul Farkas Janos din Kiskörös. Vrei să știi ceva ? În armată m-au făcut sanitar,

spunîndu-mi că dacă mă pricep să cos haine, sînt bun să *cîrpesc* și oameni. După cum vezi a folosit și asta la ceva, dacă stau să cuget bine ! Te-am ajutat să nu pieri...

Dan nu mai spuse nimic, emoționat de mărinimia omului de lîngă el.

Trenul se puse în mișcare, rulînd încet, hurducînd vagonul vechi în care călătorea, fiecare fragment de cale ferată marcînd tot atîtea zdruncinături, pe care rănitul le simțea nespus de dureros. Dar își stăpînea gemetele și nu se mișca.

Timpul se scurgea greu în acea garnitură-închisoare, ce se oprea mereu, în stații, pe linii moarte, ba chiar și în plin cîmp, fără să-i pese cuiva de soarta bieților oameni înghesuiți în vagoane, lipsiți de hrană și de apă. Era acolo lume de tot felul. Dan Barbu începuse a-i cunoaște, aproape pe fiecare, doar după timbrul vocii, deoarece, culcat cum sta, nu-i putea vedea. Se abținea să vorbească cu vreunul dintre ei, nu pentru că i-ar fi fost antipatici. Dimpotrivă, îi considera tot atît de nefericiți ca și pe el. Un instinct de autoconservare îi dicta să facă eforturi cît mai mici. Doar cu Farkas Janos vorbea. Mai curînd acesta îi spunea cîte ceva, ca să-l amuze, scoțîndu-l din amorțeala bolii.

Spre amiază trenul a stat din nou. Ușa vagonului a fost deschisă larg, lăsînd razele soarelui să pătrundă în voie. Orbiți de lumina pe care și-o doriseră, prizonierii s-au strîns repede unul în spatele altuia, ferindu-și ochii, într-o mișcare reflexă.

— Afară cu toții ! tună, într-o ungurească aproximativă, un subofițer neamț șlăbănog, băgîndu-și capul pe ușă. Dar și-l retrase repede, scuipînd, îngrețoșat de mirosul ce deborda dinăuntru.

Oamenii au coborît iute, fiind imediat luați în primire de militari, spre a fi împinși într-un fel de țarc mare, înconjurat cu sîrmă ghimpată. Nimeni nu știa ce se petrecea și ce doreau nemții care țipau, se răsteau, loveau cu

patul armelor, încercînd să disciplineze cazon o mulțime haotică, nedumerită, speriată, buimăcită, abia ieșită din temnița mobilă unde zăcuse închisă și care acum alerga încolo și încoace, izbindu-se de cordonul ferm al santinelelor aliniate, cu armele gata de a fi utilizate. Dan se tîrî cu greu, pipăind scara vagonului cu vîrful picioarelor amorțite, ajutat de bunul Farkas, ce-l purta mai mult pe brațe. Se canoneau mergînd încet, fapt ce-l înfuria cumplit pe subofițer. Azorică, discret, îl urma mai la o parte.

— Turmă mizerabilă ! bolborosea slăbănogul, cu obrazul imobil ce trăda sfidarea. Dacă ar fi după mine, v-aș pune pe toți la zid,.

De fapt, prizonierii erau într-un fel condamnați la moarte și fără părerile necioplitului subofițer chiar din clipa în care fuseseră constrînși să călătorească în trenul-temniță. Se aflau acolo tot felul de bărbați : tineri și bătrîni, prinși fără acte de către patrule, or înhățați de jandarmi din cine știe ce toană, sau chiar refugiați pribegi, socotiți primejdioși pentru siguranța șoselelor militare. Cum ajunseseră ei pe mîna nemților și ce trebuiau să devină nu interesa pe nimeni, în acele învolburate zile, cînd armata lui Szalasi Ferenc, noul regent al Ungariei, își simțea zilele numărate și fiecare căuta să-și rezolve mai întîi problemele sale. Dar dacă pentru horthyști miile acelea de necunoscuți constituiau o cantitate inutilă, de care cu plăcere se debarasaseră, pentru hitleriștii metodici și pisălogi fiecare prizonier avea valoarea unui animal bun de muncă. Acolo, în gară, ei îi alegeau ca pe vite în obor, împărțindu-i pe categorii : buni pentru săpat tranșee sau pentru salahoreală pe șantierele fortificațiilor din jurul Budapestei. Inapții, adică cei foarte bătrîni, bolnavii și invalizii au fost din nou înghesuiți în vagoane. Bineînțeles, fiind rănit, Dan Barbu s-a văzut iarăși închis, despărțit de proaspătul său prieten căruia nici mîna n-a mai avut putința să i-o strîngă. Ca și bietul Azorică, rămas

afară, pe care-l auzea scîncind supărat că nu poate ajunge la stăpînul său. Era trist, aproape la capătul puterilor. Se știa atît de departe de locul său natal și atît de neputincios în pedepsirea asasinului tatălui său. Oftă, fără ușurare, și începu a plînge, încet, obidit. Nimeni nu-l vedea ; nimeni nu-l asculta. Era foarte singur, în cușca aceea la fel de ticsită de năpăstuiți. Se auzeau doar comenzile gradaților și rumoarea necurmată a celor ce urma să fie trimiși la muncă forțată, ca robii, în apropierea frontului, spre a muri, probabil, răpuși de bombe, care acolo cădeau din cînd în cînd cu nemiluita, sau de gloanțe.

De undeva se striga cuvîntul alarmă, repetat apoi cu insistență din gură în gură și Dan tresări, căci el știa bine că în astfel de situații pericolul devine maxim. Printre liniile de cale ferată, soldații alergau grăbiți să se pună la adăpost și oamenii, închiși în țarc, țipau disperați, cerînd să li se dea drumul, cînd vuietul avioanelor începu să fie tot mai limpede auzit. O sirenă se văita necurmat, pe un ton ascuțit, mărind panica. „Aviație inamică !“ zbieră cineva prin apropiere, aproape simultan cu bubuitul unei explozii puternice, care zgîlții vagonul. Dan Barbu se ghemui, făcîndu-se mic, simțindu-se lipsit de orice apărare în acea cutie mare și vulnerabilă. Ar fi vrut să strige, dar totul era de prisos și se lăsă în voia soartei. Exploziile se întețiră iar zgomotul motoarelor, strigătele oamenilor, duduitul sacadat al tunurilor antiaeriene, însoțit de rafalele mitralierelor și țipetele celor loviți transformau mica gară în infern. Două gloanțe piuiră pe deasupra și Dan își îndesă instinctiv capul între umeri. Vagonul trepida ca o jucărie în suflul bombelor căzute. O pală de fum se insinuă prin crăpăturile pereților din scînduri. „Arde !“ țipă unul și oamenii începură să lovească disperați cu pumnii, cu picioarele în cheresteaua aprinsă. Într-adevăr temnița pe roți luase foc și ei, cu toții, aveau să piară, mistuiți de jar. Dar soarta le era încă prielnică, deoarece — în acel moment — zăvorul fu forțat și

ușa se deschise. Prizonierii săriră imediat, părăsind vagonul în flăcări, călcîndu-se, îmbrîncindu-se, mînați din spate doar de instinctul conservării.

— Dan, Dan, ești acolo ? făcu o voce, pe care cel chemat o recunoscu imediat a fi a croitorului din Kiskörös.

— Da, prietene, așteaptă-mă, sînt teafăr ! îi răspunse băiatul tîrîndu-se din interior cît putu de repede.

Dan Barbu și Farkas Janos se strecurară grăbiți pe sub vagoane, peste linii, ieșind în cele din urmă din gară, pornind apoi, fără răgaz, cu Azorică după ei, cît mai departe de acel cazan încins al morții. S-au oprit într-un islaz, gîtuiți de oboseala efortului supraomenesc, rămînînd întinși în iarba înaltă a cîmpiei, cu fața în sus, privind amețiți pîlcurile dese ale bombardierelor care veneau și plecau, rotindu-se necurmat deasupra orașului și a gării incendiate. Un fum gros se ridica, pînă la cer, ca un semn sumbru de exclamare, întunecînd zarea.

Nu s-au mișcat de acolo decît tîrziu, pe înserat, după ce exploziile au încetat, pornind agale pe un drum de țară spre Budapesta, căci Farkas Janos era sigur de adăpost în marele oraș, la un văr al său, unde mai trăsese și altădată. Au ajuns spre miezul nopții, intrînd în suburbii pe ascuns, prin întunericul camuflajului antiaerian. Străzile erau pustii, cutreierate doar de patrule, pe care ei, bieții fugari, le evitau cu grijă și frică. Casa vărului se afla la poalele muntelui Gellert, pe o ulicioară liniștită, de unde se vedea limpede întreaga metropolă. Mahalaua, o continuare a vechii Buda, așezare care, împreună cu Pesta și Obuda, formează capitala Ungariei, mărginea cartierul elegant al fostului castel regal. Casele modeste, cu un singur cat, cățărate de-o parte și de alta a străduțelor, în pantă iute, pavate cu pietre mari, dreptunghiulare, de bazalt cenușiu, contrastau puternic cu palatele elegante, pline de rafinament franțuzesc, cu bastioanele strălucitoare aidoma palatelor din basme și catedrale semețe. Cartierul era locuit, mai tot, de oameni modești — muncitori

de la șantierul naval, hamali și docheri, așa încît apariția unor personaje atît de jerpelite, cum erau cei doi, nu bătea deloc la ochi. Silueta inedită a marelui oraș îl uluia pe Dan, căruia — deși orășean — construcțiile monumentale, acoperișurile superbe, statuile, tot acel conglomerat citadin îi apărea aproape neverosimil de frumos. Nu spunea nimic, copleșit de impresii și emoții, mergînd cu pași rari, numai ochi.

Au găsit cu oarecare greutate clădirea căutată, deoarece casa vărului arăta jalnic, cu pereții pe jumătate ruinați de explozii și foc, dar se ținea încă pe picioare. Ferestrele nu mai aveau geamuri iar ușa mare de la intrare dispăruse. Bineînțeles, vărul nu mai locuia acolo, căci doar un disperat ar mai fi îndrăznit să se adăpostească într-o astfel de locuință, oricînd gata să se prăbușească. Cum nu aveau nimic de pierdut, s-au culcat în imobilul pustiu, găsind un pat fără așternut dar cu saltea. Niște pesmeți vechi, descoperiți într-un dulap, le-au servit drept cină la toți trei, căci nu l-au uitat nici pe Azorică. Noaptea a trecut repede, căci fugarii, extenuați fizic și sufletește, au căzut într-un somn adînc, păziți de credinciosul cățel. S-au trezit spre amiază, în bubuiturile unui atac aerian și atunci au început să reflecteze asupra soartei lor. Farkas Janos era complet derutat, singura lui dorință fiind acum de a se întoarce acasă. Pentru aceasta cel mai simplu ar fi fost să călătorească pe Dunăre pînă la Dunaföldvar, apoi pe șosea, vreo treizeci de kilometri, cît era drumul la Kiskörös.

— Imposibil, spuse Dan Barbu, care-i asculta atent planurile, gîndind că, în ceea ce îl privea, el trebuia să rămînă prin preajma frontului, spre a-l reîntîlni pe maiorul Niks. Îți închipui că drumurile sînt libere ca în vremurile de pace? adăugă, și întrebarea atît de lucidă îl făcu pe croitor să tacă. Să nu plecăm de-aici decît atunci cînd calea va fi deschisă, continuă el, hotărît.

Însă Farkas Janos susținea morțiș că trebuie să încerce, iar Dan Barbu, care nu dorea să-și supere prietenul, ceda pe moment, fiind sigur că nu vor ajunge prea departe. Așadar, planul croitorului a fost imediat pus în acțiune. Au părăsit casa vărului care le fusese atît de ospitalieră, spre a ajunge, pe ascuns, la trotuarele, în scări dese, ce coborau panta abruptă a colinei, pînă la cheu. O puzderie de vase așteptau la țărmul meticulos pietruit, legate unele de altele, pe două și chiar trei rînduri, încărcate cît se putea cu mărfuri. Șlepurile, într-o aglomerare de nedescris, făceau impresia unui sat palustru, cu cabinele lor — colibe plutitoare — multicolor vopsite și coșurile subțiri din tinichea neagră, ușor fumegînde, trădînd fiecare o sobă cu cărbuni în încăperea ce servea drept post de comandă, dar și de locuință familiei șleparului. Nu le-a fost prea greu să se furișeze în magazia unui șlep, care părea gata de pornire. Au stat acolo ascunși rontăind pîine uscată și zahăr, alimente descoperite în casa părăsită a vărului, sau moțăind plictisiți de inactivitatea lor voluntară. Într-un tîrziu nava lor s-a pus în mișcare. Aluneca încet și ei auzeau valurile moi lovind în pereții metalici ca un ritm straniu și barbar. Ascunzătoarea era comodă, meșterită între lăzi mari și grele, pe care scria cu vopsea neagră „fragil", poate burdușite cu sticle de vin de Tokay, sau cu o altă băutură, căci altă indicație nu era menționată. O zi și o noapte s-au scurs de cînd călătorii clandestini stăteau acolo, în magazie și, după socoteala lui Farkas Janos, trebuiau să ajungă demult la Dunaföldvar. Dar șlepul continua să navigheze fără escală, spre disperarea croitorului, ce se vedea îndepărtîndu-se de casă. Nu greșea deloc și acest adevăr avea să-l realizeze în noaptea următoare cînd se strecură cu băgare de seamă pe punte. Tocmai atunci convoiul trecea prin Komarom, port în amonte de Budapesta. Uluit de această neașteptată întorsătură, Farkas Janos coborî precipitat în magazie.

— Băiete, începu el fără nici o introducere, am ajuns la Komarom.

— Komarom, zici ? Asta-i bună ! Am mers deci împotriva cursului. Așa se explică valurile ce le auzeam plesnind în burta vasului.

— Ia mai lasă filozofiile ! se rățoi croitorul, înfuriat de eșecul proiectului său. Acum ce ne facem ?

Dan Barbu nu avea nici un răspuns la îndemînă și, dealtfel, nici nu mai era nimic de făcut, deoarece la Komarom s-au îmbarcat pe șlep o droaie de infanteriști germani, instalîndu-se direct pe punte, pînă la Pressburg, unde convoiul a tras la dană. Sigur, era timpul să o șteargă, dar nu cutezau să o facă, așa în plină zi. Au rămas deci ascunși, ca de obicei, pînă spre prînz cînd, hîrșîituri și bufnituri, comenzile patronului și strigătele hamalilor i-au avertizat că locul soldaților îl luau cine știe ce mărfuri voluminoase. Imediat ce totul a luat sfîrșit, șirul de vase s-a așternut din nou la drum. Se înserase, cînd cei doi fugari au îndrăznit să iasă din colțul lor. Pressburg, cum spuneau nemții orașului Bratislava, rămînea în urmă, întins pe malul Dunării, străjuit de pe coline de zidurile masive ale vechiului castel patrulater, ca și de turla catedralei Sf. Martin, ce izbucnea spre cer, ascuțită. Cerul se înroșea spre apus, vestind un timp frumos a doua zi, poleind văzduhul, undele fluviului și orașul acela vechi, cu strălucirii minunate, de decor cum numai natura poate crea, cînd ea se dăruie generoasă privirii omenești. Se lăsa răcoare, deși toamna aceea a anului 1944 fusese destul de lungă, ca o agonie a unei veri uscate, caniculare. Ușor zgribuliți, călătorii clandestini s-au retras, în locul știut numai de ei, amîndoi la fel de îngrijorați, căci iată-i, în loc să meargă acolo unde doreau, se îndepărtau mereu de țintă, ca și cum o forță nevăzută li se împotrivea. Convoiul naviga lent, umbră în apa puțin adîncă, spre a acosta, de astă-dată definitiv, la Viena.

Cheul lung, cu depozitele sale numeroase, era ticsit de vase, adunate acolo, în punct terminus, de pe întregul fluviu. Sute de șlepuri, remorchere, șalupe, nave de pasageri, tancuri petroliere, pontoane și drăgi, tot ce plutea pînă nu de mult de la Viena la gurile Dunării, nestingherit, sub pavilionul zvasticii negre, zăcea la țărm, fără vlagă. Navele au tras agale în apropierea podului Floridsdorf. Patronul șlepului și-a manevrat cu grijă vasul, legîndu-l la dană cu o parîmă sănătoasă, pe care a încolăcit-o zdravăn pe după un stîlp rotund de oțel. A montat atent pasarela și cînd toate aceste operații au fost încheiate, a revenit în mica lui locuință plutitoare, cu acoperiș ascuțit, învelit în carton gudronat, s-a spălat bine, s-a ferchezuit și a plecat, fluierînd, în orașul valsurilor.

L-au urmărit îndelung cu privirea, prin ușa magaziei, într-un fel bucuroși că astfel puteau părăsi, fără bătaie de cap, puntea, întîmplare — dealtfel — nesperată. Dar unde să se ducă, încotro s-o apuce în acea uriașă Vienă, complet necunoscută lor ? În orice caz, ei nu mai puteau rămîne acolo ascunși, căci — fără îndoială — ar fi fost iute descoperiți, cînd mărfurile s-ar fi descărcat.

— Să căutăm gara și să dormim în sala de așteptare, o noapte, două, pînă ce șlepul nostru va fi din nou gata de înapoiere, propuse rezonabil Dan. Oricum, trebuie să facă drumul înapoi, doar este o navă ungurească.

— Iată o idee interesantă, dar ce ne facem dacă ne agață poliția nemțească pe străzi ? Aici, băiete, nu sîntem acasă, ci în bîrlogul lui Hitler. Și ăștia nu știu prea multe. Cum pun mîna pe tine fără acte, tranc în lagăr ! Asta ne-ar mai lipsi !

Sigur, avea dreptate, dar nici pe vas nu mai puteau rămîne. Ei meditau pitiți după o ladă mare, fără să găsească o rezolvare situației lor dificile. Azorică asculta atent. Nici nu clipea măcar, iar codița și-o ținea dreaptă.

Ce înțelegea el din toate acestea nu era limpede, însă faptul că îi era foarte foame devenise evident, deoarece mai tot timpul mirosea în preajma sa.

Dialogul era deci aprins și așa se explică de ce fugarii nici n-au observat că fuseseră zăriți de un polițist.

Cu revolverul în mînă, i-a somat, arestîndu-i imediat. Pînă să-și revină din spaimă, căci realizaseră pe loc nenorocirea care-i lovise, erau amîndoi în închisoarea portului, ferecați după gratiile unei celule. N-au așteptat prea mult și au fost duși la cancelarie.

— Spuneți că veniți din Ungaria, ai ? mîrîi un fel de șef polițist, cît un butoi, îmbrăcat într-o uniformă neagră. Pentru noi sînteți niște răufăcători, care ați trecut clandestin frontiera Reichului german. Apoi mai cred că trebuie să fiți pungași, porniți după furtișaguri prin Viena. Iar cu javra asta ce mai este ? Cum a ajuns aici ? adăugă înfuriat vardistul, observînd prezența lui Azorică.

Se ridică iute de la birou și cu un gest furios împinse cu cizma cățelul, dîndu-l afară pe ușă.

Arestații îl urmăreau speriați, înțelegînd că individul nu le dorea în nici un fel binele.

— Pricepi ceva din ce spune sticletele ăsta borțos ? întrebă Farkas Janos, adresîndu-se prietenului său.

Dan, cu nemțeasca precară ce o învățase la școală, nu prea îl putea urmări pe grăsan, dar oricum era lămurit că-i acuza și-i amenința cu închisoarea.

— Zice că sîntem hoți ! își informă prietenul.

— Noi, hoți ? izbucni înfuriat croitorul. Ascultă, șefule, măsoară-ți cuvintele, adăugă el, strîngînd pumnii amenințător. Hoț ești tu ! sublinie, uitînd unde se găsea.

Noroc că burduhănosul reprezentant al poliției nu știa o boabă ungurește.

— Gura ! țipă răgușit acesta fără să-i privească pe arestați, mîzgălind niște hîrțoage, care, de fapt, erau actele ce-i trimiteau pe bieții fugari în lagărul nazist.

CAPITOLUL 7

Convoiul de autocamioane cu prelate tărcate, purtînd însemnele SS, adică ale Schuftstaffel, acele temute trupe numite de protecție, regimente sinistre Totenkopf[1], însărcinate și cu paza lagărelor naziste, înainta repede pe drumul în pantă, bine întreținut, care urca spre un platou larg, oprindu-se, în sfîrșit, în fața gardului înalt de sîrmă ghimpată. O pădure deasă și sumbră înconjura totul, ca un zid impenetrabil, ferind uriașa închisoare de ochii curioșilor, cu toate că această prevedere era inutilă, deoarece doar păsările puteau trece de paza deasă instalată pe o rază de cîțiva kilometri. Prizonierii au fost siliți să coboare repede din mașină și, împinși în grupuri mici, printr-un șir de SS-iști cu armele gata să tragă în oricare ar fi schițat doar un simplu gest de evadare, s-au scurs pe poarta mare de fier forjat, larg deschisă, fără ca nici unul dintre ei să spere că, vreodată, va mai ieși viu prin ea.

Pe platforma de apel noii veniți, împunși cu țevile armelor, au fost cît de cît aliniați. Sub teroarea morții, nenorociții captivi nu se împotriveau, mișcîndu-se automat, ca marionetele mînuite de un păpușar diabolic. În tăcerea grea își făcu apariția comandantul lagărului, un tip osos, cu chip nesuferit.

— Cine nu se supune fără șovăire ordinelor va fi împușcat ! amenință individul, în ochii căruia se citeau limpede violența și cinismul. Asta îl așteaptă pe oricare nesupus. Acum gata, să nu mai aud de voi, nemernicilor ! își încheie el cuvîntarea de bun sosit, întorcînd spatele întregii adunări, declanșînd astfel, ca la un semnal, o grindină de lovituri și ocări ale paznicilor, care făceau repartizarea deținuților.

---

[1] Cap de mort (germ.).

Baraca unde au fost duși Dan Barbu și Farkas Janos era o construcție lungă de lemn, acoperită cu carton smolit, vopsită toată cu păcură la exterior, ca o corabie. Culoarul lat o traversa, împărțind-o în două corpuri de dormitoare, dacă pot fi numite astfel încăperile scunde, cu ferestre mici, blocate de gratii groase, niciodată deschise pe de-a-ntregul. Un șir lung de priciuri, suprapuse pe patru rînduri, ocupa întregul perete opus ferestrelor, ca un cuibar hidos, în care deținuții se înghesuiau noaptea, spre a-și odihni cît de cît trupurile sfîrșite, direct pe tăblia tare de brad.

— Măi să fie ! exclamă Dan Barbu. Ia privește ce palat ne-au rezervat.

— Cînd mă uit la trențele acelea cu care va trebui să ne învelim, continuă Farkas Janos, îi duc și mai tare dorul bietului Azorică. Ah ! Ce ne-ar fi încălzit cu blana, culcîndu-se între noi.

Dan Barbu se întristă, amintindu-și de credinciosul lui prieten patruped, pe care-l pierduse la Viena.

— Oare pe unde-o fi hălăduind, sărmanul ? exclamă într-un tîrziu. Cine știe ce se petrece cu el. Sînt sigur că ne-a căutat cu disperare.

— Cîinii niciodată nu-și părăsesc stăpînii. Însă unii oameni sînt atît de răi, încît îi alungă, deși sărmanele animale sînt atît de credincioase. Am eu un vecin acasă care, ori de cîte ori vede un cîine, îl lovește fără milă. Cînd l-am întrebat odată de ce face așa ceva, ce crezi că mi-a spus ?

— Știu eu ? Ar putea fi dat un răspuns la o asemenea faptă ?

— Ei, bine, vecinul s-a făli cu lipsa lui de omenie, pretinzînd că disprețul față de cîini este o treabă bărbătească, deoarece numai copiii și femeile pot fi atît de slabi încît să-i iubească.

Dialogul lor fu întrerupt cu brutalitate prin apariția unui individ, ce părea a fi un fel de șef.

— Gura, neisprăviților! zbieră acesta. Ce-i aici, cafenea? Afară, marș!

Dan Barbu și Farkas Janos au amuțit, intrigați, uitîndu-se unul la celălalt. Abia atunci s-au văzut ei înșiși cum arătau.

Tunși chilug, cu uniformele acelea vărgate alb-albastru, marcați pe piept cu un număr matricol, care le dădea statutul de inventar viu, ca al vitelor de muncă, aproape că nu se recunoșteau. Erau atît de caraghioși, în hainele largi și oribile, încît un hohot nepotolit de rîs îi cuprinse pe amîndoi. Rîdeau nervos, fără să le pese de strigătele isterice ale șefului de dormitor, un colos urît cu capul mic ca o bilă.

Pe șef îl chema Karl, dar oamenii îi ziceau — în ascuns — Ciripilă, poreclă ce se potrivea perfect unei particularități detestabile a caracterului acestuia. Ciripilă avea obiceiul să pîrască la mai-marii lagărului pe cei din jurul său. Orice afla în legătură cu deținuții, el se ducea repede să spună șefului de echipă sau chiar al lagărului, cel mai adesea înflorind faptele, sau mințind, numai din plăcerea sadică de a vedea cum erau pedepsiți bieții deținuți, asupra cărora se abăteau pumnii și cravașele fasciștilor. În creierul lui bolnav, urzea mereu o nouă delațiune. Dintr-o asemenea pornire morbidă i-a cășunat pe bietul Janos, cu care nu se putea înțelege deloc, deoarece croitorul nu știa o boabă nemțește. Nemernicului Karl, cel mai simplu cuvînt unguresc îi suna în urechi ca huruitul fierăstrăului, enervîndu-l la culme. Îl urmărea cu ură pe Janos pretutindeni, dar mai ales în atelierul lagărului, unde deținuții demontau carabine defecte, expediate de pe front, așezînd ordonat, în cutii mari de metal, piesă cu piesă: cele bune într-o parte, cele uzate într-alta. Dacă totul ar fi decurs normal, această muncă nu s-ar fi deosebit de oricare alta. Dar, aici, în lagăr, treaba era altfel, căci prizonierii — dintr-un ordin strict secret — erau condamnați cu toții la moarte lentă, prin exterminare fizică.

Drept urmare, oricare mișcare, repetată la infinit, douăsprezece ore pe zi și, adesea, chiar mai mult, se transforma într-o tortură. Puțini rezistau, înfometați cum erau, căci abia primeau zilnic o supă chioară de chimen, o fiertură, fără gust, de cartofi sau de varză și un codru negru și tare de pîine, care mai mult le ațițau foamea, decît le-o astîmpărau. Bineînțeles, Dan încă slăbit de rana nevindecată pe deplin, niciodată nu reușea să umple cu piese cutiile negre din fața sa, care măsurau munca lui forțată. Dar Janos lucra și pentru el, demontînd grăbit armele, spre a completa pe furiș porția rezervată bunului său prieten. Îl pîndeau, însă, ochii vicleni ai blestematului Karl.

— Aha, umbli cu înșelăciuni, ajutînd pe trîntorul de lîngă tine ? țipă Ciripilă, surprinzîndu-l. Și tăbări cu pumnii și picioarele asupra sărmanului croitor, trîntit pe dușumea.

— Hei, ce se petrece aici ? interveni prompt maistrul de atelier, un hitlerist mărginit, dornic să petreacă puțin pe seama bieților prizonieri. Ăstuia i s-a făcut rău ? continua simulînd naivitatea. Ia vezi, Karl, de el, masează-l puțin, băiatule, poate că-l dor oasele ! Dar stai, să-l punem pe capră, chicoti cu ochii lucind diabolic. O să-i refacem circulația sîngelui. Nu-i așa, Karl ?

Karl rînji cu gura pînă la urechi, dezvelindu-și dantura stricată. El știa bine ce însemna capra despre care vorbea cu atîta plăcere sadicul șef. Nu era vorba despre vreun animal, ci de o masă din lemn pe care se biciuiau deținuții. Nenorocitul croitor a fost tîrît, legat fedeleș pe „capră" și bătut pînă la sînge cu vîna de bou, care se lipea de piele șuierînd, lăsînd semne lungi și sîngerînde. Douăzeci și cinci de lovituri a primit fără să crîcnească, fără să ofteze măcar. S-a tîrît cum a putut la baracă, ajutat de Dan, întinzîndu-se greu cu fața în jos. Durerea îl măcina, dar nu se lamenta. Își liniștea, cu glas șters, prietenul care-i acoperea spatele cu cămașa umezită în apă rece, răcoarea luîndu-i fierbințeala usturătoare a rănilor.

Însă Ciripilă încă nu era satisfăcut de opera lui.

— Cine ți-a dat voie să uzi cămășile ? se repezi el la băiat, încercînd să lovească.

Dan se feri cu abilitate și namila, dezechilibrată, nimeri cu palmele drept în soba încinsă de fontă, care se zgudui, gata să se dărîme, cu burlane cu tot. Fript pe mîini, Ciripilă slobozi un urlet, sărind ca o fiară asupra celui pe care-l socotea acum adversarul lui direct. Băiatul o zbughi pe ușă, fără să piardă vremea, cu Ciripilă după el. Orb de furie, mătăhălosul se împiedică de niște saboți și căzu cît era de lung, spre satisfacția deținuților. Întîmplarea a făcut repede ocolul lagărului, fapt care nu putea scăpa hitleriștilor, informați de tot felul de lepădături, infiltrate printre prizonieri, ca spioni. Astfel încît, pentru a nu submina autoritatea lui Ciripilă, Dan a fost mutat în alt dormitor, ocupat de deținuți francezi, cunoscuți în lagăr pentru demnitatea și dîrzenia cu care-i înfruntau pe nemți.

— Francez, cumva ? l-a întrebat, de cum a intrat, un bărbat firav, cu trăsături fine, în ai cărui ochi se vedeau bunătatea și inteligența.

Dan nu răspunse, deoarece nu înțelegea deloc franceza. Bărbatul realiză stînjeneala noului venit.

— Sînt maiorul medic în rezervă Jean Paul Juilland, se recomandă el în germană. Tu cine ești, tinere ?

Băiatul își spuse numele, prompt.

— Român, domnule, din Transilvania, adăugă. Ați auzit cumva despre această provincie românească ?

Doctorul surîse luminos.

— De bună seamă ! răspunse el pe românește, suficient de cursiv, spre totala uimire a lui Dan. Am stat cinci ani la București, domnule, și sînt prietenul țării dumitale. Porți într-adevăr un vechi nume românesc. Cît privește numele de Barbu, el amintește de originea latină a poporului român. Poate vine de la barbă, or *barbarus*... Cine știe ?

— Cum de cunoașteți atît de bine aceste lucruri, domnule ? se minună Dan. Cred că nici popa Gheorghe, parohul nostru, nu le știe ca dumneavoastră. Sînteți cumva și profesor de istorie ?

— Nu trebuie să fii mirat ! Cînd te interesează ceva, atunci cauți să afli tot ce se poate despre faptul sau lucrul respectiv. Eu așa sînt. Cînd doresc să aflu ceva, cercetez pînă la capăt ce-i omenește posibil. Bineînțeles că, pe măsură ce cunoști ba una, ba alta, ajungi nu numai să le bagi la cap, ca într-un sertar, dar să le și ordonezi, găsind sensuri care altora nu le sînt vizibile. Iată, ca să revin la întrebarea ce mi-ai pus-o. Pe mine m-a interesat întotdeauna să descopăr adevărurile ascunse în tot felul de obiceiuri și datini populare. Așa am ajuns să cunosc că, voi, românii, aveți o mulțime. De pildă, sărbătoarea Barbura. Atunci adulții petrec, după care se aduc la masa lor copiii și o femeie bătrînă îi închină pe bărbie, sau pe frunte cu suc roșu de barburele, sau căline, în credința că astfel micuții nu se vor îmbolnăvi de vărsat. Apoi, numele Bărbat, care vine de la *barbatus*, cuvînt de origine latină. Trebuie să știi că vechii romani purtau barbă, fiind adesea porecliți — *barbati*. Moda la bărbații romani de a-și rade barba a început acum 2200 de ani, fiind adusă de bărbierii din Sicilia. Tradiția spune că primul roman care se rădea zilnic, ceea ce era un lux pe vremea aceea, ar fi fost Scipio Aemilianus, fratele învingătorului lui Hanibal. Sînt multe de spus despre acest nume de Bărbat, care la voi semnifică vitejia, neînfricarea. Dar și noi, elveții, ca și francezii am păstrat de la romani toponime ca Barbat, Barbazan și Barbazange. Ca să nu mai vorbesc despre italieni și spanioli.

— Ați spus cumva că sînteți elvețian ?

— Într-adevăr, așa-i.

— Eu v-am crezut francez.

— Nici cu aceasta nu te-ai înșelat, căci, domnule, sînt tot atît de francez precum elvețian.

— Cum aceasta ? întrebă Dan Barbu, nedumerit de răspunsul primit.

— Simplu de tot. Sînt născut la Nyon, deci elvețian ca origine, dar am cetățenie franceză și, mai mult, servesc în armata Franței ca ofițer.

— Nu vă supărați de curiozitatea mea, îndrăzni băiatul. Aveți un nume tare ciudat. Este francez sau elvețian ?

— Ehe ? Ce pot spune ? Numele meu are o obîrșie foarte îndepărtată. Istoria lui începe cu Roma antică. Se credea acolo că ginta Julia, una din cele mai vechi și mai nobile din cetate, avea origine divină ; că numele ei venea de la Julus, fiul lui Aeneas, erou troian, crescut de nimfe. Legenda a început după războiul din Troia, cînd Aeneas cu pruncul său a ajuns, pe mare, în Italia, acostînd lîngă gurile Tibrului. Tocmai atunci regele Latinus chemase pețitorii pentru fiica lui, Lavinia. Aeneas l-a ucis pe Turnus, căpetenia rutulilor, principalul candidat la însurătoare, s-a căsătorit cu frumoasa prințesă și, mai tîrziu, după moartea socrului, i-a urmat acestuia la tronul Latium-ului. Julus a întemeiat cetatea Alba Longa, iar Romulus, alt descendent al lui Aeneas, a fondat, după cum cred că știi, Roma. Cum s-a ajuns de la Julus, la Juliu și la Juilland este o cale foarte lungă și întortocheată, greu de explicat. În orice caz, nyonezii se consideră urmașii lui Caius Julius Caesar, iar orașul lor se numea cîndva Colonia Julia Equestris.

Pentru Dan Barbu, doctorul Juilland era personificarea științei și dialogul odată început avea să se continue mereu, în puținele ore de răgaz, cînd deținuții se adunau în sălile de mese, sau la dormitoare, după munca epuizantă din cursul zilei. Afecțiunea era reciprocă între acești oameni de vîrste atît de diferite. Se considerau într-un fel „părinte“ și „fiu“ și nu o dată băiatul se pomenea

zicîndu-i tată sfătosului medic, ceea ce îl făcea pe acesta să zîmbească mulțumit și oarecum flatat de sinceritatea tînărului său amic, pe care-l aprecia din ce în ce mai mult, pentru dorința-i nespusă de a afla orice-i putea fi de folos în viață. Farkas Janos era puțin gelos pe noua amiciție a prietenului său, dar el își dădea seama că nu-i putea oferi ceea ce îi da acel francez firav, cu o minte atît de ascuțită. Cu încetul, croitorul din Kiskörös sfîrși prin a fi el însuși un asiduu ascultător al captivantelor istorioare, pline de miez, povestite de medicul Juilland, pe care Dan i le traducea cu fidelitate. Uneori vorbeau despre oameni și atunci discuția se înviora.

— Eu cred, spunea Farkas Janos, că oamenii sînt de două categorii. Unii care asupresc și alții asupriți.

— Cît se poate de greșită e această părere, prietene, îi replica doctorul. Sigur că unii oameni au de pătimit din pricina semenilor lor. Aristotel spunea că omul este sau zeu, sau fiară. Dar se teme omul de fiare ? El există pe lume nu pentru a suferi, ci pentru a domina natura cu puterea minții. Iată deci că, atunci cînd omul-fiară se aruncă asupra semenului său lipsit de apărare, cel atacat devine mai înțelept și căutînd găsește mijloace pentru a se apăra. Cu atît mai mult cu cît orice asupritor, știindu-se atotputernic, devine arogant, nu mai are limite și nu-și mai înfrînează în nici un chip abuzurile. Ei bine, acesta este momentul cel din urmă, care umple cupa. Atunci, la capătul răbdării, brațul cel slab al oropsitului devine sabie și vai de cei ce l-au trezit.

— Prin urmare, interveni Dan Barbu, cu cît nemții vor fi mai barbari și mai neomenoși, cu atît vor sfîrși mai repede ?

— Mai întîi, dragul meu, răspunse doctorul, nemții, cum le spui tu, sînt, în general, oameni de treabă, după cum poți să te convingi singur privindu-i pe nenorociții de germani închiși aici împreună cu noi. Tiranii și asasinii sînt doar oamenii lui Hitler, gardienii SS-iști din lagăr. În

ce privește întrebarea ta, gîndește-te la lecțiile istoriei. Nici un tiran, nici un asupritor nu a dăinuit. În cele din urmă, cei asupriți s-au unit, căci între oamenii obidiți există întotdeauna o misterioasă afinitate, care îi leagă cu putere, chiar fără a se cunoaște unul pe celălalt. Tocmai această alianță spontană transformă o mulțime inertă într-un vulcan înspăimîntător.

— Aș vrea să fiu și eu o părticică din acest vulcan ! izbucni Farkas Janos, copilăros, după ce Dan îi traduse în ungurește cuvintele înțeleptului medic.

Peste cei trei s-a așternut o vreme tăcerea, fiecare rămînînd cu gîndurile sale.

— Dacă stau să cuget mai limpede, reîncepu Farkas Janos, asemenea fărpturi sînt mai rele decît animalele sălbatice. Am avut noi un cățeluș, Azorică, atît de blînd și iubitor !...

— Cîinele e un vechi prieten al omului. Cu aproape douăzeci și cinci de milenii în urmă, strămoșii cîinilor de astăzi s-au pripășit pe lîngă oameni, care nu erau nici pe departe atît de arătoși și de inteligenți ca noi. Cîinii dădeau noaptea tîrcoale sălașelor omenești, bucuroși să găsească aruncate resturi de mîncare. Poate mă veți întreba de ce nu-i alunga nimeni ?

— Bineînțeles, replică Dan Barbu, interesat.

— Trebuie să știți, continuă doctorul, că noi oamenii avem ochiul ca organ de simț cel mai de preț. Chiar se spune că omul gîndește cu ochii. Aceasta în timp ce cîinele are foarte dezvoltate auzul, dar mai cu seamă, mirosul. Datorită acestui fapt, oamenii erau noaptea lesne supuși pericolelor, căci nu vedeau apropiindu-se în întuneric o jivină gata să-i atace. Dormeau cu frică, mai mult moțăind. Oricine știe că somnul bun întărește organismul și limpezește mintea. Cîinii, în schimb, avînd auzul dezvoltat, simțeau pericolul de la distanță, se sculau și lătrau, cum le este obiceiul. Hămăiturile haitei alarmau oamenii, care se trezeau din somn și puteau să ia măsurile de apărare

împotriva fiarelor sălbatice. Uite așa oamenii au scăpat de apăsarea fricii nocturne. Odihniți noaptea, au putut să cugete mai clar. Eliberați de teamă și-au găsit timp pentru a-și roti ochii cu multă curiozitate în jurul lor, descoperind cu încetul natura. Din această acceptare reciprocă s-a născut acea afecțiune extraordinară între om și cîine. Omul îi dă hrană, iar cîinele îl răsplătește, acordîndu-i pază și credință nemăsurată.

— Prin urmare, după cîte înțeleg, omul datorează mult cîinelui, de la care mai are de învățat. Aceasta, cel puțin în privința devotamentului și al sincerității.

— Dar vedeți voi, dacă trebuie să facem o paralelă între om și cîine, continuă doctorul Jean Paul Juilland, uneori bietele animale au fost transformate într-un fel de fiare. Dresați anume, cîinii au fost folosiți spre a ucide.

— Aha, asta fac hitleriștii ! sări Farkas Janos. Ei cresc asemenea cîini care omoară oamenii. Doar știm cu toții cum îi asmut gardienii asupra noastră.

— Într-adevăr, iată unde poate ajunge omul, cînd își pune mintea în slujba răului ! reflectă doctorul. Văzîndu-i însă pe acești nemernici cum ne păzesc ei atît de strașnic cu cîinii lor sîngeroși, mă gîndesc că răul întotdeauna este trecător și că orice-i rău tot rău va sfîrși. Aceasta mă liniștește, băieți. Va veni o zi cînd răul care ne înconjoară se va răzbuna pe cei ce l-au stîrnit.

Dan Barbu și Farkas Janos îl aprobară la unison, fiind și ei pe deplin convinși de acest adevăr.

Doctorul Jean Paul Juilland făcea parte din comitetul secret de conducere militară a lagărului, care pregătea, în ascuns, revolta armată a deținuților. Dar nici Dan și cu atît mai puțin Janos nu bănuiau această temerară activitate a bătrînului lor prieten. Ridicarea la luptă a deținuților era bine chibzuită și meticulos organizată, astfel încît să ducă la rapida imobilizare a tuturor hitleriștilor, în clipa cînd trupele aliate vor fi fost suficient de aproape. Sigur, nu se puteau confrunta cu garda lagărului doar cu mîinile

goale, fără riscul de a fi nimiciți rapid. Însă prizonierii lucrau în ateliere care reparau arme militare, ceea ce era un avantaj extraordinar, căci, odată declanșată pregătirea revoltei, nu se pierdea nici o ocazie pentru înarmarea pe furiș a viitoarelor grupe de asalt, formate numai din foști militari cu experiență. Unii doseau, în locuri de ei știute, carabine reparate în atelierele lagărului, alții au pus mîna și pe o pușcă mitralieră cu întreaga muniție. Cîțiva priceputi au confecționat în farmacia lagărului sticle incendiare și grenade artizanale, iar la garaje, mecanicii au montat pistoale, din piese de schimb, scoase pe furiș din magazie. Cu toată taina care învăluia pregătirile febrile de răscoală, comandantul militar al lagărului mirosise ceva, prin spionii lui, dar nici o percheziție, nici cele mai diabolice torturi și interogatorii, la care erau tîrîți presupușii capi ai acțiunii armate, nu au dat rezultate. Lupta surdă dintre hitleriști și prizonieri continua, mai aprig, zi de zi.

Doctorul Jean Paul Juilland, bănuit de mult de hitleriști ca fiind o căpetenie a conjuraților, fusese lăsat în pace, spre a se da posibilitate spionilor, recrutați de Obersturmbannfuhrerul SS Otto Knüppel, comandantul lagărului, a-i urmări fiecare pas, fiecare mișcare. Pînă într-o dimineață cînd patru gardieni au năvălit în atelier, unde bravul medic sorta, ca și alții, piesele de carabine. În clipa următoare sărmanul Juilland primea ca arvună, pentru torturile la care urma să fie supus, o lovitură puternică de pumn, drept între ochi. Sîngele îl podidi pe nas, dar el suportă lovitura cu sfidare.

„Un om care nu se domină nu-și merită numele de om", își aminti Dan Barbu o reflecție a prietenului său, văzîndu-l atît de neclintit. Îndurerat, privi neputincios cum firavul medic, aproape doborît sub ciomegele zbirilor, era tîrît afară din atelier. Ziua a trecut chinuitor, cu gîndurile toate la bravul lui prieten, pe care nu știa dacă avea să-l mai revadă. Și noaptea s-a dus și ea albă.

— De ce atîta nedreptate ? l-a întrebat a doua zi pe Janos.

— Cum vrei să fie altfel, dacă poruncesc țicniții, sadicii și proștii ?

— Tu numești proști, niște criminali de teapa maiorului Niks Aladar și Obersturmbannführer-ului Otto Knüppel ? făcu revoltat băiatul.

— Oricare, chiar și omul de bună credință, devine criminal dacă se înhăitează cu ucigașii. Cu atît mai mult au toate șansele să ajungă asasini indivizii în sufletul cărora mocnesc instincte de bestii.

Pe doctorul Jean Paul Juilland l-au adus, spre seară în dormitor, cu fața o rană, aproape fără viață. Un sentiment de repulsie l-a paralizat pe Dan în fața acestei noi grozăvii la care trebuia să asiste. Dar nu era vreme pentru lamentări și ura l-a întărit și de această dată, ca să poată veni în ajutorul prietenului în suferință. Însă, cu tot devotamentul său, doctorul se pierdea ceas cu ceas.

— Nu fi trist, băiatul meu, șoptea mereu bietul om, văzîndu-l pe Dan Barbu cu lacrimile lucindu-i în ochi. Toți și toate au un sfîrșit. la seama, însă ! Dacă oamenii ajung egali în fața morții, amintirea lor rămîne totuși diferită prin faptele ce lasă. Cu cît sînt mai demne de memorat acestea, cu atît omul devine mai apropiat de eternitate.

— Am să te răzbun, promit ! îl încuraja băiatul.

Clipele medicului erau numărate. Cu trupul inert, muribundul bolborosea uneori cîte ceva neinteligibil. Într-un tîrziu, epuizat de efort, încetă să mai respire. Aceasta se petrecea la 13 februarie 1945, chiar atunci cînd ultimii hitleriști și horthyști, încercuiți la Budapesta, depuneau armele, învinși, cu trufia zdrobită.

Zilele treceau greu, istovitoare și mohorîte, ca și iarna aceea umedă și rece de început al anului 1945. Războiul se apropia de sfîrșit și toți știau aceasta : prizonierii, ca și călăii lor. Deosebirea între ei era că primii așteptau să-și

recapete libertatea, iar ceilalți să și-o păstreze cu orice chip, plănuind în ascuns ștergerea urmelor crimelor lor.

Obersturmbannführer-ul SS Otto Knüppel era din ce în ce mai nervos. Nu-l caracteriza lașitatea, ci mai curînd viclenia și cinismul. Dacă ar fi fost după el, așa cum îi plăcea dealtfel să le spună adesea subalternilor, cînd trăgea cu ei cîte un chef stropit cu coniac „Napoleon", prizonierii din lagăr nu meritau nici măcar gloanțe pentru a fi lichidați.

— Într-o singură zi, i-aș zbura pe coș pe toți ! perora el, cu gura larg deschisă, arătîndu-și gingiile roșii și dinții lați cabalini, dînd a înțelege că ar gaza și ar arde la crematoriu pe deținuți.

O astfel de fanfaronadă sinistră era găsită întotdeauna ca glumă bună de mărginiții subordonați care se sileau a-i ține hangul. Dar, din fericire pentru mulțimea deținuților, chiar atunci, la cancelarie s-a primit ordin scris pentru începerea organizării evacuării lagărului și transferarea, sub severă pază, a celor închiși. Niciodată nu făcuse Knüppel o asemenea deplasare umană.

— Executați imediat, fără întrebări ! îl certă cu aroganță gruppenführerul SS Theodor Menschenfresser, cînd Knüppel încercă să tergiverseze operația, nu cu gîndul de a salva deținuții, pe care, dealtfel, îi disprețuia și-i ura, ci în ideea că poate ordinul se va contramanda, scăpînd astfel de răspundere.

Iată pentru ce Obersturmbannführer-ului nu-i intra nimeni în voie. Turba de-a binelea ascultînd la radio, ascuns în vila lui masivă de piatră din mijlocul lagărului, învîrtindu-se în jurul aparatului ce continua să transmită fără întrerupere vești despre înaintarea impetuoasă a aliaților. De cîteva săptămîni își procurase o hartă, pe care urmărea evoluția teatrului de război, cu speranța deșartă într-o răsturnare a forțelor, așa cum promisese Hitler. Însă tot ce constata era, spre regretul său, avansarea vertiginoasă a vîrfurilor armatei americane, chiar spre zona în

care se afla lagărul, în timp ce sovieticii se apropiau de Berlin. Knüppel era dezorientat. Fanatismul din el îi spunea să rămînă acolo, pînă în ceasul din urmă, chiar de-ar fi să moară, așa cum îi cereau mai marii lui. Pe de altă parte, fărîma de luciditate îl îndemna să-și scape imediat pielea, fugind cu acte de împrumut, luate de la deținuții morți, spre a i se pierde urma.

Cam pe la începutul lui aprilie, canonada artileriei prinse a se auzi binișor, confirmînd indubitabil începutul sfîrșitului. Dan Barbu și prietenul său Farkas Janos primiseră, nu demult, din partea organizației militare clandestine a lagărului, funcția de curieri. Prea bine nu știau ce trebuia să facă un curier în timpul așteptatei lupte. Deocamdată, însă, distribuiau, din baracă în baracă, un ziar clandestin scris de mînă, în germană, în rusă, engleză și franceză. Erau acolo cele mai proaspete vești despre mersul frontului, articole și comentarii ireproșabile, demne de un mare cotidian, copiate citeț, uneori chiar cu meticulozitate, ceea ce lăsa a se vădi dăruirea totală atît a autorilor anonimi, cît și a celor care multiplicau în sute de exemplare minuscula publicație.

Dan Barbu și Farkas Janos se simțeau importanți în întreprinderea lor, pe care o îndeplineau cu entuziasm chiar, dar și neînfricați, nefiind deloc simplu a se strecura pe sub ochii gardienilor, deoarece aceștia deveniseră foarte circumspecți. Într-o după-amiază rece, mai aveau trei foi de dat, la blocul polonezilor, cînd i-a zărit hitleristul Rudi Fuchs.

— Hei, hei, voi doi, ați venit la furat ? Apropiați-vă imediat și întoarceți-vă buzunarele pe dos ! ordonă neamțul, bănuitor.

Cei doi conspiratori au încremenit, fiindu-le clar că individul, percheziționîndu-i, va descoperi ziarele, sfîrșitul fiind lesne de bănuit. Cum fuga-i sănătoasă, după primul moment de surpriză, au dat să dispară, luînd-o la goană. Întîmplarea se putea încheia aici, dacă nu ar fi avut ne-

șansa să nimerească drept în brațele lui Knüppel, care-și făcea tocmai atunci inspecția zilnică, însoțit de tot alaiul subalternilor apropiați. Nici că se putea mai rău pentru amîndoi, căci ei nu avuseseră timpul necesar să scape de ziare, corp delict mortal. Nu a fost nici o greutate pentru gardieni să găsească hîrtiile ascunse în sîn.

I-au închis la arestul de la poarta principală, o încăpere scundă, fără ferestre, mirosind a mucegai. Lumina intra anemică, printr-o gaură pătrată, zăbrelită, deschisă direct în mijlocul ușii, abia făcînd vizibile două cuburi mari din beton, ca două pietre funerare, închipuind paturi gemene fără așternut, reci și umede. Au stat acolo zgribuliți, înghesuindu-se unul într-altul, pînă dimineața, cînd i-au dus la interogatoriu.

— Cu porcăriile acestea ce-i, tîlharilor ? întrebă răstit Obersturmbannführer-ul, înroșindu-se ca un curcan, arătîndu-le ziarele confiscate de gardieni.

— Le-am găsit ! îndrăzni Dan.

— Vreți să mă duceți pe mine, mizerabililor. Să vă cred că ați găsit trei dintr-astea deodată ?

— Atîtea erau ! spuse băiatul, fără să clipească.

— Ei lasă, vedem noi acum care-i adevărul. O să spuneți voi tot cînd veți încăleca pe capră.

La auzul acestei amenințări, băiatul simți un fior de groază săgetîndu-i pieptul, căci el își amintea prea bine acel bestial instrument de tortură.

— Luați-l pe mut întîi, arătă Obersturmbannführer-ul cu degetul pe Janos, al cărui trup fu întins imediat și legat cu brutalitate pe masa aceea înnegrită de sîngele și sudoarea victimelor supuse supliciului.

Nelipsit din sala de interogatoriu, Peitsche, călăul, își scoase vestonul tacticos și-și suflecă mînecile. După care scuipă în palme, ca și cum ar fi trebuit să se apuce de

cine știe ce muncă anevoioasă, apucă biciul și-l plesni în aer făcînd să bubuie încăperea.

— Termină, Peitsche, cu exhibițiile, îmi spargi timpanele ! izbucni iritat Obersturmbannführer-ul, băgîndu-și un deget în urechea dreaptă.

— Hiii ! rînji Peitsche cu dinții lui de fiară, amuzîndu-l gestul șefului, umflîndu-și pieptul păros, de maimuță. După care trosni din nou sfichiul în aer, ceea ce îl înfurie de-a binelea pe Knüppel.

— Asta nu pot suporta, auzi, idiotule ! Îți bați joc de mine ? Ai să stai astăzi la carceră. Să-ți intre în cap, pe viitor, cine-ți este comandant.

— Am glumit ! bombăni încurcat călăul, înțelegînd, în sfîrșit, că-și supărase superiorul.

Dar Otto Knüppel nu era omul care să-și schimbe hotărîrile, ascultînd lamentările unui simplu soldat. Iată, deci, pe călăul Peitsche plecînd umilit la carceră, după ce salută regulamentar, bătînd din călcîie zgomotos, ca și cum se pregătea de dans.

Nici n-a ieșit bine pe ușă cînd sirenele au început să vijîie vestind astfel alarma aeriană. Obersturmbannführer-ul SS a zbughit-o ca scăpat din pușcă, spre adăpost, lăsîndu-și prizonierii la voia întîmplării. Sentinela, fără a învrednici măcar cu o privire pe deținuți, a urmat și ea îndată exemplul comandantului, nu înainte de a răsuci cheia pe dinafară în broască.

Prin pereți răzbătea zumzetul înfundat al avioanelor pe cerul ce vibra și, curînd, cîteva explozii făcură să se cutremure întreaga clădire. Bombele cădeau una după alta cu vuiet mare, transformînd totul într-un vacarm. Covorul de foc se apropia, era acolo, în preajma lor, apoi chiar lîngă ei. Dan Barbu îl dezlegă repede pe prietenul său, cuibărindu-se amîndoi într-un colț al camerei, care trepida întruna. Tencuiala cădea ca o ploaie pe dușumeaua de lemn,

înecînd pe ambii prizonieri într-un nor dens de praf alburiu. Violența exploziei rupsese peretele exterior aproape în întregime, aruncînd cărămizile în odaia inundată acum de lumina ce pătrundea în voie prin zidurile demolate. Un asemenea prilej nesperat de a evada nu putea fi pierdut. Amîndoi s-au strecurat fără nici o ezitare afară. Bombardamentul continua neîntrerupt, țintuind în adăposturi pe gardieni. Chiar paznicii de la poarta principală nu se vedeau acum. Era o șansă pentru Dan Barbu și Farkas Janos care, năluci, s-au fofilat printre barăci, ascunzîndu-se în uscătoria de rufe. Bombardamentul a mai durat o vreme, depărtîndu-se peste orașul din apropiere. Văzduhul a redevenit treptat calm, tulburat doar de bufnituri rare, ca niște ecouri întîrziate ale uraganului abia ostoit. Au rămas tupilați după maldărul de lemne din uscătorie, pînă la amiază, rupți de oboseală, de foame și de sete, timorați de aventura ce o trăiau. Acolo i-a găsit bătrînul Alec, un scoțian plin de viață, care venea mai tot timpul la magazia de efecte. Din două cuvinte a înțeles totul și, pe furiș, i-a condus pe amîndoi în micuțul atelier al mecanicului cazanelor.

— Stați aici, vă avem în grijă, le spuse el, încurajator, și dispăru, lăsîndu-i nedumeriți pe cei doi, spre a reveni peste cîtăva vreme cu de-ale gurii.

Patru zile au rămas acolo, neștiuți, căutați pretutindeni în barăci, de hitleriștii furioși. A cincea zi, scoțianul a venit mai devreme ca de obicei.

— Ai noștri sînt pe-aproape, începu el, vădit emoționat. Nemții au prins de veste. Unii se pregătesc să o șteargă, alții instalează puncte de rezistență. Dar noi o să-i împiedicăm și pe unii și pe alții să-și facă mendrele. Pornim la luptă. Fiți gata, băieți!

— Ura! izbucni Dan Barbu, fără să-i mai pese de nimic. Sîntem liberi, în sfîrșit.

Alec zîmbi, bătîndu-l pe umăr.

— Tinerețe, zise el. Cîtă exuberanță poate îngrămădi ea în sufletul omenesc ! Răbdare și calm, prietene, pînă ce-i vedem înfrînți pe fasciști. Acum a venit rîndul nostru.

Vorbele scoțianului au fost acoperite de o lungă rafală de arme automate, prologul răscoalei prizonierilor. Toți trei s-au repezit afară. Sirena paznicilor suna alarma, punînd în gardă companiile nemțești. Dar soldații erau întîmpinați, de pretutindeni, cu focurile intense, ordonate, ale răsculaților, plasați din timp în punctele strategice de mult stabilite, provocînd derută și spaimă în rîndurile acelora ce pînă atunci fuseseră asupritorii lor. Un șuvoi nesfîrșit de oameni, cu dorința de libertate întipărită pe fețe, ataca irezistibil, punînd pe fugă pe hitleriști, surprinși de întorsătura fulgerătoare a situației. Turnul porții principale a fost cucerit de răsculați printr-o mișcare rapidă mai înainte ca inamicul să riposteze. Acolo, sus, pe clădire, o mitralieră începu să tragă, măturînd spațiul larg al curții lagărului, părăsit în goană de gardieni. Răpăitul armelor se auzea din toate părțile. Pe clădirea administrației apăru steagul alb : garda lagărului se predase. Dar încleștarea dintre cele două tabere nu se încheiase. Dinspre pădurea ce înconjura lagărul, iată veneau în șiruri lungi, trupe hitleriste. Prizonierii le-au ieșit prompt în întîmpinare, curajoși, gata să-și plătească scump libertatea abia cîștigată. Poarta mare de oțel a lagărului cu deviza sarcastică „*Jedem das seine*“[1], zăcea într-o rînă, pe jumătate smulsă, lăsînd să treacă nestingherit grupele de șoc al foștilor deținuți. Și textul acela batjocoritor căpăta acum adevăratul sens, cînd asupriții de ieri plăteau prețul cuvenit asupritorilor.

[1] „Fiecăruia ce merită“ (germ.).

Lupta era totuși inegală. Inamicul, mai bine înarmat, ataca violent, sprijinit de loviturile dese ale unei baterii antiaeriene cu tunurile ei lungi, rotite la orizontală. Duelul de foc se încinsese și pământul reavăn se lăsa scormonit de bombe, acoperind uneori trupurile luptătorilor, care mureau, dar nu dădeau înapoi.

Dan Barbu și Farkas Janos erau acolo, în prima linie, apărînd cu dîrzenie poziția de luptă. Trăgeau foc cu foc, neîncetat. Dar, cu încetul, cartușele se epuizau.

— Muniție, curierii după muniție ! strigă cineva și cei doi prieteni porniră imediat, tîrîș, să aducă luptătorilor cele necesare.

Nu era o treabă ușoară să execuți o astfel de misiune, pe un teren prins sub focul inamic. Însă cine pregeta acum, cînd febra bătăliei cuprinsese pe toți ? Cu atît mai mult pe neînfricatul Dan Barbu care aluneca aidoma unui șarpe, gîfîind sufocat de efort, spre a ajunge mai iute la depozitul de muniții. Se depărtase mult de zona luptei, cînd hitleriștii au pornit la atac. Clănțănitul armelor era la apogeu și nimic nu părea a le mai sta nemților în cale. Însă, atunci, în desfășurarea teribilei confruntări, interveni neprevăzutul. Exact din spatele inamicului izbucni un vuiet, un urlet, ca o prăvălitură a cerului, și imediat, una lîngă alta, umbre negre, mătăhăloase prinseră a coborî dealul.

— Tancuri ! constată Dan Barbu, cu glas tare, înfricoșat.

Erau într-adevăr blindate, dar el nu avu puterea să vadă că acestea nu purtau însemnele dușmanului, ci ale eliberatorilor și nici cum hitleriștii, uluiți, își aruncau armele și se predau. În clipa aceea, un bubuit infernal îl asurzi și el căzu, fără simțire, aruncat, rostogolit, frămîntat sub avalanșa de pămînt, care se revărsa peste el ca o ploaie grea, neagră, stîrnită de forța exploziei ultimei bombe ieșită din țevile tunurilor hitleriștilor.

CAPITOLUL 8

Pe jumătate acoperit de țărînă, Dan Barbu zăcea nemișcat. Respira imperceptibil, trîntit de izbitura exploziei și-și auzea ca prin vis numele strigat de o voce ireală. Totul tremura difuz. Chiar fața bunului său prieten Janos, aplecat deasupră-i, nu o distingea. Dar, cu încetul, glasul ce-l chema insistent deveni mai clar, mai cald, mereu mai limpede, spulberînd lumea de confuzii în care plutea. Deschise anevoie ochii. Era aidoma unui miraj ce-i dădea senzația de deșteptare dintr-un vis apăsător. Nu deslușea încă deplin realitatea, trăind doar în el, într-un petec de lume perceput numai prin pupilele larg deschise, atît de mari încît păreau să cuprindă în ele întregul cer ce se înalța albastru, sticlos, în văzduhul necuprins. Furnicături mici se rătăceau prin tot corpul, alergînd ici-colo, după care se liniști pe de-a-ntregul. Apoi simți mîinile dezmorțindu-se cu încetul și ceața care-i aburise privirile destrămîndu-i-se.

— Ești viu, ești teafăr ! spunea întruna Farkas Janos, strîngîndu-l la piept, ca și cum ar fi vrut să se convingă că, într-adevăr, nu se înșela. După care-i luă palmele reci într-ale sale, încălzindu-le.

Dan Barbu îl recunoscu, în sfîrșit. Zîmbi slab. Farkas Janos îi culegea cu gingășie de pe haine bucățile zgrunțuroase de pămînt, într-un gest ocrotitor, privindu-l întruna cu blîndețe și teamă totodată. Era același sentiment de grijă pe care părinții îl au pentru copiii lor cînd aceștia sînt bolnavi. Dinspre pădure, pocnete răzlețe, ecouri tîrzii ale unei lupte încheiate, rupeau violent tihna acelei după-amieze ireal de strălucitoare. Strigăte victorioase se auzeau dinspre lagăr, pe al cărui turn se ridica încet un imens steag alb.

— Nemții s-au predat, exclamă el, radios, privind pînza ce flutura larg în adierea vîntului de primăvară.

Dan realiză totul. Înfiorat se lăsă împins de acel resort interior pe care numai speranța împlinită îl poate acționa.

S-a ridicat mai întîi în genunchi, umplîndu-și pieptul cu aroma pămîntului reavăn răspîndită ca un parfum miraculos în aerul pînă nu de mult îmbîcsit de mirosul acru al prafului de pușcă. Și, stînd așa, întinzînd brațele deasupra capului, slobozi un chiot uriaș. Cîmpia vibră pînă departe, stîrnită de strigătul său, aidoma tunetului furtunii, sau dangătului clopotelor mari în zilele de sărbătoare. Janos îl imită. Apoi au rîs copilărește, îmbrățișîndu-se pînă ce lacrimile fericirii le-au inundat obrajii.

— Sîntem liberi, sîntem liberi ! striga el întruna, în timp ce Farkas Janos dansa, îngînînd baritonal o melodie ungurească înfocată.

S-au potolit istoviți amîndoi de bucuria imensă ce-i cuprinsese.

— Prietene, începu Dan Barbu. A venit, în fine, vremea să ne vedem din nou de treburile noastre. Șederea în lagăr n-a făcut altceva decît să ne întrerupă drumul pe care am pornit toamna trecută. Așa că nu văd pentru ce nu l-am continua chiar din clipa aceasta, cîtă vreme sîntem iarăși liberi.

— Adică vrei să zici că am putea ajunge acasă pe jos, străbătînd toată Germania și mai știu eu ce alte țări, tocmai acum cînd războiul s-a întețit ?

— Janos, mie nu mi-e frică. Și în plus mai am de achitat o datorie, care-mi arde sufletul. Oare îți închipui că am uitat cum a murit tatăl meu ? Ah nu, pentru nimic în lume, trebuie să-l pedepsesc pe Niks Aladar. Crezi tu că firesc ar fi ca acel ce frînge dreptatea călcînd peste trupurile victimelor sale, să rămînă în liniște bucurîndu-se de viață ? Asta nu se poate. Am să-l caut și am să-l găsesc oriunde pe ucigaș.

— Și dacă pui mîna pe el, ai să-l ucizi ?

— Ce gînd îți trece prin minte, Janos ? Oare cine are temeiul să ia viața cuiva, atîta vreme cît nimeni, nici un

om din lume, nu poate restitui suflete ? Am să-l dau pe bestia de Niks Aladar în mîna justiției. Trebuie să fie osîndit la închisoare pe viață.

— După mine, să-ți spun drept, un monstru ca acest maior nu merită să viețuiască nici măcar printre jivine. Mi-e scîrbă și rușine că-i un compatriot de-al meu.

— Așa este, dar nemernicul ar plăti prea blînd faptele sale, condamnat fiind la moarte. Nu, dragul meu, moartea l-ar feri de remușcări. Iată de ce trebuie să-l lăsăm să trăiască contemplîndu-și propriile păcate. Să se chinuie în ocnă gîndind la ele.

Traversînd cîmpul rîmat de exploziile obuzelor Dan și Janos s-au îndreptat spre cazărmile părăsite ale trupelor „SS".

— Măi, voi doi, ce căutați pe aici ? i-a oprit șeful unui detașament de deținuți cehi, care cuceriseră clădirile, punînd pe fugă pe foștii lor temniceri.

— Am plecat acasă ! i-a răspuns simplu Dan Barbu, stîrnind hazul trupei.

— Ia te uită la ei ! făcu șeful, zîmbind. Vă închipuiți că totul s-a isprăvit și că veți putea hălădui pe unde doriți îmbrăcați cu hainele voastre ponosite de pușcăriași ? Potoliți-vă, copii, și duceți-vă la barăci, în lagăr, pînă se limpezesc lucrurile. Acum v-a venit să vă luați tălpășița, cînd o să mîncăm și noi ca oamenii ?

— Ba nu ne-om întoarce. Eu am niște socoteli de făcut și nu le pot amîna, zise Dan. Vă las vouă porția mea de cartofi.

— Iar pe mine mă așteaptă familia, continuă pe un ton hazliu Farkas Janos, făcînd să izbucnească din nou în rîs pîlcul de bărbați, care bucuroși își descrețeau frunțile după îndelungul chin al temniței.

În zadar a mai încercat cîte unul să-i convingă. Cei doi erau fermi în hotărîrile lor, într-atît încît, pînă la urmă, însuși șeful detașamentului s-a oferit să le stabi-

lească, pe o hartă militară, itinerariul cel mai bun posibil.

— Oricum, ca să nu pună iarăși nemții mîna pe voi, conchise acesta, trebuie neapărat să urmați convoaiele trupelor aliate, spre Berlin. Mai sigur ar fi să ajungeți la Dresda, iar de acolo, în susul Elbei, la Praga și așa mai departe. Dar, drept să vă spun, eu unul, deși sînt ceh și inima îmi arde de nerăbdare să revăd Orașul de aur, cum îi zicem noi capitalei noastre, nu m-aș încumeta la o asemenea aventură.

Dan Barbu și Farkas Janos l-au ascultat politicoși, au mulțumit celorlalți pentru sfaturi și alimentele dăruite, ca să aibă la drum și au plecat liniștiți, către Weimar, prima lor etapă !

Cale de cîțiva kilometri nu s-a întîmplat nimic deosebit, ceea ce le-a dat o mai mare încredere în întreprinderea lor temerară. Începea să se însereze și oricum trebuiau să se grăbească spre a găsi un adăpost. Sub cerul vișiniu se profila, undeva peste cîmpul întunecat, un acoperiș lucitor de țiglă, o casă înconjurată de acareturi cenușii și copaci viguroși, înșirați ordonat, milităreşte, delimitînd precis geometria ogrăzii. Un drum subțire, bine pietruit se insinua printre ogoare, ieșind la șosea, insignifiant. Așezarea se oferea generos privirii drumeților, istoviți sub povara evenimentelor acelei zile memorabile, îmbiindu-i la odihnă. Janos porni într-acolo, atras ca de o forță irezistibilă, fără a se sfătui cu Dan, cum făcea de obicei în acțiunile lor comune. Iar acesta îl urmă, mașinal, deși ceva îl reținea.

Au descoperit o fermă acolo și, după cîte părea, era a unui țăran destul de avut. Au intrat în curte, prin poarta masivă de stejar, deschizînd-o larg. Pustiu. Ferestrele locuinței, toate întunecate. Grajdurile mari, enervant de curate, nu adăposteau nici o vită, iar magaziile ticsite de unelte agricole, perfect îngrijite, așezate ca la expoziție, trădau nu neapărat simțul gospodăresc și ordinea specific

nemțească, ci mai mult tipicăreala. Autorul acesteia se dovedea, după raidul celor doi prieteni prin gospodărie, a fi de mult plecat.

— Nu-i nimeni aici, nici măcar un cîine ! spuse Farkas Janos, oarecum înciudat de liniștea deplină, grea, ce stăpînea totul, dînd locului un aer apăsător, aproape sinistru, de cimitir.

Dar parcă, spre a-l contrazice, din spatele magaziilor apăru fantomatic, gudurîndu-se, un cățel ca un bulgăre de blană sură. Se apropie repede, fără teamă, ca și cum de mult îi cunoștea, lipindu-se scîncind de picioarele lui Dan Barbu.

— Azor, Azorică, tu ești, băiatule, scumpule ! strigă el de fericire, îmbrățișîndu-și cu drag prietenul pierdut. Cum ai ajuns aici, bietul de tine ? continuă el și lacrimi mari de bucurie îi umpleau ochii.

Cățelul scînci ușor, sărind întruna în jurul stăpînului regăsit, bătînd iute din coadă, în semn de afecțiune.

— Măi, măi, așa întîmplare mai zic și eu ! Ți-am spus că niciodată cîinii nu-și părăsesc stăpînii ? Uite, ai aici cea mai bună dovadă. Azorică acesta ne-a căutat toată Germania ca să ne găsească. Au ei un fel de busolă a lor care-i orientează drept spre stăpîn, oriunde s-ar afla acesta.

— Vezi de treabă, Janos ! N-au nici o busolă. Unde observi tu așa ceva la Azorică ? rîse Dan Barbu. Eu știu însă de la tata că orice cîine se orientează după miros.

— Adică vrei să spui că de la Viena, pînă aici, Azorică acesta al nostru ne-a adulmecat urma mereu ?

— Cine știe cum a făcut el, dar iată-l aici. Ce înseamnă aceasta, dragule ? Ei !

— Poate ai dreptate. O fi mers bietul de el în neștire pe șosea, drept înainte, pînă a ajuns aici, unde l-o fi adăpostit fermierul acesta.

Azorică lătră ascuțit de două ori, ca și cum ar aproba concluzia lui Farkas Janos, după care mirosi pe îndelete cînd pe unul, cînd pe celălalt, dîndu-le a înțelege că de

acum încolo îi va urma oriunde. Dan Barbu cotrobăi prin sacul cu merinde, scoțînd o bucată de pîine pe care Azorică o înfulecă imediat lingîndu-se pe bot.

— Flămînd este, săracul! constată Farkas Janos. De cînd o fi stînd aici nemîncat?

Dan Barbu privi absent cîinele, trecînd cu gîndul departe, pe plaiurile înflorite transilvane, ce-i reveneau aievea murmurînd, ca pentru sine, în grai românesc:

— *Iar tu, oaia mea,*
Să le spui așa,
De te-or asculta!
Io, cît am trăit
Oi am îngrijit,
Cîinii am hrănit.

— Ce-ai spus? N-am înțeles nimic.

— Uite așa, m-au dus amintirile acasă și fără voie am recitat ce mai știam dintr-o veche baladă de-a noastră, a românilor, îl lămuri Dan Barbu, traducîndu-i în ungurește, cum s-a priceput mai bine, versurile populare.

Azorică stătea liniștit, urmărindu-i atent, ca și cum ar fi dorit să ia parte și el la dialog. Din cînd în cînd își agita ciotul de coadă, neclintindu-se de lîngă Dan.

S-au adăpostit în casă, fără nici o greutate, deoarece ușile erau vraiște. Azorică, după ei, s-a tolănit cuminte lîngă pat, pe care drumeții s-au întins, îmbrăcați cum erau. O senzație de confort le înmuia trupurile ostenite, căci mobila veche, cu salteaua de lînă, chiar așa bătătorită cum era, li se părea cea mai comodă din cîte știau ei, după ce luni de zile își chinuiseră oasele pe scîndurile dure ale priciurilor. Însă nu puteau dormi, în întunericul ce cuprinsese treptat încăperea, așa cum stăteau cu nervii biciuiți, după teribila aventură pe care o trăiseră în acea teribilă zi. Rămîneau nemișcați, cu ochii închiși, fiecare cu gîndurile sale.

Pe Dan Barbu îl sîcîia, pînă la obsesie, o imagine. Era aceea a ușii casei, așa întredeschisă cum o găsiseră ei și nu-și putea explica de ce.

— Janos, făcu el într-un tîrziu. De ce oare nemții aceștia, cînd și-au abandonat locuința, or fi lăsat ușile deschise? Cine naiba părăsește casa pentru nu se știe cîtă vreme fără să întoarcă măcar o dată cheia în broască?

— Măi, măi, altă treabă nu ai acum decît să dezlegi un asemenea nimic, bodogăni cel întrebat. Cui îi mai arde de ceva, cînd fuge să-și salveze viața?

— Cu acest argument nu mă convingi. Tipicarul de proprietar nu pleca el înainte să încerce de trei ori clanța, spre a se convinge că n-a uitat-o deschisă.

— Asta cam așa este.

— Vezi! Iată de ce mi se pare ceva în neregulă aici. Oricum, eu am să trag zăvorul.

Farkas Janos, căruia temerile prietenului său îi apăreau neîntemeiate, căscă prelung și învelindu-se mai bine cu pătura, dădu a înțelege că nu mai are nici un chef de conversație.

Adormiseră de mult cînd Azorică i-a trezit pe amîndoi cu mîrîiturile sale.

— Stai liniștit, cuțu, lasă-ne să ne odihnim, băiete! îl certă Dan Barbu, scărpinîndu-l ușor pe ceafă.

Dar cîinele era și mai agitat. Ciulindu-și urechile, se ridică în picioare, privind încordat spre fereastră, ca și cum aștepta ivirea unui pericol dintr-acolo. Lătră scurt și fugi la ușă, mirosind întruna aerul, cu nările umede, lucind metalic în bătaia razelor lunii care inundau încăperea.

— Trebuie să fie cineva prin curte!... presupuse Farkas Janos. Ce ne facem dacă-i stăpînul casei? continuă el, sărind îngrijorat din pat.

— Sst, aud pași, se repezi Dan.

În clipa următoare cineva de afară împinse de cîteva ori în ușă. Cei doi prieteni au amuțit, nu de spaimă, de-

oarece ignorau pericolele. Însă ideea că poate omul de afară era chiar stăpînul casei și că au fost surprinși aidoma unor pungași îi paraliza de rușine.

— Ce ne facem ? șopti Janos negăsind nici o ieșire din această situație penibilă. Dacă-i fermierul ?

Azorică lătră iarăși furios, spre ciuda lui Farkas Janos, care nici nu mai încerca să-l potolească. Clanța s-a lăsat binișor, fantomatic, apăsată de o mînă nevăzută. Cu pupilele dilatate cei doi prieteni îi urmăreau balansul, fascinați parcă, ținîndu-și răsuflarea, ca și cum prin aceasta ar fi fost suficient a-l opri pe necunoscut în acțiunea lui.

— Rudi, tu ai închis ușa, nătărăule ? se auzi din curte o voce spartă, antipatică.

— Acolo erai ? Ia lasă tîmpeniile ! Astea nu sînt glume. Descuie mai repede. Ce te-a apucat ? Vrei să dormim sub cerul liber ?

Dar, firește, Rudi nu avea nici o cheie asupra lui. Drept urmare izbucni un schimb violent de suduieli și învinuiri reciproce, după care indivizii s-au repezit în ușă, făcînd-o țăndări dintr-o singură lovitură. Azorică a sărit arc, aruncîndu-se asupra intrușilor, două arătări în uniforme militare, fără a-i impresiona cîtuși de puțin. Indivizii se distrau acum, lovind violent cu cizmele neînfricatul cîine, reușind în cele din urmă să-l arunce afară.

Dan Barbu și Farkas Janos priveau neputincioși brutele dezlănțuite pe întuneric, căci ce puteau face ei în fața unei asemenea demonstrații de cruzime și tembelism. Stăteau rezemați de perete, nemișcați, cu respirația întretăiată, sperînd că poate nu vor fi descoperiți. Credință zadarnică, deoarece, cînd nu se așteptau, un fascicol luminos, ca o lamă de cuțit, izbucni dintr-o lanternă, oprindu-se asupra lor.

— Ehei, ia privește bine la ăștia, dragă Rudi, zău nu mă așteptam să dăm peste niște nenorociți de deținuți ! exclamă unul dintre haidamaci.

— Ptiu, ce întîmplare ! se miră Rudi. Parcă i-am mai văzut pe undeva, adăugă el, apropiindu-se într-atît încît să-i poată examina mai pe îndelete. Aaa, îi știu. Din cauza lor m-a pedepsit dobitocul de Knüppel, așa că am să-i ucid chiar acum cu mîna mea, ridică acesta glasul, în timp ce se chinuia să scoată din tocul de piele neagră un revolver uriaș.

Foștii deținuți l-au recunoscut și ei pe agresivul individ, care nu era altul decît Peitsche, călăul, ajuns acolo prin cine știe ce întîmplare. Situația lor nu se înfățișa deci deloc liniștitoare, cu atît mai mult cu cît știau prea bine că Peitsche nu glumea niciodată, iar acum mai era întărîtat și de gîndul răzbunării. Însă, înainte ca acesta să-și ducă la îndeplinire sinistra promisiune, celălalt hitlerist se interpuse între el și fugari, împiedicîndu-l să tragă.

— Stai, zevzecule ! spuse. Nu vezi că norocul ni i-a scos în cale ? Lasă-i naibii ! Le luăm hainele și gata.

— Ești într-o ureche ! sări Peitsche, neînțelegînd ce urmărește amicul său.

— Taci, prostule ! Nu pricepi ? Îi dezbrăcăm și punem mîna pe uniformele lor.

Rudi Peitsche rămase descumpănit doar un moment, după care se dezlănțui într-un rîs demențial.

— Și-i gonim afară în izmene ! hîrîi el printre hohote, bătîndu-se cu palmele pe pulpe ca o precupeață necioplită.

— Tot găgăuță ai rămas ! Facem schimb de haine. Noi ne îmbrăcăm cu ale lor și ei să le ia pe ale noastre.

Peitsche se opri cu gura căscată.

— Adică vrei să spui că eu am să pun pe mine boarfele lor de pușcăriași ? Asta nu ! continuă el indignat.

— Treaba ta. Cînd te-or prinde rușii sau americanii în uniforma-ți elegantă de militar nu știu ce se va alege din pielea ta. Dar în zdrențele păduchioșilor ăștia, treaba se schimbă, băiatule. Or să ne giugiulească nu alta.

Abia atunci s-a luminat Rudi Peitsche și, fără să mai aștepte vreun îndemn, a smuls hainele de pe Dan Barbu aruncîndu-i în schimb uniforma militară. În cîteva minute hitleriștii erau travestiți perfect ca foști deținuți, gîndind că astfel vor putea înșela pe cei care căutau pe criminalii de război. Sub amenințarea revolverelor, Dan și Janos au trebuit să ia tunicile militare, puțind a transpirație, provocîndu-le repulsie.

Rudi rîdea ca un apucat, văzîndu-i în boarfele acelea largi, fluturînd pe băieți ca pe niște sperietori de păsări proțăpite în cîmp. Cînd se mai potoli începu să cărăbănească pumni în spatele lor.

— Acum, gata, comedia s-a sfîrșit, la zid cu voi, nemernicilor ! grohăi călăul, apucînd revolverul, cu gînd să-și lichideze victimele.

— Astîmpără-te, Rudi, asta ne-ar trebui. Un foc de armă și gata, te pomenești și cu patrulele americane aici. Liniște, băiatule ! Înțelegi ?

Călăul se temperă, cu regretul spectacolului sîngeros pe care și-l dorise. Dar lașitatea din el izbucnea acum mai puternic decît oricare alt impuls. Singurul gest pe care-l mai putea face era acela de a izgoni pe bieții tineri, a căror prezență îl incomoda acum.

— Cărați-vă imediat, cît mai repede și mai departe de aici ! ordonă el autoritar, împingîndu-i cu brutalitate prin ușa dărîmată. Ieșiți imediat, pînă nu mă răzgîndesc ! țipă el.

Bineînțeles, cei doi prieteni n-au așteptat alte invitații spre a scăpa de nebun, luînd-o amîndoi la goană spre grajdurile din fundul ogrăzii. Azorică, bietul cățel, zvîrlit din bombeurile cizmelor netrebnicilor îi urmă ținîndu-le tovărășie. Farkas Janos a vrut să-l alunge, temător că nevinovatul animal îi va da iarăși de gol, așa cum mai făcuse. Însă Dan Barbu l-a certat.

— Nu vezi cît este de necăjit ? Lasă-l să vină cu noi ! Cum ne-o fi nouă i-o fi și lui, iar dacă-l primim să ne stea tovărășie, poate cîndva ne va ajuta și el cu ceva. Cine știe prin cîte vom mai trece de aici încolo ! Eu țin minte de la tata că întotdeauna-i bine ca omul să aibă pe lîngă casa lui un cîine.

— Mă faci să rîd, izbucni Farkas Janos. Deocamdată casa noastră-i sub cerul liber.

Dan Barbu bombăni morocănos ceva neînțeles.

S-au cuibărit într-o căpiță, acoperindu-se bine cu fîn, lipiți unul de celălalt. Azorică, rămas afară, s-a tolănit în apropiere. Era mai mult o umezeală lipicioasă, decît frig, în acel adăpost de ocazie în care și-au petrecut noaptea, moțăind rebegiți, amorțiți de somn, cu nervii încordați, gata în orice clipă să o ia la sănătoasa. Realizau acum mulțimea de pericole care-i aștepta acolo, într-o țară bîntuită de lupte și unde ei, niște bieți fugari, în drum spre casă, se ofereau deopotrivă ca inamici atît hitleriștilor, cît și aliaților. Căci nemții îi puteau prea bine considera dezertori, iar americanii, dușmani — așa îmbrăcați cum erau cu uniformele militare. Sigur, mai înainte de a porni la drum, trebuia să-și procure alte haine. Dar cum și unde ?

Noaptea a trecut greu. Soarele își anunță sosirea fluturîndu-și discret flamurile purpurii în spatele orizontului. Un cocoș trîmbiță, de undeva departe, apropierea zorilor, urmîndu-și conștiincios menirea, care nu voia să știe că oamenii, ucigîndu-se între ei, pierduseră noțiunea timpului. Au ieșit binișor din culcușul lor, scuturîndu-se de fînul strecurat perfid pînă la piele, pe sub cămașă, ba chiar și în cizmele largi. S-au furișat, cu Azorică după ei, umbre pe lîngă gard, de teama celor doi hitleriști din casă, cu care nu aveau nici un chef a mai da ochi, ajungînd curînd la șoseaua ce se deschidea larg, înainte. Nimic nu mișca. Aerul plutea greu, îmbîcsit de fumul rătăcit dinspre orașele incendiate, peste cîmpuri, ca un duh al distrugerii. Spre vest

și nord, cerul ardea în dansul flăcărilor înălțate spre infinit, acompaniat de tunetul înfundat al canonadei artileriei ce se răzbuna în depărtări. Brîul incandescent desena fără greș hotarele încleștării.

— Parcă am fi în mijlocul unui cazan, înconjurat de jăratic, exclamă Dan Barbu, observînd cu oarecare îngrijorare firmamentul. Și nu-mi explic deloc cum se face că aici este atîta calm, în timp ce pretutindeni în jur clocotește văzduhul.

— Dacă stau să mă gîndesc, totul se explică ! făcu Farkas Janos, luînd un aer savant.

Dan Barbu îl măsură zeflemitor.

— Acum faci pe expertul militar ?

— Asta-i bună ! Își dă omul o părere și tu, gata, îi arzi o ironie. Ce mare lucru să constați că din zona aceasta nemții au luat-o la sănătoasa. Măi băiatule, cred că noi sîntem de fapt avangarda aliaților.

Dan rîse, însă Farkas Janos intuia bine situația, fără a fi cîtuși de puțin strateg, așa cum prietenul îl categorisise în glumă.

Izbiți puternic de forțele anglo-americane, hitleriștii se retrăseseră din Erfurt, mult spre Chemnitz și Leipzig, lăsînd în urma lor un spațiu al nimănui, vînturat doar de bandele naziștilor fanatici și dezertori ce-și căutau adăpost prin casele sătenilor, fugiți de teamă, ori ascunși prin beciuri și biserici. Într-o asemenea împrejurare, cei doi prieteni au străbătut drumul la Weimar fără nici un impediment, tulburați fiind doar de vacarmul avioanelor ce zburau deasupra lor în valuri necurmate, mereu în direcția Berlin. Împrejurimile orașului ca și întregul Weimar erau pustii, aidoma șoselei de-a lungul căreia merseseră singuri. Clădirile albe, cu obloanele trase la ferestre, îngroșau și mai mult tabloul sumbru al urbei în care trăiseră odinioară titani ai culturii europene — Goethe, Schiller, Liszt. Dar cei doi prieteni, preocupați de soarta lor prea puțin generoasă, chiar de ar fi știut ce patrimoniu spiritual

reprezenta Weimarul pentru omenire, tot nu s-ar fi oprit să caute acele locuri în care au fost create geniale opere de artă or să contemple superbul castel Belvedere, sau Palatul Roșu, Primăria și altele care, înainte de război, constituiau teribile puncte de atracție pentru turiști. Cum atît Dan Barbu cît și Farkas Janos erau total ignoranți într-ale turismului, Weimarul le apărea doar ca un simplu oraș unde sperau să găsească trupe aliate. Nu doreau să ceară ajutorul cuiva, ci doar să urmeze discret coloanele de soldați, așa cum mai făcuseră odinioară, căci ei gîndeau că astfel vor putea ajunge spre casă. Numai că nu întotdeauna, așa cum glăsuiește un străvechi proverb, socoteala de acasă se potrivește cu cea din tîrg. Acest adevăr îndelung probat de înțelepciunea populară aveau să-l constate și ei acolo, la Weimar. Furișîndu-se pe străzi, mai curînd ascunzîndu-se din colț în colț, din gang în gang, spre a nu da ochi cu cine știe ce pericol, iată-i ajunși în preajma gării. Același spectacol dezolant al pustietății domnea în piața largă ce punea în evidență clădirea sobră, cenușie, atît de caracteristică stațiilor de cale ferată din mai toată Germania, trase parcă pe calapod. Au zăbovit un timp, ascunși după o gheretă, observînd cu atenție în jur. Nu se vedea nici un pericol. Și chiar nu era nimeni acolo, acest lucru confirmîndu-le jucăușul Azorică, zbughit de lîngă ei, care alergă netemător drept spre ușa larg deschisă a gării.

— O să ne aducă iarăși vreun necaz, bombăni Farkas Janos. Ce ne facem dacă apare vreun neamț ?

Dan Barbu nu-i răspunse. El știa că, în nici un caz, credinciosul lor prieten patruped nu putea să le pună pe cap vreun dușman ci să-i apere de aceștia. Într-adevăr, după cîteva momente, Azorică apăru, lătrînd vesel, fîțîindu-și coada, ceea ce era un semn evident că nimic nu-l tulburase în cercetarea sa prin cotloanele imobilului feroviar.

— Acum sînt sigur că nu ne așteaptă nici o primejdie acolo, reflectă Dan Barbu cu glas tare. Privește-l și tu pe cățel cum ne „spune" pe limba lui că totul este în ordine.

Farkas Janos îi aruncă o privire neîncrezătoare.

În clădirea gării, pe peroane, nici țipenie. Vagoanele, în șiruri lungi, stăteau cuminți, închipuind trenuri bizare, fără locomotive, populînd liniile paralele. Vîntul alunga cîteva hîrtii răzlețe, rătăcite printre roți. Clopotul gării stătea mut. Doar ceasul mare, rotund și alb, cu cifre latine, aninat de un stîlp continua să-și urmeze rostul, deplasîndu-și ritmic limba mare, minut după minut, marcînd scurgerea implacabilă a vieții.

Au pornit în lungul căii ferate, convinși că linia îi va duce, fără greș, spre Leipzig, ori la Dresda, oricum undeva, mai la adăpost decît pe autostradă, unde riscau în orice clipă să fie țintiți de vreo patrulă. Tocmai se sfîrșeau peroanele cînd, pe o linie de manevră, Farkas Janos descoperi o drezină.

— Ce-mi văd ochii ! exclamă entuziasmat. Ne-a răsărit norocul în cale. Hai să călătorim pe roate, continuă el, urcîndu-se repede în micul vehicul.

Dan Barbu ezită puțin însă îl urmă, deși în sinea lui presimțea că folosind un asemenea mijloc de locomoție comiteau o imprudență, deoarece prezența lor devenea evidentă oricărui observator al liniei ferate, indiferent dacă era un soldat terestru sau aviator. Or tocmai acest lucru trebuiau să-l evite. Oricum, au pus repede în mișcare drezina, acționînd roțile cu o pîrghie, ușor de mînuit. Au străbătut așa, nestingheriți, cale de aproape douăzeci de kilometri și totul părea să le surîdă. Farkas Janos cînta fericit și Azorică se lăsa purtat pe platformă, degajat de parcă de cînd lumea numai în drezină călătorise. Calea ferată, mărginită de fagi înalți, făcea acum o curbă largă, mergînd paralel cu rîul Ilm, a cărui vale largă o zăreau din cînd în cînd printre trunchiurile zdravene ale copacilor abia

înfrunziți. Dincolo de curbă bănuiau un pod, căci linia își dezvăluia traseul, spre orizont, pe malul celălalt al apei.

— Oprim aici. Este mai prudent decît să mergem orbește înainte, își sfătui Dan prietenul. Controlăm drumul, apoi pornim în continuare, dacă nimic nu ne împiedică.

Farkas Janos aprobă, luînd-o amîndoi pe jos în investigație. Într-adevăr, la cîteva sute de metri depărtare se zărea bănuitul pod. Însă cum să-l traverseze? Nu se vedea nici un paznic. Dar dacă nemții minaseră calea ferată?

— Am o idee, spuse Farkas Janos, luminîndu-și fruntea. Ducem drezina pînă aproape de pod, observăm ce se mai întîmplă și dacă totu-i în ordine o împingem înainte. Sare în aer, nouă nu ni se întîmplă nimic. Trece dincolo nestingherită, cu atît mai bine. Norocul nostru.

— Bravo, băiete, bună judecată! aprobă Dan Barbu, punînd pe loc planul în aplicare.

Drezina accelerată de cei doi călători alunecă iute, ajutată și de pantă, străbătînd în liniște podul pe întreaga lui lungime. Janos era cît pe ce să slobozească un strigăt de bucurie, dar se abținu la timp, amintindu-și că nu era cazul să se lase pradă entuziasmului necontrolat. A traversat și el cu grijă rîul, calculîndu-și fiecare pas, ajungînd, în sfîrșit, dincolo, urmat de Dan și Azorică ce adulmeca întruna traversele, al căror miros iute de păcură îl făcea să strănute adesea. Soarele își juca strălucirile pe dungile netede de oțel și totul le surîdea înainte, după această încercare prielnică. Se pregăteau tocmai să pornească vehicolul cînd, din dreapta lor, ieși pe negîndite o matahală neagră, ca un diavol.

— Mîinile sus! ordonă autoritar necunoscutul, în americană, trădîndu-și în acest fel naționalitatea. Și pentru a le dovedi că nu glumește, trase imediat în aer un foc din arma automată ce o ținea în mîini.

Azorică se îngrămădi pe loc, speriat, între cei doi prieteni care, uimiți, au ridicat mîinile. Negrul, a cărui față

părea și mai întunecată sub casca largă, mînjită cu noroi, ce-i cădea peste frunte, îi examină curios, izbucnind în rîs.

— Stan și Bran în Germania, hohoti acesta, amuzat de înfățișarea hilară a prizonierilor săi, care semănau cu niște clovni de bîlci.

— Am scăpat din lagăr, nu sîntem nemți ! încercă Dan Barbu să-l lămurească.

Însă negrul nu pricepea o iotă din limba germană pe care o folosise băiatul. Așa că făcîndu-le semn să meargă înaintea lui i-a condus dincolo de liziera perdelei forestiere feroviare.

— Podul nu-i minat, șefule, ăștia doi au dat drumul să treacă peste el o drezină, adăugă soldatul, raportînd superiorului său, un sergent oacheș, cu mustață subțire și scurtă, ascuns într-o viroagă pe malul rîului.

— În ordine, Jo ! îl bătu pe umăr satisfăcut sergentul. Nu ne rămîne decît să predăm pe indivizii tăi iubitului nostru locotenent, cu care știu că te ai ca pisica și șoarecele.

Locotenentul, un flăcău zdravăn cu părul roșcat, ce-i trăda originea sa irlandeză, privi și el la fel de înciudat caraghioșii prizonieri.

— Cine naiba sînteți voi ? îi întrebă într-o germană chinuită, dar oricum de înțeles.

Dan se strădui pe cît putu a se face priceput, povestindu-i rar, pe îndelete, istoria lor. Locotenentul părea totuși neîncrezător și avea dreptate, deoarece nu o dată i se întîmplase să descopere cum tot felul de criminali hitleriști încercau a se strecura prin cercul de foc ce împresura trupele nemțești, dîndu-se drept deținuți evadați din lagărele de concentrare.

— Vă rog să mă credeți ! insistă Dan Barbu. Sînt român, mă numesc Barbu, adăugă el în ultimă instanță.

— Român spui, imediat am să verific aceasta, zise ofițerul, cerînd prin radio să i se facă legătura cu cineva.

Conversația radiofonică a fost lapidară, la sfîrșitul căreia întinse microfonul către prizonierii săi.

— Vorbește aici, românește, comandă el surîzător, așteptîndu-se să-l prindă cu minciuna.

Dan luă microfonul în mînă.

— Nu știu cine sînteți, dar nu pot să-l conving pe domnul locotenent că nu sînt neamț, transmise el, iritat.

— Dă-mi-l pe ofițer ! auzi el în difuzor, tot în românește, o voce baritonală.

— În ordine, Tommy, conchise locotenentul. Peste o jumătate de oră ai prizonierii la tine.

Tommy, un maior chipeș, i-a primit oarecum reținut, ascultînd atent povestirea lui Dan Barbu.

— Îmi place să te cred, zise, mai ales că și familia mea își are originea în Transilvania. Știu de la bunicul și de la tata că transilvănenii sînt oameni dintr-o bucată ! Dar dacă totuși nu-i așa precum spui ? Apoi prietenul dumitale este ungur, deci cetățean al unei țări care se află în război cu noi. Datoria mea de ofițer american ar fi deci să ordon trimiterea voastră în lagăr, cu atît mai mult cu cît purtați uniforma militară a inamicului.

La auzul acestei judecăți, Dan Barbu înlemni cu totul, înfuriat nu atît că nu reușise să-l convingă pe maior, ci pentru faptul că omul care-i expedia din nou în spatele sîrmelor ghimpate era tocmai un român.

— Asta nu se poate ! făcu el, ridicînd tonul. O dau naibii de uniformă. Hainele mele mi-au fost furate de un neamț, adăugă dezbrăcîndu-și vestonul și aruncîndu-l cît colo. Sînt român, iar amîndoi am pătimit pînă acum într-un lagăr hitlerist.

Din mișcarea violentă, brațul drept i se dezgoli pînă la cot, lăsînd să se vadă matricola lui de deținut, tatuată cu tuș vinețiu, încă din ziua cînd trecuse dincolo de porțile închisorii. Maiorul tresări. El știa bine ce însemnau cifrele acelea înțepate pe piele. Erau dovada adevărului, la care sărmanii fugari nu știuseră să apeleze.

Din acel moment, atitudinea ofițerului s-a modificat radical, cei doi fiind transferați pe loc din rîndul *prizonierilor*, în categoria *amicilor*.

Dan Barbu și Farkas Janos, ca și veselul Azorică, au devenit deci oaspeții batalionului. Ba mai mult, înzestrați cu uniforme noi-nouțe, căpătate de la intendență, aveau înfățișarea unor adevărați soldați, dacă nu i-ar fi dat de gol lipsa epoleților, centironului, căștii și însemnelor militare curente. Timp de o săptămînă au rămas împreună cu oamenii maiorului Tommy, călătorind într-un camion uriaș spre fluviul Elba. Coloana infanteriștilor era continuu depășită de șiruri necurmate de tancuri, cazemate de oțel pe șenile, alergînd ordonat înainte, impetuos, ca la paradă. Tanchiștii, goi pînă la brîu, își bronzau trupurile sănătoase la soare, întinși pe corpul masiv al mașinilor militare, calmi și surîzători de parcă nu ar fi mers în întîmpinarea morții, ci într-un scurt voiaj de plăcere, organizat de cine știe ce companie excentrică de turism.

Marșul s-a oprit deodată. Era dimineață. Văzduhul huruia iarăși necurmat, ecou al torentului ucigător revărsat din toate armele. Undeva, nu departe, încleștarea între combatanți devenise dramatică. Maiorul Tommy și-a luat soldații și a pornit cu ei la luptă.

Bătălia se derula greu, cu jertfe numeroase. Dan Barbu și Farkas Janos rămăseseră imediat în spatele liniilor frontului; în preajma autocamionului cu alimente al bucătarului Chester, un indian apatic, cu fața măslinie, ușor cocîrjat, dar zdravăn ca un copac tînăr. Zilele, mai cu seamă nopțile, treceau încet în ploaia de foc și de tunete ce sfîșiau zarea. Aciuați pe lîngă cazanul lui Chester, adăpostit într-un bordei, cei doi prieteni își petreceau timpul ajutîndu-l cu sîrg pe bucătar să pregătească masa pentru soldații aflați în prima linie, sub tirul inamicului, încăpățînat într-o rezistență bezmetică. Doar Azorică vegeta rozînd întruna oase, ascuns sub autocamionul indianului. În sfîrșit, rafalele au început să se rărească, exploziile s-au ostoit

treptat, semn că bătălia atît de dîrză se epuizase. Înfrînți, hitleriștii se retrăgeau spre Elba, căutîndu-și scăparea iluzorie într-un spațiu incert. Chester primise chiar ordin să-și mute cazanele, marmitele și polonicele, destoinicul indian apucîndu-se imediat de împachetat, cînd jee-pul maiorului Tommy stopă în fața bordeiului-bucătărie.

— Domnul comandant vă invită imediat la dînsul ! se adresă șoferul, un soldat subțirel, blond ca paiul de grîu ars în soarele verii, celor doi oaspeți ai batalionului de infanterie.

Dar cum nici Dan Barbu și nici Farkas Janos nu schițau vreun gest că pricepeau cumva despre ce era vorba, nu găsi altceva de cuviință decît să-l ia în brațe pe băiat, urcîndu-l în mașină, spre uimirea prietenului său. După care îl pofti pe Farkas Janos, cu un gest semnificativ să se așeze alături. Azorică se cățără și el, chircindu-se drept în poala stăpînului său. Reprezentația fiind terminată sări la volan dintr-un salt, ca și cum ar fi încălecat cine știe ce bidiviu, pornind pe dată micul autovehicul decapotabil, mai înainte ca pasagerii să-și ia rămas bun de la indianul Chester, ce imperturbabil își vedea mai departe de treabă.

Maiorul Tommy i-a primit cald, ascuzîndu-și sub zîmbetul larg, cuceritor, oboseala nopților aspre, nedormite.

— Am nevoie de voi ! se adresă el lui Dan Barbu. Soldații mei au capturat cîteva persoane care pretind că au fost deținuți în lagărul de concentrare. Însă mutrele lor nu-mi spun altceva decît că mint. Oricum, trebuie să verific cine-mi sînt, continuă el, arătînd spre trei indivizi păziți de o santinelă.

— Formidabil, ce-mi văd ochii ? ! exclamă imediat Farkas Janos. Sînt chiar Obersturmbannführer-ul SS Otto Knüppel, Peitsche călăul și nemernicul de Ciripilă.

Într-adevăr, ei erau, travestiți în hainele de deținuți furate.

— Minte, minte, urlă Peitsche, auzindu-și numele, și se repezi cu ghearele lui de gorilă în gîtul bietului Farkas Janos, care nu se aștepta la un asemenea atac.

— Înapoi, bestie ! strigă santinela, ochindu-l cu pistolul.

Însă monstrul, cuprins de o furie delirantă, continua să-și sugrume victima, prăvălind-o la pămînt, sub privirile îngrozite ale soldaților din jur.

— Oprește-te, criminalule ! ordonă maiorul, pocnindu-l cu cizma peste mîini, în timp ce Azorică, mîrîind întărîtat, smulgea cu dinții lui ascuțiți fîșii din pantalonii dementului.

Cuprins de un spasm, Peitsche s-a ridicat deodată eliberîndu-l pe sărmanul Janos, cu fața învinețită, începînd să alerge tîmp, tîrînd după el pe neînfricatul cățel care-și ținea colții încleștați de hainele lui.

— Stai ! a răcnit santinela.

Dar Peitsche fugea înainte spre liziera unei pădurici. Trei detunături scurte l-au plesnit în plin. Ridicînd brațele ca și cum ar fi vrut să se agațe de cer, asasinul s-a prăbușit lat, sfîrșindu-și, precum merita, odioasa-i viață. Azorică, speriat, chelălăi puțin, căutîndu-și repede adăpost lîngă Dan, care-l luă în brațe și-l mîngîie drăgăstos pe spate.

Maiorul Tommy era edificat acum pe deplin cu cine avea de-a face, nerămînîndu-i altceva de făcut decît să trimită la tribunalul militar pe criminalii capturați, spre a da socoteală de faptele lor abominabile. Arogantul Knüppel, împins de santinele, plecă prăbușit, urmat de hidosul Karl-Ciripilă, cu capul lui mic, rotund, ce lucea ca o bilă de biliard.

— Sînt nevinovat ! îndrăzni să protesteze Knüppel, într-un ultim efort de a-și salva pielea. N-am făcut altceva decît să execut ordinele superiorilor !

— Canalie ! îl apostrofă Farkas Janos, ce-și revenise după șocul impactului cu Peitsche.

Peste cîmpul sfîrtecat de bombe, presărat cu epavele tancurilor și tunuri cu țevile sparte se lăsase o liniște gravă. Părea că pacea mîngîia firea, prea îndelung chinuită și umilită. Sigur, ea nu era departe, cu toții o simțeau în inimi, însă cîți oameni tineri aveau să fie jertfă, pentru a salva liniștea și libertatea lumii ? Și cîți dintre supraviețuitorii acestui cataclism mondial se vor mai gîndi apoi că tihna lor se datora gestului altruist al eroilor căzuți pe cîmpul de luptă ?

Maiorul Tommy reflecta adesea la aceste adevăruri, încercînd să-și limpezească sentimentele contradictorii care-l frămîntau. Acum, față în față cu asasinii, el avea revelația necesității luptei generoase pentru salvgardarea dreptății, argument suprem al demnității ființei umane. Din meditația sa îl trezi un transmisionist, înmînîndu-i o bucată de hîrtie pe care notase, cu litere mari, un text scurt. Maiorul citi atent, apoi potrivindu-și degetele pe buze fluieră ascuțit, ca pădurarii în codri, uitîndu-și gradul și titlul de comandant.

— Băieți, spuse el imediat, fluturînd deasupra capului petecul alb de hîrtie, adresîndu-se soldaților săi care-l urmăreau atenți și oarecum nedumeriți. Acum o oră, patrula locotenentului Robertson a făcut joncțiunea pe podul de la Torgau cu militarii sovietici, conduși de locotenentul Selvașko, silabisi el numele rusesc, în uralele soldaților săi, care începură să se agite entuziasmați ca la un spectacol popular.

Dan Barbu și Farkas Janos, lămuriți de maior, luau și ei parte la veselia generală, cîntînd în gura mare un marș al libertății învățat în lagăr.

— Domnule maior, faceți-ne încă un bine ! îl rugă Dan Barbu pe comandant, cînd spiritele se mai potoliră. Acum cînd nemții s-au predat, lăsați-ne să trecem Elba, la sovietici. Ei ne vor ajuta spre a ajunge mai repede acasă. Sînt sigur.

Maiorul se gîndi puțin.

— Voia voastră, dragii mei. Ah, ce n-aș da să pot pleca și eu spre casă, așa cum vreți voi să faceți. Contați pe mine. Am să vă ajut.

Chiar el se urcă la volanul jeep-ului, cu care-i conduse pe cei doi prieteni pînă la podul de la Torgau.

Peste fluviu, în pădurícea rară, ascunse sub frunzișul crud, primăvăratic al arborilor înalți, cîteva tancuri burduhănoase, purtînd pe turele steaua roșie, așteptau cumînți, înconjurate de soldați cu pelerine largi, verzi-cafenii, preocupați și gravi. Două drapele mari, unul sovietic, celălalt american, străjuiau unduind larg pe un stîlp de telefon, țintuite acolo de transmisioniștii entuziaști. Era, în acel petec de Europă eliberată, o atmosferă senină, aproape nefirească, după clocotul luptei abia stinse.

Pe marginea șoselei, o droaie de infanteriști americani, deșirați, sporovăiau mereu, încercînd a se înțelege, cu niște geniști gruzini, mustăcioși, buimăciți de volubilitatea aliaților lor.

— Eu... Mike ! se recomanda un sergent tuciuriu, împungîndu-și pieptul cu degetul, stîrnind o veselie nebună cu mutra lui caraghioasă.

Jeep-ul maiorului, apărut pe negîndite, întrerupse brusc colocviul pantomimic soldățesc. Lunganii americani deveniseră sobri, salutîndu-și disciplinați superiorul, Tommy răspunzîndu-le degajat, printr-un gest pe jumătate civil.

— Băieții aceștia trebuie să treacă dincolo ! spuse Tommy autoritar, făcînd semn lui Dan Barbu să coboare.

— O.K. ! încuviință sergentul, repezindu-se să-l sprijine pe Janos, ocupat să-și tragă picioarele de sub bancheta șoferului.

Tommy, Dan Barbu și Farkas Janos s-au despărțit frățește, îmbrățișîndu-se.

— Să săruți pămîntul Transilvaniei și pentru mine, Dane ! spuse Tommy emoționat, privind pe cei doi tineri

care se îndepărtau cu Azorică vesel după ei, călcînd apăsat pe betonul lucios al șoselei, întinsă drept ca un deget arătător spre sud-est.

După care maiorul porni înapoi la ai săi, ambalînd cît putea motorul mașinei sale, stăpînindu-și astfel sentimentele.

CAPITOLUL 9

Amurgea. Nori violacei se adunau, închipuind cete imense de uriași și animale mute, fabuloase, îngrămădite haotic, acolo sus, în procesiuni largi, de coșmar. Vîntul se iscă aspru avertizînd cu suflarea lui schimbarea vremii, dealtfel capricioasă în acea primăvară de jar. Dan Barbu și Farkas Janos mergeau înainte zgribuliți, împiedicîndu-se de Azorică, mereu cu botul umed în aer, adulmecînd doar el știa ce, mai năucit ca niciodată, or poate curios să afle ce-l putea aștepta încă, după atîtea întîmplări nemaipomenite prin care trecuse în ultimul timp. Înfrigurați s-au adăpostit într-o stație de benzină, părăsită, rămînînd acolo peste noapte, fără ca nici un eveniment să se petreacă. Domnea pretutindeni o liniște suspectă. Exploziile și pocnetele armelor, ce le deveniseră de mult familiare, se auzeau rar și foarte departe, ca un ecou. Băieții erau convinși că războiul se sfîrșise, de vreme ce americanii și rușii, cum spunea Janos, se întîlniseră. Desigur se înșelau, deoarece calmul aparent din zona pe care ei o străbăteau se datora unor manevre tactice militare ale trupelor eliberatoare, care, desfășurînd un marș fulgerător, închiseseră într-un triunghi de foc trupele hitleriste retrase spre

Elba. Nemții se îngrămădeau dezordonat, undeva spre nord-est, dar șansa ieșirii din încercuire era de mult pierdută, armata lui Hitler, el însuși împresurat la Berlin, trăind ultimele sale zvîrcoliri. Însă Dan Barbu și Farkas Janos nu aveau cum să știe toate aceste amănunte ale desfășurării ultimului act al conflagrației. Și chiar dacă, prin imposibil, le-ar fi cunoscut, ei tot ar fi mers înainte, spre casă, înfruntînd orice pericol.

În fine, cei doi prieteni își vedeau de treburi, ținînd întruna direcția Dresda, pe drumuri pustii, într-adins alese, conformîndu-se totuși cu sfințenie indicatoarelor rutiere. Ziua, ocolind orice localitate, mărșăluiau fără întrerupere, cu excepția momentelor în care apăreau cîrdurile de aeroplane grele, ce-și căutau drum către obiectivele din Berlinul scuturat teribil de bombe. Atunci se aruncau din prudență la pămînt, urmărind avioanele strălucitoare, care făceau să trepideze văzduhul cu zgomotul asurzitor al miilor de motoare. Azorică, neînțelegînd nimic din cele ce se petreceau, mărea vacarmul cu urletele sale prelungi, sîcîitoare, pînă ce firea se liniștea cu totul. După care plecau iarăși, mergînd întins, spre a recupera timpul pierdut. Noaptea și-o petreceau prin case părăsite, sau adăposturi de vite, dormind cum puteau.

Drumeția lor nu era deci o excursie, cu atît mai mult cu cît pericole dintre cele mai cumplite îi pîndeau la tot pasul. Se temeau de hitleriști, de oricare om, deoarece puteau ei să știe cine și ce doreau necunoscuții? Cel mai cumplit sufereau însă de foame, fiindcă în dezordinea care domnea pretutindeni — a găsi alimente devenise aproape o imposibilitate, cu atît mai mult cu cît nici cu gîndul nu îndrăzneau să intre în cîte un sat spre a cere de mîncare. Desigur, ar fi avut o șansă să întîlnească poate un țăran milos, gata să-i ajute cu un codru de pîine, însă ei nu voiau să riște. Spre norocul lor, cel ce i-a scos din impas a fost Azorică. Indiscret cum era, năzdrăvanul cățeluș își băga boticul pretutindeni, adulmecînd întruna numai el știa ce.

Așa a descoperit, într-o dimineață, cînd soarele întîrzia să se ridice pe de-a-ntregul în înaltul cerului, un coș prăpădit, de nuiele, uitat într-o magazie veche. Bucuros de ispravă, Azorică a lătrat ascuțit de trei ori, alergînd apoi victorios spre Dan Barbu, oarecum nedumerit de veselia spontană a micului său prieten.

— Hei, amice, ia să vedem noi ce se întîmplă acolo ! spuse Dan, curios, îndreptîndu-se imediat spre magazie. Azorică l-a condus fără greș, astfel încît nu i-a fost deloc greu să observe panerul din fundul magaziei.

— Cartofi, am găsit cartofi ! exclamă surescitat la gîndul unui prînz copios.

Farkas Janos, care încă moțăia între baloții de paie din grajdul unde-și căutaseră culcuș, sări drept în picioare, alergînd imediat, înfrigurat, spre a se convinge că totul era aievea, bănuind vreo șotie în spatele acestui anunț de-a dreptul senzațional.

— Într-adevăr, cartofi ! mormăi liniștindu-se, făcînd în același timp o mutră într-atît de caraghioasă, încît Dan Barbu, privindu-l, izbucni în rîs.

— Cartofi, cartofi, dar cum îi vom mînca, băiatule ? Te-ai gîndit ?

— Îi facem pireu ! hotărî Farkas Janos, foarte serios.

— Halal bucătar mai ești ! Ca să prepari mîncarea asta, dragul meu, să știi de la mine că-ți trebuie mai întîi o oală, în care să fierbi cartofi, apoi puțin unt sau lapte și, dacă vrei, sare. Le avem noi pe toate ?

Farkas Janos se scărpină pe scăfîrlie, încurcat.

— Hm, ai dreptate ! încuviință pe loc. Atunci îi coacem. Sînt buni și așa.

— Firește, doar că-mi spui tu cum vom proceda ? Vezi vreun cuptor încins pe undeva ? Hai ?

— Sigur, nu o să-i înfulecăm cruzi, asta nu se poate deoarece ne otrăvim ! izbucni derutat și totodată înfuriat Farkas Janos.

Dan Barbu rămase calm, începînd să cerceteze cu atenție pietrișul întins prin magazie, ce ținea loc de pardoseală.

— Ai pierdut ceva ? întrebă ciudos Farkas Janos, urmărindu-l întruna.

— N-am rătăcit nimic, și totuși am găsit, spuse Dan Barbu, cu un surîs înflorit pe obraz, ținînd în palmă o piatră maronie. Iată, cu asta vom coace cartofii.

— Glumești, nouă ne trebuie foc și tu umbli după bolovani...

— Află că bolovanul acesta, cum îi spui tu, este năzdrăvan, amice. Se cheamă cremene.

— Cre-me-ne ! silabisi Farkas Janos, mișcîndu-și buzele, într-un efort ilar. Ce denumire ciudată ! Și ce vei face cu ea ?

— Stai numai cîteva minute și vei vedea ce se poate ! continuă Dan Barbu, făcîndu-l și mai curios.

După care, cotrobăind prin vechiturile îngrămădite în magazie, reuși să găsească o bucată de oțel cu care, ciocnind cremenea, izbuti să scoată scîntei lungi.

— Măi să fie, o astfel de scamatorie n-am mai văzut. Parcă ai aprinde un chibrit. Tii, dar mare meșter mai ești ! Acum am înțeles. O să facem un foculeț pe cinste și, pe jar, vom coace cartofii.

Dan Barbu îl aprobă, adunînd în curte bucăți de lemn uscate așezîndu-le cruciș, spre a se aprinde mai lesne într-o vatră improvizată. După care, scăpărînd întruna cremenea sfirși prin a da foc cîtorva cîrpe. Treaba era ca și făcută, deoarece curînd vîlvătăi roșiatice au cuprins apoi și lemnele.

A fost un prînz pe cinste, din care s-a ospătat, bineînțeles, și Azorică, devenit eroul zilei.

— Acum, cînd ne-am hrănit atît de bine, pot să te întreb ceva ? reîncepu dialogul Farkas Janos.

— Auzi întrebare ? ! Bineînțeles !

— Trebușoara aceea cu piatra de aprins ai deprins-o de la careva ?

Dan Barbu rîse uşurel.

— Ca să fiu sincer, treaba aceasta am învăţat-o de la tata. Însă, prietene, invenţia nu era a lui, căci oricare ţăran din Transilvania o ştie din bătrîni. Cum crezi tu că făceau focul străbunii noştri ? Pe vremea lor nu existau nici chibrite, nici hîrtie şi nici petrol la găzărie, ca acum.

— Am ajuns ca vai de noi din cauza afurisitului acesta de război ! se mînie Farkas Janos, ocărîndu-i apoi pe hitlerişti.

— Aici nu te contrazic. Însă am mai învăţat de la tata că, dacă ai parte de nenorocire, nu trebuie sub nici un chip să te laşi pradă deznădejdii. Aşa că avem nevoie de curaj, prietene. Fără aceasta niciodată nu m-aş fi hotărît să plec în căutarea mizerabilului de Niks Aladar. Am să dau eu de el, pînă la urmă.

— Nici îndoială, zise convins Farkas Janos.

Era vremea plecării mai departe. Şoseaua îi aştepta pustie ca întotdeauna şi ei, cei doi prieteni, însoţiţi de jucăuşul Azorică au grăbit pasul, spre a recupera din timp.

— Am impresia că nu prea ţinem direcţia, îşi dădu părerea Farkas Janos, remarcînd lipsa indicatoarelor instalate de regulă cu multă meticulozitate, de-a lungul drumului.

El nu ştia, de fapt, că pe o asemenea rută lăturalnică, utilizată îndeobşte de săteni la transportul utilajelor agricole pe cîmp, nimeni nu se gîndea să pună semne de circulaţie şi cu atît mai mult pancarte pentru orientarea călătorilor, fiecare localnic orientîndu-se cu uşurinţă.

— Cred că mergem bine ! răspunse Dan Barbu, după o scurtă ezitare.

— De unde ai tras această concluzie, băiete, doar nu ai o busolă în cap ? !

— Află că am.

— Ia mai lasă-te de şotii ! Vrei să te şi cred ?

— Ba să ştii că ţin direcţia după capul meu.

— Atunci spune-mi spre ce punct cardinal ne îndreptăm.

— Spre est, spuse fără șovăire Dan Barbu.

— Asta-i bună ! Cum poți tu să afirmi așa ceva ? Dacă n-ar fi nori și s-ar zări soarele, te-aș fi crezut, căci știe toată lumea că acesta, cînd răsare, arată estul, iar cînd apune indică vestul. Apoi dacă vrei să cunoști încotro vine nordul, n-ai decît să te așezi cu fața la răsărit și în stînga ta va fi direcția căutată.

— Mai sînt și alte semne. De pildă, toate altarele catedralelor au orientare spre răsărit, iar mușchiul de pe scoarța copacilor arată nordul. Îmi vei spune că nu vezi nici un copac și nici o biserică prin preajmă. Prea bine. Dar îți voi răspunde că azi-noapte, cînd cerul era senin, eu ți-am arătat stelele numite Carul mic, acolo, sus, deasupra capului nostru, iar în capul „oiștii" strălucea un astru. Aceea era Steaua polară, care arată întotdeauna nordul. După ea s-au orientat întotdeauna călătorii pe uscat și marinarii. Prin urmare nu mi-a fost greu să-mi dau seama că șoseaua noastră merge drept spre răsărit.

— Tare deștept mai ești ! Ai să-mi zici că și acestea tot de la tatăl tău le-ai deprins.

— Bineînțeles. Ca să te conving am să-ți spun o poveste auzită de asemenea de la el.

— Te ascult.

— Odată, de mult, începu Dan Barbu, pe vremea cînd românii se luptau cu turcii, mai mulți oșteni au căzut prinși în război și ienicerii i-au dus robi la Istambul. Au stat ei acolo cît au stat, chibzuind cum să scape din robie, pînă cînd unuia i-a venit gîndul cel bun. Adică să fugă atunci cînd turcii își făceau rugăciunea, căci ei nu ar fi îndrăznit nici în ruptul capului să alerge tocmai atunci după fugari, temîndu-se de pedeapsa lui Alah. Zis și făcut. Ziua se ascundeau pe unde nimereau, iar noaptea porneau la drum spre casă. Nu întrebau pe nimeni încotro să o ia, de frică să nu-i afle careva că sînt robi fugari.

— Dar cum știau încotro să o apuce ?

— Nu mă întrerupe, omule, cu nerăbdarea ta ! Românii cunosc din bătrîni să se orienteze noaptea după Carul mic, dar și după dîra aceea alburie care se vede pe cerul limpede și i se spune „Drumul robilor". Poate că așa au numit-o strămoșii mei după povestea care ți-am istorisit-o.

A cincea zi, o întîmplare îi puse în stare de alarmă. Tocmai ieșeau dintr-o pădure cînd, în fața lor, le apăru un convoi lung de vehicule. Erau nemți, lesne de recunoscut, după camioanele lor cenușii, mîzgălite cu crucile albe, din linii frînte. Uimiți de o asemenea apariție s-au ascuns degrabă în dosul unui tufiș, de unde puteau observa în voie pe hitleriști, fără ca aceștia să-i descopere.

— Am încurcat-o ! spuse Farkas Janos, după un timp. Unde om fi ajuns ?

— Am o idee, zise Dan. Privește pe deal. Vezi o casă ?

— Mda. Și ce-i cu asta ?

— Hai să ne adăpostim acolo și să așteptăm ca nemții să se îndepărteze.

— Dar dacă gospodarii ne zăresc ?

— Sînt sigur că au fugit.

Farkas Janos a fost imediat de acord cu planul, pe care-l găsi foarte rezonabil, strecurîndu-se amîndoi imediat într-acolo, cu mare grijă, printre tufișuri, prin șanțuri, atenți să nu dea ochi cu vreun hitlerist. Istoviți, uzi leoarcă de transpirație, iată-i pînă la urmă ajunși la țintă.

Era o fermă veche, o clădire țărănească tipic nemțească, cu acoperiș înnegrit de vreme.

Așa cum bănuiau, nu se afla nimeni acolo. Gospodarii își luaseră lucrurile mai de preț și vitele, lăsînd vraiște totul.

S-au ascuns printre baloții de fîn depozitați în podul masiv al grajdului, o clădire zdravănă din cărămidă, amenajîndu-și un fel de încăpere discret camuflată.

— Eu îl duc pe Azorică jos, hotărî Dan Barbu, după ce și-au încropit culcușul. O să stea în curte de pază și astfel vom fi avertizați dacă se va apropia vreun pericol.

— Într-adevăr bună idee ! Lătrăturile lui ne vor pune în gardă, oricum. Ah, ce mai glăscior are dumnealui, drăguțul, glumi Farkas Janos, scărpinînd puțin pieptul cățelului care se răzgîia, tolănindu-se cu labele în sus, pe podea, gemînd ușurel, satisfăcut.

Azorică se simțea în largul lui, alergînd prin ograda goală, pufăind întruna, băgîndu-și nasul prin toate cotloanele. Lătra și sărea jucăuș, ca o minge, fără a-i păsa de nimic. Ei îl priveau amuzați, din gura podului, bucurîndu-se de spectacolul acela caraghios pe care-l oferea micul lor prieten patruped.

Joaca s-a întrerupt deodată. Azorică a stat locului, cu urechile ciulite, ceea ce era semn sigur că se petrece ceva, or că un străin dădea tîrcoale prin apropiere. Se uita întruna spre poarta larg deschisă, fugea într-acolo; se oprea mîrîind și iarăși venea în mijlocul curții largi, pavată cu bolovani rotunzi, ca să hămăie ascuțit.

Farkas Janos coborî iute pe treptele scării de metal, să vadă ce se întîmplă acolo jos, fără a lua în seamă avertismentele lui Dan, care — prudent — stătea în ușa podului.

— Un iepure, asta era ! presupuse Farkas Janos, izbucnind într-un rîs nebun. Mare prost mai ești, Azorică ! certă el cățelul care continua să rămînă burzuluit. Ce mai vrei, zăpăcitule, acum ? Pentru care motiv latri ca un nătărău ?

Azorică deveni și mai furios, repezindu-se din nou la poartă.

— Vino aici, stai cuminte ! încercă Farkas Janos să-l potolească, crezînd că bănuitul iepure încă se ascunde prin apropiere.

Ciinele însă nu era atîtat de vreun urecheat. Realiză cauza agitației lui atunci cînd în curtea fermei intră un

puștan blond, tuns scurt, îmbrăcat cu o tunică militară, ținînd amenințător un pistol automat.

— Mîinile sus ! țipă acesta pițigăiat.

Farkas Janos făcu precum i se ordonase, dîndu-și seama că tembelul din fața lui, un neisprăvit de vreo treisprezece ani, era în stare să-l împuște, după felul răutăcios în care îl privea.

— Ești american ? Spune repede ! întrebă strident individul apărut pe nepusă masă.

Cum nu primi nici un răspuns, ceea ce îl enervă nespus, intrusul făcu să iasă din țeava armei două gloanțe, țiuite pe deasupra capului lui Janos, gest care vroia să însemne, evident, că nu era deloc dispus să fie înfruntat.

— Sînt ungur și te rog nu te mai fîțîi cu pistolul acela... preciză el în nemțeasca lui aproximativă învățată în lagăr.

— Aha, mă înveți tu pe mine ce să fac ? N-am încredere în unguri și cu atît mai mult într-unul în haine americane. Lasă că știu eu cam cine-mi ești. Un parașutist sabotor, fără îndoială. Treci înainte, te duc eu unde trebuie, spionule !... adăugă imberbul, lovind cu țeava pistolului automat pe Farkas Janos, care nevoit se lăsă împins spre poartă.

Dar jocul nu se desfășură așa cum îl hotărîse arțăgosul puștan. El nu văzuse pe Dan Barbu care, martor al întîmplării, coborîse ca o umbră, furișîndu-se fără zgomot, în așa fel încît să aibă o poziție cît mai favorabilă, cu intenția de a-și salva prietenul.

Lipit de peretele grajdului, ascuns după colțul clădirii, înarmat doar cu o coadă de lopată, Dan Barbu aștepta încordat. Auzea pașii celor doi apropiindu-se, distingînd limpede mersul șovăitor al tovarășului său de cel îndesat al atacatorului. Veneau direct spre el, îi simțea sosind și iată-l pe Farkas Janos trecînd drept prin fața lui, ușor surprins observîndu-l, dar fără a se trăda. Dimpotrivă, inspirat, se prefăcu a se împiedica aruncîndu-se cît era de lung pe caldarîmul curții, într-o mișcare atît de neașteptată,

încît fanaticul lui paznic nici nu avu vreme să-și dea seama că el însuși căzuse într-o cursă. În secunda următoare, Dan Barbu ieși din ascunzătoare și-l păli peste ceafă, prăbușindu-l. Pistolul automat se rostogoli departe și Farkas Janos, sărind imediat în picioare, intră fără dificultate în posesia armei.

— Ia ascultă, mucosule, să nu încerci să fugi că te ia aghiuță ! îl amenință în limba sa Farkas Janos, stăpîn pe situație, în timp ce Dan Barbu lega mîinile netrebnicului cu o bucată de sîrmă.

L-au obligat să se urce în culcușul din pod, așezîndu-l între ei, spre a fi siguri că nu încearcă să evadeze.

— Cum te cheamă ? îl chestionă Dan Barbu, curios să afle cine era smintitul cu părul spălăcit care-i examina cu ură încă nedezmeticit de întorsătura situației ce-l transformase acum pe el în prizonier.

— Voi doi o să sfîrșiți atîrnați de spînzurătoare, am eu grijă de asta ! mîrîi obraznic țîngăul, ocolind întrebarea.

— Aha, faci pe deșteptul, pui de năpîrcă, izbucni Farkas Janos, care nu uitase deloc clipele de groază prin care trecuse nu cu mult înainte, pocnindu-i două palme răsunătoare peste obraz, ca să-l potolească.

Admonestarea a avut un efect de-a dreptul miraculos. Hitleristul începu să plîngă, scuturîndu-și trupul, cuprins parcă de frisoane. După care s-a liniștit, blînd ca un mielușel.

— Uite-așa-mi placi, puiule ! reluă Farkas Janos. Cum te cheamă, deci, băiețaș ?

— Hans ! răspunse în fine acesta cu jumătate de gură.

— Măi, măi ! Dar tu n-ai familie, n-ai părinți ? Umbli haimana și împuști oamenii ?

— Nu vă privește și refuz să răspund. Sînt prizonierul vostru și doar atît. Ce mai vreți de la mine ?

— Aaa, iar începi ? Vezi că schimb foaia !... se necăji amenințîndu-l cu palma dojenitor. Spune repede ce cauți aici !

Tonul hotărît al lui Farkas Janos îl convinse pe puștan să vorbească limpede și respectuos.

— Herr profesor Antonius ne-a trimis pe toți băieții să-i omorîm pe ruși.

Cei doi prieteni izbucniră în hohote, auzind o asemenea absurditate.

— Uite la ei, făcu Farkas Janos, abia stăpînindu-și rîsul. Păi bine, țîcă, tu îți închipui că rușii ăștia care l-au înfundat pe Hitler al tău se sperie de niște mucoși ? Herr profesor al vostru trebuie să fie un tembel.

— Este directorul orfelinatului, îl scuză Hans.

— Tot tembel rămîne ! interveni Dan Barbu, cuprins de astă dată de tristețe auzind răspunsul.

Au continuat discuția pînă tîrziu, Dan Barbu și Farkas Janos convingîndu-se cît de mult putea fanatismul să întunece mintea unor oameni. Într-atît încît ura lor să-i facă fiare. Jalnica imagine a acelui puștan cu părul spălăcit le provoca un sentiment de oroare, dar și de milă, deoarece își dădeau bine seama că gîndirea îi era alterată de domnul Antonius și de alții ca el.

O pală de vînt rece izbi cu zgomot acoperișul clădirii, năvălind în interior prin ușa întredeschisă a podului. Dan Barbu se înghesui în baloții de fîn, căutîndu-și un adăpost mai bun, învelindu-se totodată cu mantaua lui cazonă care-i servea noaptea de plapumă. Janos îl imită.

— Parcă vine iarna din nou ! bombăni acesta, căznindu-se să-și acopere prizonierul cu o bucată de prelată veche, răpănoasă, ce servise pesemne la transportul nutrețului.

Dan Barbu îl urmărea tăcut, socotind în mintea lui că nesuferitul de Hans nu merita cîtuși de puțin o asemenea atenție.

— Oare în ce zi sîntem astăzi ? continuă Farkas Janos, ascultînd șuierul vijeliei. De cînd ne aflăm pe drumuri am pierdut șirul calendarului.

Dan Barbu socoti pe degete.

— Cred că mîine-i întîi mai.

— Ia te uită cum se scurge vremea. Și războiul blestemat tot nu s-a sfîrșit. Mă întreb cît or să mai reziste hitleriștii ?

De fapt zilele acestora erau numărate. Chiar atunci, în acea amiază de 30 aprilie 1945, după ce soldații sovietici împlîntaseră pe Reichstag, în centrul Berlinului, drapelul roșu, Hitler își pusese capăt zilelor, încercuit în bunkerul său, ieșind din istorie în mod laș, pe ușa din dos, evitînd a fi tras la răspundere în viață pentru uriașa crimă comisă împotriva umanității. Batalioanele de asalt pregăteau bătălia finală, așteptînd semnalul luptei. Peste întreaga Germanie, ca într-un consens misterios, pogorîse liniștea. Era liniștea agoniei. Nu mai răbufnea nici o explozie, nu mai pocnea nici o pușcă. Totul plutea într-o tăcere gravă, apăsătoare.

Noaptea s-a instalat încet cuprinzînd cîmpurile rupte de plugul necruțător al războiului, învăluind ruinele orașelor încă fumegînde.

Ambii prieteni și prizonierul lor tremurau de frig. Le era și foame. Însă oboseala îi făcea să nu mai simtă toate acestea, trupurile fiindu-le amorțite. Au ațipit curînd, îngrămădiți, sforăind toți trei îngrozitor, dar aceasta nu i-a împiedicat să doarmă fără vise pînă în zori.

Primul s-a trezit Farkas Janos și cel dintîi gest al său a fost să pipăie pistolul automat, așezat lîngă el. Se liniști găsindu-l acolo. Dealtfel nici nu avea cine să i-l ia, deoarece Hans, așa legat de mîini cum era, nu putea acționa în nici un fel. Se dovedi în plus că era și somnoros, într-atît încît cei doi prieteni au trebuit să-l tragă de urechi spre a se dezmetici cît de cît.

— Gata, plecăm ! În picioare, ordonă Farkas Janos, categoric, ajutîndu-și prizonierul să se ridice.

Hans se schimonosi, arătîndu-și mîinile legate.

— Mă dor tare, dezlegați-mă, vă implor, n-am să fug, promit, se văicări el.

Mutra plîngăreață, bleagă, de învins a acestuia l-a înduioșat pe Dan Barbu care, fără să-și consulte prietenul, cum făcea de obicei, împins de un sentiment de milă, i-a eliberat mîinile. Hans a rînjit cu toți dinții, frecîndu-și palmele îndelung și nimic nu trăda intențiile sale perfide, răzbunătoare, ce avea să le pună mai tîrziu în practică.

Așadar, prietenii, avînd înainte pe Hans, au pornit la drum întovărășiți de Azorică, bucuros că-și revede stăpînii, după noaptea petrecută solitar ca paznic. Și-au luat rămas-bun cu privirea de la ferma care-i găzduise, ieșind pe poartă, spre a mărșălui vioi din nou înainte, către Dresda. Drumul de țară, așternut cu prundiș bine bătătorit, aluneca printre colinele line, de un verde blînd, strălucind moale în lumina albă, difuză. Norii stăteau șterși, nemișcați, ca un înveliș de vată. Era rece afară, în acea dimineață de început de mai, dar drumeții, mergînd în pas cadențat, nu mai luau în seamă pișcătura vîntului ce se domolea, dealtfel. Dan Barbu și Janos Farkas evitau într-anume să pătrundă spre autostrada, ce o bănuiau ticsită de soldații nemți în retragere și de lungile convoaie de refugiați, cu calabalîcul lor pestriț, încurcate printre coloanele militare. Nu le era greu să reușească, deoarece ordinea nemțească proverbială era prezentă la orice răscruce, indicatoarele rutiere permițînd o orientare fără greș, chiar pentru un trecător absolut ignorant în materie de geografie. Cei doi prieteni mergeau deci mereu, paralel cu șoseaua principală, pe drumuri sătești înguste, mărginite de copaci, ce delimitau ogoarele, arareori făcînd popasuri. Atmosfera calmă, primăvăratecă, de excursie, s-a tulburat brusc, spre amiază. Cerul a început a vibra, mai întîi ca o reverberație, apoi din ce în ce mai puternic, sfîrșind prin a bubui asurzitor, sub frămîntarea escadrilelor de bombardament care evoluau, într-un dans amețitor, purtînd cu ele încărcături nimicitoare. Se îndreptau spre Dresda, ori spre

Berlin, sau cine știe în ce parte, nici unul nu putea înțelege, căci roiurile de mașini zburătoare treceau pe deasupra norilor. Și pămîntul tremura ușor sub tălpi, zguduit de exploziile infernale, ale căror ecouri înfundate răzbăteau pînă departe. Înfricoșați s-au pitulat în tufișurile rare din preajma drumului, ocrotiți sub coama colinelor și pîlcurilor de copaci cu mugurii plesnind, ce-și cereau dreptul la viață, fără a lua în seamă urgia omenească. Dan și Janos nu bănuiau că erau martorii ultimului asalt asupra trupelor hitleriste și nici că, atunci chiar, trupele sovietice și aliate, primind ordinul „foc cu tot armamentul", ieșeau la luptă spre a da hitleriștilor lovitura de grație. Mii și mii de proiectile se revărsau pustiitoare peste ultimele puncte de rezistență ale hitleriștilor. Loviturile de foc se succedau într-o cadență necurmată, transformînd Berlinul într-un morman de ruine, scurmate, vînturate, spulberate de alte și alte explozii. Vuietul ofensivei era general, acoperind întreaga Germanie, cîtă rămăsese ea neeliberată.

— Așa ceva n-am mai auzit, spuse Farkas Janos, cu fața alungită de uimire, privind mereu în sus, ca și cum ar fi vrut să pătrundă cu privirea printre norii tunători. Rușii cred că le trag o bătaie de pomină acolo la Dresda, sau la Berlin.

Hans îi privi cu ură, scăpînd o grimasă involuntară.

Dan reflectă.

— Cine știe dacă mugetul bătăliei vine dintr-acolo? Tare mi-e teamă să nu se întindă luptele spre noi. Ce ne facem dacă ne surprinde frontul aici pe cîmp?

— Ai dreptate. La asta nu m-a dus capul. Poate mai bine ar fi fost dacă rămîneam la ferma aceea.

— Prea tîrziu. O soluție ar fi să ne adăpostim în comuna cea mai apropiată. Dar naiba cunoaște împrejurimile pe aici. Poate tu, Hans, ai putea să ne spui cîte ceva.

Pușianul nu răspunse.

— Hei, ai amuțit? îl apostrofă Janos. Sau vrei să murim aici, ca șobolanii?

Hans tăcea în continuare, socotind în timpul acesta că situația începea să-i fie favorabilă deoarece, oricum trupele germane, în retragere, vor sosi primele. Iar el, bineînțeles, va fi eliberat. Pe cînd, lăsîndu-se dus într-un sat, risca să rămînă în continuare prizonier. Căută deci să capete timp, plămădind rapid subterfugii, cînd observă pistolul automat lăsat neglijent de Farkas Janos chiar lîngă el. Realiză într-o fracțiune situația. Aruncîndu-se instantaneu, prinse arma, fără dificultate.

— Acum sînteți ai mei, nenorociților! S-a terminat cu voi. Nu mai scăpați! strigă surescitat, printre dinți. Drepți și înainte marș, spionilor, ordonă hitleristul redevenind violent.

Prietenii, înțelegînd că șansa trecuse de partea „inamicului", s-au supus ridicîndu-se din tufiș spre a executa voința smintitului, care-i amenința. Azorică, necăjit și el, dintr-un instinct ce nu-l trăda, mergea alături, cu coada între picioare, fără a întoarce capul. Preț de o jumătate de oră au continuat astfel să țină drumul, ocolit printre brazdele neînsămînțate, intrînd în cele din urmă într-o pădure deasă, întunecată. Hans îi îndemnă, sigur de sine, să nu se oprească, cunoscînd că dincolo de codru, în vale, se afla un sat, unde spera să găsească trupele hitleriste. Dar proiectele sale se dovediră deșarte, căci, mai înainte să prindă de veste, din desiș ieșiră doi pistolari sovietici.

— Stai, mîinile sus! ordonă unul dintre aceștia cu steluțe pe epoleți.

Hans se întoarse fulgerător, începînd să tragă ca un bezmetic asupra soldaților iviți atît de neașteptat, în timp ce Dan Barbu și Farkas Janos se aruncară la pămînt. Însă gloanțele fanaticului hitlerist nu și-au atins ținta. Ba, mai mult, pistolul automat îi zbură violent din mînă, plesnit de o rafală bine țintită a gradatului care-l somase cu cîteva clipe înainte.

— Nu mă ucideți, sînt tînăr, vreau să trăiesc ! se smiorcăi el, văzîndu-se astfel dezarmat, tîrîndu-se în genunchi cu mîinile ridicate.

Gradatul se apropie, îl examină în silă și-i trase cu năduf un picior în fund.

— Scîrbă ! zise el, scuipînd cu dispreț, ridicîndu-l de guler.

— Iertare, iertare ! se văicărea Hans a cărui aroganță se transformase în slugărnicie și falsă umilință.

Dar cine putea avea încredere în vorbele lui ?

Comandantul sovietic, un locotenent major foarte tînăr, îi privi pe toți întrebător.

— Cu voi ce este ? spuse el, adresîndu-se lui Dan Barbu și Farkas Janos, bănuind că aceștia nu aveau nimic comun cu fanaticul de Hans, pe care, dealtfel, ordonase să fie arestat.

Dan Barbu îi povesti totul, prin intermediul unui tîlmaci, ce se mira adesea, cu glas tare, auzind povestea aproape incredibilă a celor doi prieteni.

— Documente aveți ? întrebă bănuitor ofițerul. Altfel, cu părere de rău, vă trimit în lagărul de triere.

Bineînțeles, băieții aveau hîrtii în ordine, căci Tommy, bunul lor amic american, avusese grijă să le întocmească conștiincios acte de identitate, în limbile rusă și engleză. Cum era de așteptat, Dan Barbu și Farkas Janos au devenit imediat obiectul atenției generale, fiind pe dată adoptați ca oaspeți ai soldaților sovietici. Zilele se derulau rapid, coloanele militare mărșăluind fără oprire, anihilînd din mers ultimele zvîrcoliri ale hitleriștilor. Cei doi eroi călătoreau comod cuibăriți într-o ambulanță veche, condusă de un ucrainian mustăcios, în vîrstă, cu pieptul zornăind de medalii strălucitoare. Îl chema Vasca.

— Tu Dan, băiatul meu ! spunea el adesea, chinuindu-se într-o germană imposibilă, învățată, cum spunea el, pe vremea cînd fusese închis în lagăr de unde evadase.

Dan Barbu îi strîngea mîna afectuos, uneori lăcrimînd, cînd gîndurile îl purtau mai puternic spre patrie, ori spre mormîntul bietului său părinte, pe care îl simțea răzbunat, văzîndu-i pe hitleriști învinși. Alteori fredonau împreună în rusește „Cîntecul șoferului" sau săltărețul *„Kalinka"*, al cărui ritm îndrăcit le fierbea în sînge.

— Tu român, începea atunci Vasca, adresîndu-se lui Dan Barbu, pe jumătate rusește, pe jumătate nemțește, prieten cu Janos, ungur și cu mine ucrainian.

— Și cu Azorică ! glumea Farkas Janos, spre hazul prietenului său și supărarea bătrînului șofer ce nu gusta defel asemenea altercații.

Pînă la urmă, voia bună îi împăca și ei cîntau mereu și-și făceau planuri, gîndindu-se fiecare acasă.

Coloana densă de autovehicule era depășită continuu de șirurile nesfîrșite ale mașinilor blindate ce alergau înainte, ocolind Dresda spre a se năpusti într-un impetuos marș forțat peste munții Germaniei, pătrunzînd în Cehoslovacia dinspre nord, spre a face joncțiunea cu trupele române și sovietice, ce înaintau de la sud-est, precum și americane, venite din sud-vest, încercuind ultimele armate germane, care refuzau să capituleze.

— Ah, ofta întruna Vasca, privind indicatoarele militare scrise în rusește, care arătau aceeași direcție : Praga. Mi-am dorit din tot sufletul să ajung la Berlin și iată ce-mi este dat. Întorc spatele lui Hitler și mă întorc în Cehoslovacia.

Farkas Janos îl privea zîmbind.

— Ei lasă, Vasca, nu fi supărat, te duci tu și la Berlin.

— Cînd, cînd ? făcea necăjit șoferul.

— Cine știe ? Poate după război, în excursie ! îl necăjea Farkas Janos, stîrnind un torent de blesteme la gura lui Vasca.

Treceau prin sate și orașe împodobite sărbătorește, cu flori și drapele cehoslovace și sovietice. Toată suflarea îi

întîmpina frenetic, căci oamenii erau liberi, fericiți că pacea sosise, în fine, după ani de întunecată asuprire.

S-au oprit la Usti, apoi la Terezin, înconjurați de mulțimea ieșită pe străzi, cîntînd, dansînd, chiuind fără oprelişti, entuziasmată, beată de bucurie. După care coloanele au pornit înainte să-i ajungă pe nemții ce fugeau, înghesuindu-se toți spre nord-est, într-o mișcare aiurită, fără speranță, de turmă răzleață. Cîmpul era luminat de torțele blindatelor nemțești incendiate. Tunuri pîrjolite, părăsite de servanți, rămîneau cu țevile ridicate, semne mute de neputință. În marginea șoselei, prăbușit, fumega un tanc cu turela sfărîmată, relicvă a celei din urmă bătălii pierdute de coloșii de oțel hitleriști. Trupul unui ofițer german, cu tunică neagră, atîrna inert peste țeava tunului înfiptă strîmb în șanț.

Dan Barbu privea cutremurat, înțelegînd că justiția împlinită este cel mai frumos cuvînt din lume și că dreptatea, o cauză dreaptă, izbîndește întotdeauna pînă la urmă, deoarece ea este veșnică, în timp ce împilatorii sînt trecători.

— Sub apăsarea forței, murmura el, oricît ar fi ea de grea, dreptatea nu se frînge.

CAPITOLUL 10

Dimineața de 9 mai s-a anunțat maiestuoasă. Cerul senin, albastru, pur, ca un acoperămînt de catifea moale, strălucea mîngîiat de soarele cald.

Era pace și toți știau aceasta, căci radiourile, megafoanele, instalate pe automobilele transmisioniștilor, nu

conteneau să anunțe triumful, vestea că, în sfîrșit, războiului i se pusese capăt. În mod formal totul se terminase cu o noapte înainte, după ce generalii hitleriști semnaseră chiar la Berlin actul capitulării necondiționate a întregii lor armate. Omenirea se trezea din coșmarul îngrozitor în care trăise ; natura însăși se bucura revenită la viață și florile irumpeau, revărsîndu-și cu generozitate parfumul, expunîndu-și splendoarea lor multicoloră. Cîntau toți, se îmbrățișau, bucuria căpătînd contururile unei uriașe solemnități, la care participa întreaga viață.

Vasca plîngea ca un copil, dar lacrimile sale exprimau o fericire fără margini.

— Gata, s-a isprăvit, mergem cu toții pe la casele noastre ! repeta el întruna. Ah, cît mi-am dorit această zi și iată o trăiesc aievea. Am învins, am învins ! repeta bătrînul șofer, țopăind un cazacioc a cărui melodie o auzea doar în mintea lui.

— Eu zic că a învins istoria ! îl întrerupse Dan Barbu, înțelept. Și nici că se puteau sfîrși altfel lucrurile, de vreme ce hitleriștii și horthyștii au declarat război chiar istoriei.

Șoferul care frămînta în continuare caldarîmul cu cizmele sale scofîlcite, de astă dată mormăind în surdină un cîntecel săltăreț, se opri nedumerit, auzindu-l.

— Adică ce vrei să spui cu istoria asta ? întrebă ștergîndu-și fruntea de sudoare.

Dan Barbu îl privi zîmbind.

— Din clipa în care nemții au năvălit peste hotarele altor popoare s-au ridicat împotriva cursului vieții omenești. Or viața oamenilor este istoria însăși. Așa gîndesc !

Vasca se declară lămurit strîngînd în brațe cînd pe Dan Barbu, cînd pe Farkas Janos. Și iarăși se puse pe jucat.

La amiază, coloanele militare au pornit iarăși, spre a se opri seara chiar în apropiere de Praga. Zorii i-au prins în acel loc, de unde orașul se vedea ca în palmă, înălțîndu-se aidoma unei cetăți din povești, cu clădirile sale vechi,

cehușii ; cu turlele zvelte ale catedralelor și acoperișurile arzînd în flăcările roșietice ale soarelui ce binecuvîntă cu grandoare întreaga fire.

— Bătrîne Vasca, după cîte pricep, trebuie să ne luăm rămas bun, spuse Dan Barbu, după ce se sfătui cu Farkas Janos, mai nerăbdător ca oricînd să ajungă acasă, căci întotdeauna la întoarcere calea pare mai lungă.

— Noi pornim singuri mai departe ! adăugă Farkas Janos, arătînd cu mîna spre Praga, pentru a se face mai bine înțeles, în timp ce Vasca îi privea pe amîndoi cu ochii înlăcrimați.

S-au sărutat, după obiceiul rusesc, pe obrazul stîng, apoi pe cel drept și din nou pe stîngul, și-au strîns mîinile cu putere și s-au despărțit. Cei doi prieteni, întovărășiți de credincioșul lor Azorică, mereu cu nasul în vînt și urechile ciulite, au plecat pe jos, voinicește, cu gînd să întîlnească trupele române, despre care auziseră că trebuiau să fie pe undeva, prin apropiere, urmăriți cu privirile de Vasca, rămas tăcut lîngă autoambulanța lui, de care infirmeria regimentului se dispensase, ca de o jucărie stricată, folosindu-se de vehicule noi și elegante.

— Doar tu mi-ai rămas, bătrînico, făcu el, gînditor, bătînd ușurel cu palma în caroseria mașinii, în timp ce Dan Barbu și Farkas Janos se pierdeau în depărtare.

Praga îi întîmpină calmă, cu străzile periferiei înțesate de autocamioane militare și lume ce nu contenea să aclame pe eliberatori. Orașul, care cu cîteva zile în urmă se ridicase la luptă, într-o eroică insurecție pornită împotriva nemților pregătiți să transforme totul în ruină, își ștergea rapid urmele bătăliilor sîngeroase abia încheiate, după ce ultimii hitleriști fuseseră nimiciți. Bulevardul larg, mărginit de clădiri cu trei, patru caturi și acoperișuri lungi, înalte, din țiglă roșie, sau vineție, sparte de ochii răsuflătorilor, și coșurile de fum țuguiate, pătrundea spre inima orașului, împodobit cu drapelele naționale cehoslovace. Fluturau victorioase la ferestre, scoase din ascunzișuri,

unde așteptaseră anume aceste zile ale luminii, înfruntînd opreliștile ocupantului hitlerist. Băieții au rătăcit pe străzi, tulburați de frenezia praghezilor, alergînd mereu înainte, ajungînd în cele din urmă la Piața Veceslas, spațiu vast înconjurat de palate cu fațade în stil baroc alternînd liniile agitate, bogat unduite, cu sobrietatea elegantă și calmă a construcțiilor în cel mai pur neoclasicism, amintind de marile artere pariziene.

— Români ? se miră comandantul unei patrule de partizani, cu banderolă tricoloră, albastru-alb-roșu, pe brațul stîng, care menținea ordinea la intersecția cu strada Na Můstku. Nu cumva sînteți hitleriști ? De ce răspundeți în nemțește, tocmai astăzi cînd s-a terminat cu fascismul ? se încruntă el, umflînd pieptul înfuriat.

— Nu vă supărați, domnule, noi nu cunoaștem limba cehă, deoarece eu sînt român, făcu Dan Barbu, iar el — ungur.

— Ungur, asta-i bună ! sufla partizanul de-a dreptul întărîtat. Și mai îndrăznești să mi-o spui cînd știi că Ungaria ne-a cotropit țara împreună cu nemții ?

— Dar el nu-i horthyst, domnule ! Am fost închiși amîndoi într-un lagăr hitlerist, pară Dan Barbu, probînd afirmația cu actele sale de identitate.

— Așa, de ce nu ați spus de la început, mă flăcăi ! se însenină comandantul, strîngîndu-le mîinile la amîndoi cu efuziune, gest urmat de întreaga patrulă, apoi și de trecătorii care, aflînd despre ce era vorba, i-au ridicat pînă la urmă pe brațe, aruncîndu-i în aer de trei ori, întovărășind gestul exuberant cu urale ce se adresează de obicei campionilor.

Dan Barbu și Farkas Janos, buimăciți de o asemenea manifestare extraordinară, au realizat cu greu faptul că, în bună măsură, totul se datora conștiinței cehilor că românii, care încă mai sîngerau pentru eliberarea întregii lor țări, le erau prieteni loiali.

— Dacă ții cu tot dinadinsul să ajungi la ai tăi, continuă partizanul, adresîndu-se lui Dan Barbu, trebuie să mergi spre Havlickuv Brod, deoarece după cîte am auzit, românii dintr-acolo vin.

— Ce-i aceasta Havlickuv Brod, întrebă Dan Barbu neînțelegînd prea bine spusele comandantului patrulei.

— O localitate pe șoseaua care duce la Brno, preciză acesta, oferindu-se totodată să-i conducă el cu motocicleta pînă la ieșirea din Praga.

Partizanul i-a lăsat la Behovice, un fel de suburbie pragheză, înecată în verdeață. Șoseaua se bifurca acolo și cei doi prieteni, după sfatul călăuzei lor, au luat-o la dreapta, de-a lungul unui rîu subțire, străbătînd din nou pe jos o întinsă pădure. Era un drum lăturalnic, patriarhal în liniștea lui, tulburat doar de ciripitul vesel al păsărilor. Și ei mergeau fără griji, cîntînd uneori, fiecare încercînd să-l întreacă pe celălalt la înfloriturl, izbucnind în cele din urmă în rîs sănătos. Azorică lătra fericit, încurcîndu-se în picioarele lor. Cum venise vremea prînzului s-au așezat pe marginea pădurii să mănînce cîte ceva, împreună cu zburdalnicul lor prieten patruped care, la vederea cutiilor de conserve militare, începu să se gudure. Farkas Janos, meșter la desfăcutul capacelor de tinichea, tocmai era pe cale să-și încheie operația sa cînd, din interiorul codrului, s-a auzit clar zgomot de crengi rupte. Azorică, uitînd de festinul așteptat, mîrîi de cîteva ori, apoi se năpusti, lătrînd, printre copaci.

— Pleacă de aici, cîine nenorocit, lua-te-ar naiba! înjură în nemțește un bărbat cu voce răgușită.

Dar Azorică nu contenea, întărîtat la culme.

— Eu îi trag un glonț în cap, domnule caporal și scăpăm de jigodia asta care ne poate face numai necazuri.

— Lasă-l în pace, ai înnebunit, vrei să aduci aici toți rușii, nebunule! sosi replica celuilalt neamț.

Auzind dialogul cei doi au înlemnit.

— Să fugim cît mai este vreme. Sînt hitleriști ! spuse Dan Barbu, furișîndu-se aplecat spre șanțul șoselei, îndepărtîndu-se amîndoi de inamicii apăruți într-un mod atît de neașteptat.

Cînd au socotit că nu mai pot fi văzuți au rupt-o la fugă, cît îi țineau tălpile, căci ei erau pățiți, știind pe propria lor piele la ce se puteau aștepta dintr-o întîlnire cu soldați nemți vagabonzi. S-au oprit la liziera pădurii, gîfîind obosiți și epuizați de emoția pe care o poate provoca o asemenea întîmplare, întinzîndu-se fără vlagă pe pămîntul rece. Inimile li se zbăteau și capul le vîjîia amețitor. De aceea nici nu au băgat de seamă cînd, în preajma lor, s-au ivit cîțiva săteni înarmați cu carabine, pistoale automate sau cu cîte o simplă rangă, care cum găsiseră.

— Hei, ce-i cu voi pe aici ? întrebă, în cehă, un bărbat oacheș mai în vîrstă, părînd a fi căpetenia pîlcului de țărani, adresîndu-se celor doi băieți.

Speriați au sărit în picioare. Dan Barbu își reveni primul, înțelegînd că oamenii din jurul lor nu le puteau fi dușmani.

— Nemții se află acolo ! făcu el, gîfîind încă, arătînd spre pădure.

— Dar voi ce sînteți, tot nemți ? zise bănuitor săteanul oacheș, auzindu-l vorbind în germană.

Lucrurile s-au limpezit repede, după ritualul știut al prezentărilor actelor, dar spre mirarea lui Dan Barbu, țăranii în loc să plece în căutarea hitleriștilor, s-au așezat liniștiți pe burtă, în spatele unor tufe dese, ca și cum ar fi trebuit să se odihnească după un îndelung efort.

— Ce faceți, nu mergem să prindem hitleriștii din pădure ? Îi lăsați acolo să atace drumeții ? se impacientă Dan Barbu.

— Stai jos, băiete, și nu mai vorbi. Vin ei singuri aici, îl sfătui căpetenia țăranilor, invitîndu-l să se ghemuiască lîngă el.

Au rămas astfel, nemișcați, o bucată de vreme, fără ca nimic să se întîmple. Dar iată, ei auziră din ce în ce mai aproape lătratul credinciosului Azorică, vestind, de departe, apropierea hitleriștilor. Însă glasul lui fu acoperit deodată de pocnetele puternice ale unei rafale de pistol automat.

— L-au ucis, nenorociții ! Am să-i strîng de gît cu mîinile mele ! spuse Farkas Janos, convins că gloanțele fuseseră trase de aceștia asupra bietului cățel.

— Taci, nu mai trăncăni ! se supără unul dintre țărani. I-au prins ! adăugă el ridicîndu-se din ascunzătoare împreună cu ceilalți consăteni, spre a porni în pas alergător spre adîncul pădurii.

Prietenii n-au priceput o iotă din cele spuse în cehă, mereu înciudați de atitudinea aparent bizară a civililor înarmați. Însă imediat printre copaci au văzut ivindu-se cei doi nemți, cu mîinile ridicate, escortați de partizani cehi, pe care-i recunoscură după banderolele lor tricolore așezate pe brațul stîng. Și, în fruntea lor, triumfător țopăia Azorică.

— Afurisitul ! bombăni Farkas Janos, văzîndu-l teafăr pe cățel.

Întîmplarea a avut darul să-i ajute, partizanii oferindu-se a-i conduce cu un mic autocamion la Sazava, localitate unde urmau să-și predea prizonierii nemți. Șoseaua șerpuia spre răsărit de Praga, sens pe care cei doi prieteni îl judecau după poziția lor față de soare. Dealtfel, era singurul reper sigur, deoarece nu se putea pune nici un preț pe indicatoarele rutiere, care toate arătau oricare altă direcție, numai cea adevărată, nu.

— Sătenii le-au schimbat astfel, îi lămuri partizanul pe cei doi prieteni, intrigați de ciudățenia celor ce vedeau. Așa pentru ca nemții să se rătăcească, continuă el mîndru de acțiunea concetățenilor săi.

De la Jereny, o comună pe care au traversat-o repede, panorama s-a modificat, drumul străbătînd acum codri întinși, întovărășit de un mic rîu, cu ape limpezi.

Orășelul Sazava se ivi pe după coline de verdeață, cu casele sale vechi și coșurile înalte de fabrici înnegrite în scurgerea vremii. Se simțea aici mai apăsat apropierea frontului, împrejurimile Sazavei avînd înfățișarea unei imense tabere militare, cu șirurile nesfîrșite de tancuri și de tunuri grele aliniate frumos, ca la paradă, pe izlazuri, de-a lungul șoselei, mai peste tot. Era imaginea forței irezistibile a acelei puteri dezlănțuite care înfrînsese fascismul.

— Nemții au fost prinși în clește de români și sovietici, dincolo de Sazava. Nu mai au nici o scăpare, așa că aceștia stau în rezervă, comentă partizanul oacheș, vroind să explice toată acea aglomerare extraordinară de mașini militare aparent inactive, pe care o treceau cu ochii în revistă.

Desigur, partizanul sesizase perfect convulsiile muribundei armate hitleriste, izbită mortal din toate părțile. Istoviți, hărțuiți fără cruțare, hitleriștii se predau în masă, lăsîndu-se conduși spre cîmpurile de prizonieri. Dan Barbu și Farkas Janos îi vedeau acolo, cît cuprindeau cu ochii, puzderie cenușie așteptînd apatică, sub cerul liber, păzită ici, colo de infanteriști uzbeci, cu fețe bronzate.

Un șir lung de captivi, ca o dîră de furnici, cobora încet, interminabilă, pe serpentinele șoselei înguste, spre a se adăuga celorlalți. Au umplut deodată spațiul, deborddînd peste șanțuri, ca o lavă, tîrșind tălpile cizmelor, umili și vlăguiți, ei soldații lui Hitler, împopoțonați cu atîta trufie pînă mai ieri, servitori supuși ai crimei. Treceau leneș, muți, unii cu îngrijorarea întipărită adînc pe obraji.

— Aceia-s unguri ! remarcă Farkas Janos un grup compact de soldați în uniforme ce fuseseră odinioară kaki, înghesuit printre șirurile de nemți.

Dan Barbu tresări, privindu-i.

— Niks Aladar ! strigă deodată. Iată-l, el este ! adăugă repede, înecîndu-se de emoție, descoperind în mulțimea prizonierilor pe slăbănogul maior cu mustața-i pleoștită, căci el era într-adevăr. Opriți, opriți camionul ! adăugă în prada unei cumplite agitații, bătînd cu violență în capota cabinei.

Mașina a frînat brusc și Dan Barbu, sărind peste balustrada de lemn, se repezi drept spre asasin. Surprins, maiorul încercă să evite nedoritul incident demascator și, dintr-un ciudat instinct, se înghesui, printre soldați, căutîndu-și ajutor. Dar aceștia îl respingeau alungîndu-l, căci îl urau ; în mintea lor fiind încă vii fărădelegile nemernicului horthyst. Niks Aladar se văzu singur. O imensă frică îi paraliză pentru moment orice mișcare.

— Criminalule, te-am prins ! În sfîrșit, ai să dai socoteală pentru faptele tale ! făcu Dan Barbu, apucîndu-l de gulerul mantalei, opintindu-se să-l tîrască afară din coloană.

Maiorul, revenindu-și brusc, se smuci violent, luînd-o la fugă, peste cîmp, fără a scăpa totuși de neînfricatul băiat, care-l urmărea cu dîrzenie ca și de Farkas Janos și de Azorică, ce veneau în ajutorul prietenului lor. Niks Aladar alerga demențial, propulsat de o forță supraomenească, pe care numai groaza o poate stîrni, depărtîndu-se mult dincolo de șosea, peste cîmpurile de secară.

— Stai, stai ! îl somă pe fugar o santinelă, realizînd că prizonierul încerca să evadeze într-un mod atît de stupid.

Urmăritorii s-au supus comenzii. Maiorul nu se conformă ordinului. Țopăia întruna înainte, ca o fiară hăituită, numai să iasă din strîmtoarea fără ieșire, dealtfel.

— Stai ! strigă a doua oară soldatul, dar Niks Aladar nu se opri.

Soldatul puse pușca la ochi, țintindu-l pe fugar. Însă, mai înainte ca el să tragă, o bubuitură formidabilă frămîntă cerul. Acolo, peste ogoare, explozii asurzitoare vîn-

turau pămîntul, una după alta, într-un lanț demențial. Niks Aladar nimerise pe un cîmp minat. În mijlocul torentului de foc, criminalul dispăru pulverizat.

— S-a împlinit justiția ! spuse Dan Barbu, scoțîndu-și șapca încetișor, spre a-și șterge cu dosul palmei broboanele mici de sudoare de pe frunte.

Farkas Janos îl bătu frățește pe spate.

— Într-adevăr s-a împlinit dreptatea. Nici că putea fi o pedeapsă mai grea pentru asasin decît să piară ucis de minele hitleriștilor așezate împotriva românilor. Este o vorbă : Cine sapă groapa altuia cade singur în ea.

Sazava i-a primit plină de ospeție pe cei doi drumeți. De cîte ori Dan Barbu spunea că este român, imediat era înconjurat de oameni prietenoși. Cei doi prieteni nici nu puteau răspunde torentului de întrebări ce-i copleșea și nici dorinței tuturor de a-i primi în gazdă.

Abia după cîteva zile au reușit să plece mai departe, urcîndu-se într-un tren, cu vagoane numeroase, interminabil, dar insuficient pentru mulțimea călătorilor care încercau să se agațe oricum pe scări, pe tampoane, pe acoperișuri. Și toată această aglomerare umană se lăsa purtată încet, din gară în gară, amorțită, mută, ca o masă inertă. Călătoria de la Sazava, la Havlickuv Brod, a durat o veșnicie, deși aceste două localități sînt despărțite doar de cîțiva zeci de kilometri.

Dan Barbu și Farkas Janos răbdau greutățile cu stoicism, întăriți de gîndul statornic și dîrz al izbînzii în țelul lor. Ei visau acele clipe ale revederii patriei și parcă Farkas Janos era mai bucuros, căci țara lui se afla aproape, în orice caz mai aproape decît România. Cîntau amîndoi, deoarece optimismul îndeamnă la exuberanță, molipsind și pe ceilalți călători cu voia lor bună, fiindcă muzica, rîsul și bucuria sînt întotdeauna contagioase. Azorică îi urmărea atent, dînd din coadă ritmic, aidoma unui dirijor.

Gara Havlickuv Brod se înfățișa ca o îngrămădeală haotică de vagoane și oameni. Peroanele, năpădite de că-

lători care viermuiau spre toate direcțiile, erau înecate în strigăte, chemări, frînturi de cîntece aiurite, fluierături. Toată lumea aștepta un tren spre a merge mai departe, fiecare spre casa lui. Un tren care întîrzia să vină, or să pornească.

Acolo, în gara aceea îndepărtată, Dan Barbu a auzit din nou vorbindu-se românește. I s-a părut la început că are halucinații, căci multă vreme folosise limba lui maternă doar în vise. Dar s-a convins imediat că totul era realitate. Da, pe peronul larg, la marginea furnicarului omenesc, trei soldați stăteau de vorbă, fumîndu-și liniștiți țigările cu tutun iute.

— Bine v-am găsit, fraților ! izbucni Dan Barbu, sărind ca un resort, precipitîndu-se spre militarii care-l priveau surprinși, spre a-i îmbrățișa nebunește.

— Stai, măi băiete, că ne dobori ! se feri unul dintre soldați, încercînd să scape din brațele băiatului.

— Sînt român ! Vin dintr-un lagăr nemțesc cu prietenul meu, Farkas Janos, și vrem să ajungem acasă.

— Acasă, spui ? Faci doi pași peste dealuri și ești acolo, șugui unul dintre soldați.

Apoi au pornit cu toții să rîdă. Era ca o descărcare strașnică a sufletelor lor atît de încercate. În ochii lui Dan două lacrimi străluceau ca luminițele, semne ale bucuriei fără margini. El știa că marea lui aventură luase sfîrșit ; că brațul dreptății, în care într-atît sperase, fusese de partea lui. Acum era între ai săi. Și ce putea fi mai liniștitor decît ocrotirea lor caldă ?

EPILOG

Dan Barbu și Farkas Janos trăiesc fericiți fiecare în țara și casa lui. Au rămas aceiași prieteni devotați, căci deceniile care s-au scurs peste ei nu i-au făcut să se uite, ci, dimpotrivă, le-au întărit puternica amiciție. Doar credinciosul Azorică nu mai este, deoarece bătrîn și neputincios, într-o zi a sfîrșit, plîns de toți. Trăiesc urmașii lui, care-i seamănă uimitor. Dealtfel, Dan Barbu și Farkas Janos au fiecare cîte un Azorică jucăuș, aidoma viteazului lor înaintaș.

În fiecare an, la 9 Mai, cei doi prieteni se întîlnesc repovestindu-și aventurile. Sigur, sînt oameni în toată firea și părul le-a încărunțit. Dar au rămas la fel de tineri în sufletul lor, căci tinerețea nu se măsoară niciodată după cum arată cineva, ci după cum gîndește și se comportă.

SFÎRȘIT

CEREȚI ÎN LIBRĂRII ȘI BIBLIOTECI :

Romane, povești, povestiri

ANTON, COSTACHE — Vacanța
BALACI, ANCA — Clelia
BĂJENARU, GRIGORE — Ispirescu — împăratul basmelor
CUBLEȘAN, C-TIN — Pensiunea Margareta
DAIA, ALEXANDRU — Eroi la 16 ani
DIACONU, ION I. — Povestea unui steag tricolor
GAFIȚA, VINICIU — Sînteți oaspeții mei
GEORGESCU, C-TIN — Tren de noapte
GRUIA, CĂLIN — Pînzele mamei
HAȘA, GLIGOR — Comoara lui Decebal
IONESCU, EMILIAN, COSMA, GEORGE F. — Camarazi fără uniformă
IONESCU-DUNĂRARU, N. — Șaisprezece secole dusîntors
JIANU, EUGEN — Ei au luptat pentru independență
MALSCHI, VASILE B. — Plecarea lui Lică Ciocîrlan
MANTA, TUDOR — Muntele strămoșilor
MANOLIU, EMANOIL — Radu de la Afumați
MEHES GYORGY — Fratele mai mare

MITRU, ALEXANDRU — Cîntecul columnei, Legendele Olimpului; În țara legendelor

MONORANU, MIHAELA — Un scrînciob verde

MUNTEANU, FRANCISC — Pistruiatul

MOVILĂ, GH. — Băieții de la Apa Moldovei

MUȘATESCU, VLAD — Unchiul Andi detectivul și nepoții săi

NEAGOE, MANOLE — Pagini legendare din istoria poporului român

NICOARĂ, YOLANDA — Daizo și feciorii săi

OANCEA, TUDOREL — Donaris 2 ridică ancora

ORLEANU, ADA — Doi ani de cutezanță

PARDĂU, PLATON — De dimineață pînă seara

POPESCU, MIRCEA — Neînvinsul — Victor Babeș

RAȚIU, IULIU — Copilul invizibil

REBREANU, VASILE — Cum o vezi cu ochii verzi

ROGOZ, GEORGINA V. — Să nu afle Aladin

ROMAN, ION — Prietenul meu, Topsi

ROMULUS, DINU — Paznic la pepeni

RUSU AGHIREȘANU, I. — Un zece pentru toți

SCRIPCĂ, GHEORGHE — Cinci sub cerul liber

SILVESTRU, PATIȚA — Luceferi

ȘOVU, GH. — Liliac alb în ianuarie

TEODOREANU, IONEL — Jucării pentru Lily

VERGU, ALEXANDRU — Îmblînzitorul de zimbri

ZAIDES, ȘTEFAN — Cinteza de Galapagos

Lector GH. ZARAFU
Tehnoredactor : PETRE STANCU

Bun de tipar 27.VI.1984
Apărut 1984
Coli de tipar 8,5

Str. Mihai Viteazul nr. 4, Craiova
Întreprinderea poligrafică „Oltenia"
Comanda nr. 140

Editura Ion Creangă

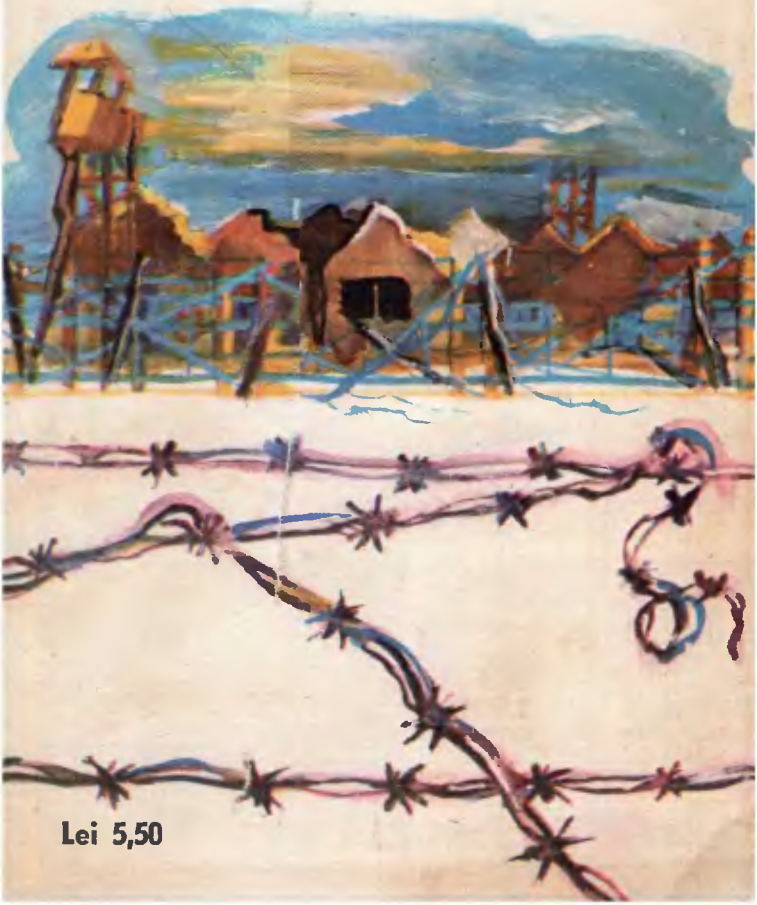

Lei 5,50